

การเตรียมตัวนักเรียนทุนคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
โรงเรียนมัธยมวิเศษจังหวัดปทุมธานี
อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

อึ้งพร สุกศาสตร์สรณีย์

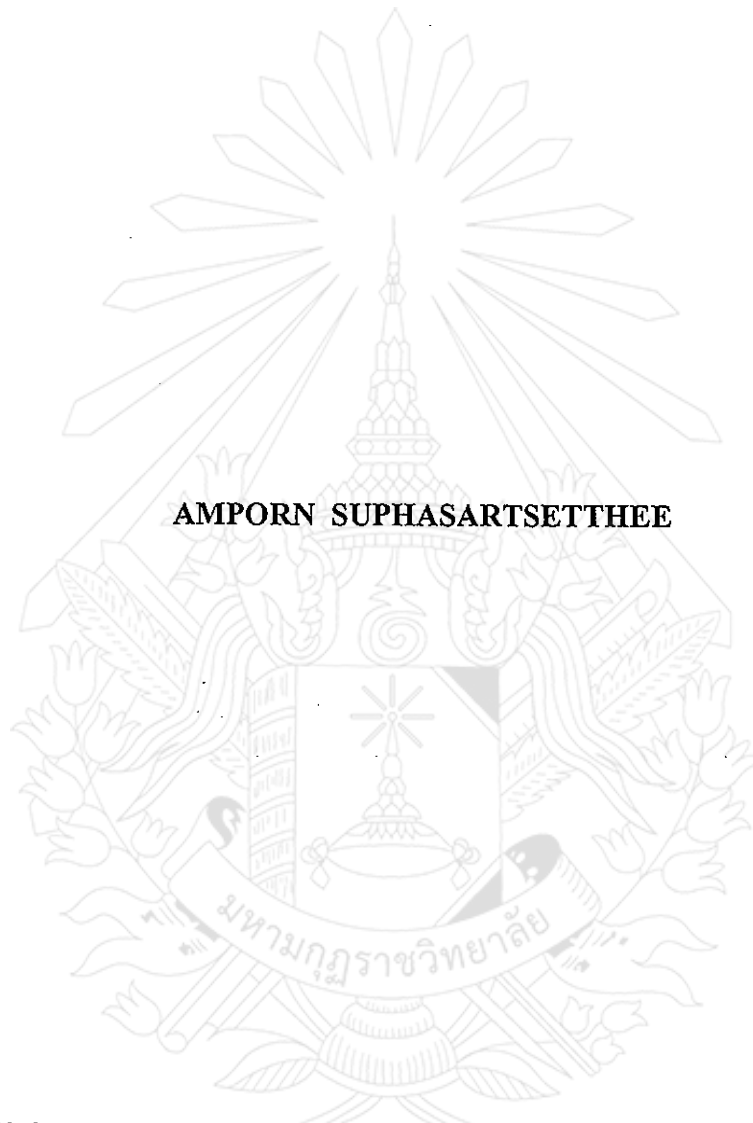
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตราจารย์พิเศษ
สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๖

การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน
โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวะศิลป์ บางพระ
อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๖

**STUDENTS' PROMOTING DISCIPLINE IN BUDDHISTIC
APPROACH, MATTHAYOMSAMMAJIVASIL BANGPRA
SCHOOL, SI RACHA DISTRICT, CHON BURI PROVINCE**

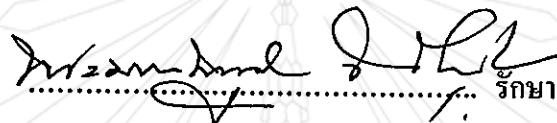

AMPORN SUPHASARTSETHEE

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF BUDDHIST STUDIES
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2556 (2013)**

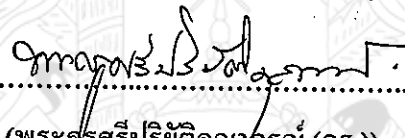
หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียน
มัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี
ชื่อนักศึกษา : อัมพร ศุภศาสตร์เศรษฐี
สาขาวิชา : พุทธศาสนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา : พระครูศรีปริยัติคุณาภรณ์ (ดร.)
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : พระมหาธีรชัย ปุณณชีโว (ดร.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยอนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

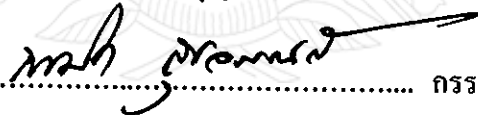

..... รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระมหากษัตริย์ ญาณวฑฺฒโน (มศ. ดร.))

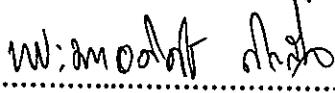
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์วิรัตน์ กางทอง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(พระครูศรีปริยัติคุณาภรณ์ (ดร.))

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(พระมหาธีรชัย ปุณณชีโว (ดร.))

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาสิต สุขวรรณดี)

..... กรรมการ
(พระมหาอดิศร อธิสโร (มศ. พิเศษ ดร.))

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Title : Students' Promoting Discipline in Buddhist Approach, Matthayom
sammajivasil Bangpra School, Si racha District, Chon Buri Province

Student's Name : Amporn Suphasartsethee

Department : Buddhist Studies

Advisor : Phrakhrusripariyattikunaphorn (Dr.)

Co-Advisor : Phramaha Theerachai Punnajivo (Dr.)

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P. S. Nānavuddho Acting Dean of Graduate School
(Phramaha Boonsri Nānavuddho (Asst. Prof. Dr.))

Thesis Committee

V. Kangthong Chairman
(Assoc. Prof. Viratana Kangthong)

P. Kunphorn Advisor
(Phrakhrusripariyattikunaphorn (Dr.))

P. Theerachai Punnajivo Co-Advisor
(Phramaha Theerachai Punnajivo (Dr.))

Bhasit Sukhawandee Member
(Asst. Prof. Dr. Bhasit Sukhawandee)

P. A. Malithong Member
(Phramaha Adisorn Thirasilo (Asst. Emeritus Prof. Dr.))

หัวข้อวิทยานิพนธ์	: การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี
ชื่อนักศึกษา	: อัมพร ศุภศาสตร์เศรษฐี
สาขาวิชา	: พุทธศาสนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	: พระครูศรีปริยัติคุณากรณ์ (ดร.)
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: พระมหาธีรชัย ปุณฺณชิโว (ดร.)
ปีการศึกษา	: ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ๑) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี และ ๒) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ประชากร คือนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน ๕๒ คน และใช้ สถิติที่ใช้ คือ สถิติบรรยาย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า

๑. นักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี นักเรียนมีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาโดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากลำดับมากไปหาน้อย พบว่า นักเรียนมีการเสริมสร้างวินัย ด้านวินัยในหน้าที่ อยู่ในระดับทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๔๐ ด้านวินัยทางสังคม อยู่ในระดับทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๕ และด้านวินัยส่วนตัว อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๐๖ ตามลำดับ

๒. นักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรีได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่สำคัญ คือ ๑) ด้านวินัยส่วนตัวคือ นักเรียนส่งการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายให้ทำไม่ทันตามกำหนดเวลาเป็นบางครั้ง จึงควรสร้างวินัยให้กับตนเอง เพื่อตนเองจะได้มีวินัยในการปฏิบัติต่องานที่ได้รับมอบได้ตรงต่อเวลา ๒) ด้านวินัยในหน้าที่คือ นักเรียนใช้คำพูดไม่เหมาะสมกับเพื่อนนักเรียนในบางครั้ง จึงควรต้องระวังในการใช้

คำพูดกับเพื่อนให้มากขึ้น และ๓) ด้านวินัยทางสังคมคือ นักเรียนให้คำปรึกษากับเพื่อนในบางครั้ง อาจเป็นผลเสีย จึงควรให้เพื่อนปรึกษาปัญหากับคุณครูประชั้นมากกว่าให้คำปรึกษาเอง

Thesis Title : Students' Promoting Discipline in Buddhistic Approach, Mattayom Sammajivasil Bangpra School, Si Racha District, Chon Buri Province.

Student's Name : Amporn Suphasartsethee

Department : Buddhist Studies

Advisor : Phrakhrusripariyattikhunaphorn (Dr.)

Co-Advisor : Phramaha Theerachai Punnajivo (Dr.)

Academic Year : B.E. 2556 (2013)

ABSTRACT

The objectives of this thesis were as follows: 1) to study students' promoting discipline in Buddhistic approach, Mattayom Sammajivasilp Bangpra School, Si Racha District, Chon Buri Province, 2) to study suggestions and solutions concerning the students' promoting discipline in Buddhistic approach, Mattayom Sammajivasilp Bangpra School, Si Racha district, Chon Buri province. Research instruments were questionnaires. Populations were fifty-two of the students, Mattayom Sammajivasilp Bangpra School, Si Racha district, Chon Buri province. The used statistic was descriptive; frequency percentage, means, standard deviation and then analyzed by computing.

The results of research were found as follows:

1. The students of Mattayom Sammajivasilp Bangpra School, Si Racha district, Chon Buri province, promoted discipline in Buddhistic approach by concluding three aspects at every time of level with the average of 4.24. Having been considered in each aspect arranged from the highest to the lowest average, it was found that the aspect of duty discipline; it was every time with an average of 4.40. The aspect of social discipline; it was every time with average of 4.25, and the aspect of personal discipline; it was almost every time with an average of 4.60 respectively.

2) The students of Matthayom Sammajivasalp Bangpra School, Si Racha district, Chon Buri province, had suggestions and solutions: (1) the aspect of personal discipline; sometimes the students were late to submit their home-works or some work that they assigned on time. The student should cultivate self-discipline so that they will have discipline for performance assigned

on time, 2) the aspect of duty discipline; sometimes the students used inappropriate words to other students. The students should be more careful to use words to their friends, and 3) the aspect of social discipline; sometimes the students advised their friends, but it might be a negative result. The students should let their friends consult the class-teacher, it is better than they advise.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีก็เพราะได้รับความช่วยเหลือ แนะนำ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขเป็นอย่างดีจากหลาย ๆ ท่าน ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณดังต่อไปนี้

กราบขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ และคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยทุกท่าน

กราบขอบพระคุณ พระครูศรีปริยัติคุณาภรณ์ (ดร.) อาจารย์ที่ปรึกษา พระมหาธีรชัย ปุณฺณชิว (ดร.) อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และคณาจารย์ทุก ๆ ท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ ตลอดจน ดร. วิญญู กิณะเสน ดร. ไข่มุก เหล่าพิพัฒนา และดร. กิตติมา วณิชรานันท์ ผู้เชี่ยวชาญที่ ช่วยตรวจแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย

กราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วิรัตน์ กางทอง ผศ.ดร. ภาษิต สุวรรณคดี และ พระมหาอดิศร ถิรสีโล (ผศ.)(พิเศษ)(ดร.) ตลอดจนเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการสอบให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย รุ่นที่ ๗/๒๕๕๖ ที่เป็นกำลังใจ และคอยช่วยเหลือตลอดมา

กราบขอบพระคุณ อาจารย์วินัย บัวป้อง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโปทาราม อาจารย์ อพินยา สุขสะอาด ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ ตลอดจนคณะครูผู้สอน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่คอยเป็นกำลังใจให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ด้วยดีเสมอมา

ผู้วิจัยคาดหวังว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียน การสอนของครูประจำการและครูพระสอนศีลธรรมโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป คุณความดีที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศแด่ บุญพาริ และผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน อนึ่งหากความผิดพลาด บกพร่องที่พึงจะมี ผู้วิจัยขอน้อมรับเพื่อ ดำเนินการแก้ไขใน โอกาสต่อไปด้วยความยินดี

นางสาวอัมพร ศุภศาสตร์เศรษฐี

เลขเล่ม / เลขชื่อ / เลขหน้า ตัวอย่างเช่น ข.บ. ๒๕/๒/๑-๒. หมายถึง ขุพุทธนิกายขุพุทธก
ปาฐ เล่ม ๒๕ ชื่อ ๒ หน้า ๑-๒.

สารบัญคำย่อ

สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘ ในการอ้างอิงได้ใช้ชื่อย่อของคัมภีร์พระไตรปิฎกไว้ในเชิงอรรถของงานวิจัย ซึ่งชื่อย่อนี้มีคำเต็ม ดังนี้

คำย่อ	คำเต็ม		
พระวินัยปิฎก	วินัยปิฎก	มหาวคค	
วิ.ม.			
พระสุตตันตปิฎก	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวคค
ที.ปา.			
ม.อ.		มัชฌิมนิกาย	อุปริปลณาสก
ส.สพ.		สํยัตตนิกาย	สพยตนวคค
อง.ทก.		องคฺคตฺรนิกาย	ทกนิปาต
อง.จตุก.		องคฺคตฺรนิกาย	จตุกนิปาต
อง.ฉก.		องคฺคตฺรนิกาย	ฉกนิปาต
อง.สตต.		องคฺคตฺรนิกาย	สตตกนิปาต
อง.อฎฐก.		องคฺคตฺรนิกาย	อฎฐกนิปาต
ขุ.ขุ.		ขุทฺทกนิกาย	ขุทฺทกปาฐ
ขุ.อิตฺ.		ขุทฺทกนิกาย	อิตฺวุตต
ขุ.สุ.		ขุทฺทกนิกาย	สุตตนิปาต
ขุ.จู.		ขุทฺทกนิกาย	จูฬนิกาย
พระอรรถกถา			
ขุ.อิตฺ.อ.	ขุทฺทกนิกาย	ปรมตฺถทีปนี	อิตฺวุตตกฐกถา
พระอภิธรรมปิฎก	อภิธรรมปิฎก	ธมฺมสงคณิ	อฎฐสาถินี อฎฐกถา
อภ.สง.อ.			

สำหรับการอ้างตัวเลขที่อยู่หลังชื่อย่อคัมภีร์ ผู้วิจัยใช้แบบ ๓ ตอน คือ

เลขเล่ม / เลขชื่อ / เลขหน้า ตัวอย่างเช่น จุ.จุ. ๒๕/๒/๑-๒. หมายถึง จุฑาทกนิกายจุฑาทก
ปาง เล่ม ๒๕ ชื่อ ๒ หน้า ๑-๒.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญคำย่อ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญแผนภูมิ	ฏ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๔
๑.๕ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียน	๖
๒.๑.๑ ความหมายของการเสริมสร้างวินัย	๖
๒.๑.๒ ประเภทของความมีระเบียบวินัย	๗
๒.๑.๓ ประเภทของวินัยโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา	๘
๒.๑.๔ สาเหตุที่นักเรียนขาดวินัย	๑๒
๒.๑.๕ แนวทางการสร้างวินัย	๑๒
๒.๑.๖ วินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา	๑๔
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับวินัยส่วนตัว	๓๖

๒.๒.๑	ความหมายของความมีวินัยในตนเอง	๓๖
๒.๒.๒	ความสำคัญของวินัยในตนเอง	๓๘
๒.๒.๓	คุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเอง	๔๐
๒.๒.๔	สถาบันที่มีส่วนในการพัฒนาวินัยในตนเอง	๔๑
๒.๒.๕	วิธีการพัฒนาวินัยในตนเองให้แก่เด็ก	๔๕
๒.๒.๖	วินัยในตนเองตามแนวทางพระพุทธศาสนา	๔๕
๒.๓	แนวคิดเกี่ยวกับวินัยในหน้าที่	๔๘
๒.๓.๑	สร้างวินัยในโรงเรียน	๔๘
๒.๓.๒	แนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นคนมีระเบียบวินัย	๔๙
๒.๓.๓	วิธีส่งเสริมวินัย	๔๙
๒.๓.๔	หลักการดำเนินงานเกี่ยวกับวินัยนักเรียน	๕๐
๒.๓.๕	ประโยชน์ของความมีระเบียบวินัย	๕๑
๒.๓.๖	กิจกรรมการส่งเสริมวินัยนักเรียน	๕๒
๒.๓.๗	วินัยในหน้าที่ตามแนวพระพุทธศาสนา	๖๐
๒.๔	แนวคิดเกี่ยวกับวินัยทางสังคม	๖๓
๒.๔.๑	ความหมายของการอบรมให้รู้ระเบียบสังคม	๖๓
๒.๔.๒	วินัยทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา	๖๗
๒.๕	สภาพพื้นที่ทำวิจัย	๗๔
๒.๕.๑	ข้อมูลด้านการบริหาร	๗๔
๒.๕.๒	ประวัติโดยย่อ คำขวัญ และวัตถุประสงค์เฉพาะของสถานศึกษา	๗๕
๒.๕.๓	วัตถุประสงค์ของการก่อตั้งโรงเรียนและการบริหารจัดการศึกษา	๗๕
๒.๕.๔	วิสัยทัศน์สถานศึกษา	๗๕
๒.๕.๕	พันธกิจและเป้าหมายสถานศึกษา	๗๕
๒.๖	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗๗
๒.๗	สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	๘๕
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๘๗
๓.๑	ประชากร	๘๗

	ญ
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๗
๓.๓ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๘๘
๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๐
๓.๕ การวัดค่าตัวแปร	๕๑
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๑
๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย	๕๑
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๓
๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๓
๔.๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๔
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๔
ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๔
ตอนที่ ๒ การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี	๕๖
ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาความการ เสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี	๑๐๐
บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๐๓
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๐๔
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๐๕
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๑๐
บรรณานุกรม	๑๑๔
ภาคผนวก	๑๒๑
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย	๑๒๒
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์	๑๒๔
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๓๐

ผ

ภาคผนวก ง แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม
ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา
ของครอนบาค

๑๓๕

๑๓๖

ประวัติผู้วิจัย

๑๓๗

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ ๔.๑	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ป้อนจ่ายส่วนบุคคลของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิติลป บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ	๕๔
ตารางที่ ๔.๒	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ป้อนจ่ายส่วนบุคคลของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิติลป บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ	๕๕
ตารางที่ ๔.๓	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ป้อนจ่ายส่วนบุคคลของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิติลป บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา	๕๕
ตารางที่ ๔.๔	แสดงค่าเฉลี่ย () และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการแปลผลการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสัมมาชีวิติลป บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน	๕๖
ตารางที่ ๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย () และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการแปลผลการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสัมมาชีวิติลป บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านวินัยส่วนตัว	๕๗
ตารางที่ ๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย () และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการแปลผลการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสัมมาชีวิติลป บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านวินัยในหน้าที่	๕๘
ตารางที่ ๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย () และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการแปลผลการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสัมมาชีวิติลป บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านวินัยทางสังคม	๕๘

ตารางที่ ๔.๘	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สัมมาชีวิติลป บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านวินัยส่วนตัว	๑๐๐
ตารางที่ ๔.๙	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สัมมาชีวิติลป บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านวินัยในหน้าที่	๑๐๑
ตารางที่ ๔.๑๐	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สัมมาชีวิติลป บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านวินัยทางสังคม	๑๐๒

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

๘๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมไทยหรือแม้กระทั่งสังคมโลกกำลังประสบปัญหาทางด้านสังคมเพราะคนในชาติขาดระเบียบวินัย ทำให้เกิดความสับสนวุ่นวาย วิธีการสร้างสังคมมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขนั้น ต้องสร้างที่ระเบียบวินัยในสังคม วางรากฐานให้กับสมาชิกในสังคม บุคคลทุกคนจะต้องยึดถือปฏิบัติตามที่สังคมกำหนด โดยเฉพาะกับเด็ก ซึ่งจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ได้เรียนรู้แนวทางในการปฏิบัติตาม การมีวินัยในตนเองเป็นพื้นฐานของการควบคุมตนเองให้อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างสงบสุข ฉะนั้นวินัยในตนเองและการควบคุมตนเองจึงมีความสำคัญมาก เพราะมีส่วนช่วยพัฒนาความเจริญของนักเรียน ๒ ประการ คือ ประการแรก เป็นเหตุผลเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนตัวของแต่ละบุคคลในเรื่องการแสวงหาวิชาความรู้ ซึ่งแต่ละคนจะต้องขวนขวายแสวงหาความรู้ให้ได้มากที่สุด ประการที่สอง ชุมชนจะเจริญและมีความมั่นคงยั่งยืนต่อไปได้จะต้องอาศัยพลเมืองแต่ละคนทำความดีส่วนตนเท่านั้น ดังนั้นวินัยในโรงเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักเรียน เพราะ โรงเรียนเปรียบเสมือนแบบจำลอง จำลองบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในสังคมให้นักเรียนฝึกฝนเพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า เด็กต้องเจริญงอกงามด้วยการดูแลแบบเลียนแบบ รับการแนะนำ และนำทางจากผู้ที่จะเป็นตัวอย่าง ผู้ที่เป็นผู้นำทางที่ดี ก็คือ พ่อแม่ ผู้ปกครองครูและโรงเรียน ซึ่งจะเป็นแบบอย่างในการสร้างระเบียบวินัยที่ดีให้เกิดขึ้นกับเด็ก ฉะนั้นแล้วจึงควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นตั้งแต่แรก^๑ โดยการนำพุทธบัญญัติเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติขนบธรรมเนียมประเพณีตามวิถีชีวิตและวิธีดำเนินกิจการหน้าที่ของภิกษุสงฆ์และภิกษุณี ที่เรียกว่า “วินัย” มาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบ ความประพฤติความเป็นอยู่ ซึ่งปัจจุบัน “วินัย” มิใช่เป็นเพียงแต่ของภิกษุสงฆ์และภิกษุณีเท่านั้น แต่ยังสามารถนำมาใช้กับหมู่ชนให้มีความประพฤติ ความ

^๑กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ), ๒๕๔๐, หน้า ๔๓.

เป็นอยู่ให้เรียบร้อยดีงามอีกด้วย^๒ สำหรับวินัยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ วินัยของบรรพชิตเรียกว่า “อนาคาริกวินัย” และวินัยของคฤหัสถ์ เรียกว่า “อาคาริกวินัย” วินัยของบรรพชิตพระพุทธเจ้าได้บัญญัติวางสำเร็จไว้แล้ว ส่วนวินัยของคฤหัสถ์ไม่เข้มงวดเหมือนกับพระภิกษุสงฆ์แต่ก็มีสิ่งที่เป็นแก่นหลักอย่างเช่นอาจยี่ดหลักศีล ๕ กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็นแก่นหลักได้^๓ ถึงแม้ว่าความมีวินัยไม่ใช่หลักธรรมที่ถือว่าสูงสุดในพระพุทธศาสนาแต่ก็ได้รับการยกย่องว่าเป็นหลักธรรมอันเป็นมงคลสูงสุดอย่างหนึ่ง ดังพระพุทธพจน์ว่า “วินโย จ สุตสิกฺขิโต เอตมมฺกุลมุตตมํ แปลความว่า วินัยที่ศึกษาแล้วนี้เป็นมงคลอันสูงสุด”^๔

โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับอนุบาลถึงระดับชั้นมัธยม พบว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีปัญหาอันเกิดจากการขาดระเบียบวินัย อันเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มีนักเรียนที่มาไม่ทันเข้าแถวช่วงเช้า นักเรียนไม่เข้าแถวซื้ออาหาร นักเรียนแต่งกายไม่ถูกระเบียบของโรงเรียน ชอบที่จะตัดผมผิดระเบียบชอบนำโทรศัพท์มาโรงเรียน ขาด ลา มาสาย โดยไม่มีเหตุผลไม่รักษาความสะอาดทั้งต่อตนเอง และสภาพแวดล้อม ตลอดจนจนเวลาที่มีการเปลี่ยนคาบเรียนเพื่อที่จะเข้าเรียนในคาบต่อไปนักเรียนก็มักจะมาเข้าห้องเรียนช้าอยู่เสมอ ๆ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมากจะเห็นได้ว่านักเรียนยังไม่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับด้านความประพฤติ โดยเฉพาะด้านการตรงต่อเวลา ซึ่งเป็นปัญหากับเพื่อนร่วมห้องเรียนทำให้เสียสมาธิและเสียบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนไม่บรรลุตามเป้าหมายสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้น

จากปัญหาดังกล่าวการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ได้ยึดหลักตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยโรงเรียนได้แบ่งหน้าที่

^๒พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๕๘.

^๓พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๓๘), หน้า ๒๕.

^๔พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๓๘), หน้า ๒๕.

ความรับผิดชอบในการดูแลนักเรียนและเป็นที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นด้านความประพฤติ การปฏิบัติ ตามระเบียบ และข้อบังคับของทางโรงเรียน ตลอดจนทางโรงเรียน ได้มีคำสั่งแต่งตั้งครูที่ปรึกษาใน การควบคุมนักเรียนในการทำความสะอาดในบริเวณเขตพื้นที่รับผิดชอบก่อนที่จะมีกิจกรรมหน้า เสาธง ในส่วนตอนเช้าทางโรงเรียนก็มอบหมายให้ครูที่ปรึกษาตรวจเช็คนักเรียนในห้องว่ามีใคร ที่มาไม่ทันแถวบ้าง ก็จะมีการทำสถิติทุกสิ้นเดือน แต่ในขณะที่มีนักเรียนกลุ่มหนึ่งที่ประพฤติตนผิด วินัยของโรงเรียน แต่ก็มีนักเรียนอีกส่วนหนึ่งที่เป็นตัวอย่างให้แก่เพื่อน ๆ โดยประพฤติตนเป็นผู้ ตรงต่อเวลามาโรงเรียนแต่เช้าครูและส่งงานทันเวลา รวมทั้งให้ความร่วมมืออย่างดีกับทางโรงเรียน นักเรียนเหล่านี้ก็จะได้รับการยกย่องให้เป็นนักเรียนตัวอย่างที่ดี และมีการมอบเกียรติบัตรในวันเด็ก แห่งชาติของทุกปี

ดังนั้น จากสภาพปัญหาดังกล่าวมานี้ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้าง วินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี” เพื่อให้ นักเรียนของ โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัด ชลบุรี เป็นคนดี มีวินัยตนเอง มีวินัยในหน้าที่ และมีวินัยทางสังคม เพื่ออยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่น ได้ อย่างมีความสุขในอนาคตต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียน มัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการเสริมสร้าง วินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ ๓ ด้านคือ

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน ๕๒ คน

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การเสริมวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ จังหวัดชลบุรี ใน ๓ ด้านคือ ๑) ด้านวินัยส่วนตัว ๒) ด้านวินัยในหน้าที่ และ๓) ด้านวินัยทางสังคม

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๔.๑ ทำให้ทราบการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

๑.๔.๒ ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

๑.๔.๓ ทำให้สามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

๑.๕ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การเสริมสร้างวินัย หมายถึง การสนับสนุน ส่งเสริม ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการมีวินัยในตนเอง การมีวินัยในหน้าที่ และการมีวินัยในสังคม ตามแนวทางการประพฤติ การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับของโรงเรียนที่วางไว้ เพื่อควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ควบคุม

วินัยส่วนตัว หมายถึง มีลักษณะและพฤติกรรม ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ มีความตั้งใจ มีลักษณะความเป็นผู้นำ เป็นผู้ที่มีเหตุผล เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความอดทน กล้าคิด กล้าทำ เห็นใจผู้อื่น ซื่อสัตย์ สุจริต มีความศรัทธาในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า รักษาสิลบำเพ็ญบุญและละเว้นจากการปฏิบัติในอกุศลกรรมบถ ๑๐

วินัยในหน้าที่ หมายถึง เป็นผู้ที่จักความเหมาะสมถูกต้องสมเหตุสมผลแก่การประพฤติปฏิบัติ ตามสถานะ สถานะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยรู้ในตนเองและเข้าใจผู้อื่น

วินัยทางสังคม หมายถึง แนวปฏิบัติที่นักเรียนทุกคนควรยึดถือปฏิบัติเหมือนกัน มีความปรารถนาดี มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ มีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่

พระพุทธศาสนา หมายถึง คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่ถือตามคติที่พระอรหันตพุทธได้วางหลักธรรมวินัยเป็นแบบแผนไว้ เมื่อครั้งปฐมสังคายนา ซึ่งประเทศไทยรับนับถือและปฏิบัติสืบต่อกันมา

นักเรียน หมายถึง นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โรงเรียนมัธยมสัมาชีวศิลป์ บางพระ ตำบล สุรศักดิ์ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๒ เพศ คือ ๑) เพศชาย และ ๒) เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น ๓ ช่วงอายุ คือ ๑) อายุตั้งแต่ ๑๓ ปีลงมา, ๒) อายุตั้งแต่ ๑๔ ปี และ ๓) อายุตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป

ระดับชั้นเรียน หมายถึง ระดับชั้นเรียนของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น ๓ ระดับ คือ ๑) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑, ๒) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และ ๓) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียน โรงเรียนมัธยม สัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานและแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียน

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับวินัยส่วนตัว

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับวินัยในหน้าที่

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับวินัยทางสังคม

๒.๖ สภาพพื้นที่ทำวิจัย

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๘ สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียน

การมีระเบียบวินัยถือเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและกิจกรรมทางสังคมของการอยู่ร่วมกันของกลุ่ม จุดมุ่งหมายข้อนี้ทำให้บุคคลยอมรับระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด แม้ว่าอาจจะฝืนใจหรือไม่เต็มใจทำ ระเบียบวินัยจึงเป็นพื้นฐานที่บุคคลถูกขัดเกลามาให้ประพฤติปฏิบัติตั้งแต่วัยต้นของชีวิตในกิจกรรมชีวิตประจำวัน ดังนั้นจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการปลูกฝังระเบียบวินัยพื้นฐาน ผู้ใหญ่จึงควรเป็นแบบอย่าง มีความสม่ำเสมอ และมีความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุมีผล เพราะพื้นฐานเหล่านี้จะมีผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลอย่างมาก

๒.๑.๑ ความหมายของการเสริมสร้างวินัย

การเสริมสร้างพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย นับว่าเป็นสิ่งจำเป็น เพราะวินัยเป็นสิ่งสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ทางสังคม ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โรงเรียนจึงต้องเนะ

แนวทางให้นักเรียนสามารถประพฤติตนให้เป็นผู้มีวินัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีวินัยในตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นยอดปรารถนาของคน นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคำว่าวินัย ดังนี้

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ ได้ให้ความหมายของวินัยนักเรียน คือ “แนวทางความประพฤติหรือระเบียบแบบแผนการปฏิบัติตนของนักเรียนอันเป็นที่พึงประสงค์และเป็นที่ยอมรับว่าถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับความมุ่งหวังของทางโรงเรียนและสังคมทั่วไป”^๒

กรมวิชาการ ให้ความหมายของวินัยไว้ว่า หมายถึง “ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บุคคลประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตร่วมกันเพื่อให้อยู่อย่างราบรื่น มีความสุข ความสำเร็จ โดยอาศัยการฝึกให้รู้จักปฏิบัติตน รู้จักควบคุมตนเอง”^๓

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ให้ความหมายของวินัย คือ “วินัยในความหมายของความเป็นระเบียบ เช่นว่าการเคร่งครัดในการเดินทางในการจราจร หรือวินัยในการอยู่ร่วมกันในหมู่คณะ”^๔

ธนู วุฒิเกียรติไพบุลย์ กล่าวว่า วินัย หมายถึง “ระเบียบแบบแผนข้อปฏิบัติ และข้อบังคับที่กำหนดไว้ เพื่อใช้เป็นหลักการในการปฏิบัติ หากไม่ปฏิบัติตามอาจจะเกิดความเสียหายหรือความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นเหตุให้ทำผิด และถูกลงโทษในที่สุด”^๕

พนัส หันนาคินทร์และคณะ ให้ความหมายความมีวินัย หมายถึง “การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง กติกา และกฎหมาย ตามที่สังคมได้วางไว้หรือตามที่กลุ่มได้ตกลงอันจะนำมาซึ่งความสงบสุข ความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคง และความปลอดภัย”^๖

^๒กาญจนา ศรีภาพสินธุ์, สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับที่ ๒๒ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา, ๒๕๔๔), หน้า ๗.

^๓กรมวิชาการ, การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๒), หน้า ๒๑.

^๔พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), เพื่ออนาคตของการศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๕), หน้า ๘-๑๐.

^๕ธนู วุฒิเกียรติไพบุลย์, “การศึกษาการประพฤติดวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามทัศนคติของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๒, หน้า ๓๘.

^๖พนัส หันนาคินทร์, สร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม็ค, ๒๕๔๒), หน้า ๘๐.

จากความหมายและแนวคิดตั้งที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า วินัย หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับของสังคม ดังนั้นการส่งเสริมวินัยให้นักเรียน จึงควรครอบคลุมถึงการส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้สามารถประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับของโรงเรียนและสังคมได้อย่างเหมาะสม

๒.๑.๒ ประเภทของความมีระเบียบวินัย

รุจิรัฐสาร และคณะ ได้แบ่งระเบียบวินัยออกเป็น ๓ ประเภท ซึ่งแต่ละประเภทต่างก็มีแนวทางแตกต่างกันออกไป ดังนี้

๑) ระเบียบวินัยส่วนตัว หมายถึง กฎเกณฑ์ แนวปฏิบัติ หรือคติประจำใจ ซึ่งแต่ละคนจะแตกต่างกันไป เพราะแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะตัวไม่เหมือนกัน สิ่งที่ทำให้วินัยส่วนตัวแตกต่างกันออกไป ได้แก่ เพศ วัย ฐานะทางสังคม ระดับการศึกษา หน้าที่การงานหรือค่านิยม เช่น การตรงต่อเวลา ไม่ประพฤติดิฉิน เป็นต้น

๒) ระเบียบวินัยในหน้าที่ หมายถึง กฎเกณฑ์หรือแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่การงาน เช่น วินัยของครอบครัวที่ทุกคนในบ้านต้องปฏิบัติในฐานะบิดา มารดา ลูกหลาน หรือผู้อาศัยวินัยของโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เช่น การแต่งกาย การทำความเคารพ เป็นต้น

๓) ระเบียบวินัยทางสังคมหมายถึง แนวปฏิบัติอันที่ทุกคนในสังคมยึดถือปฏิบัติเหมือนกัน มีลักษณะเหมือนกับวินัยส่วนตัว และวินัยในหน้าที่ แต่วินัยทางสังคมมีความหมายที่กว้างกว่า ทั้งนี้วินัยทั้งสองเกี่ยวข้องกับกลุ่มเล็กกว่าวินัยทางสังคม ตัวอย่างของวินัยทางสังคม เช่น มารยาท กฎหมาย จารีตประเพณี หลักปฏิบัติทางศาสนา เป็นต้น

หวน พินรุพันธ์ ได้กล่าวถึง วินัยที่ใช้กันอยู่ในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑) วินัยเชิงขาดแบบทหาร ใช้กรณีที่ถือว่านักเรียนยังไม่รู้จักรับผิดชอบชั่วดี จึงต้องมีการควบคุมให้ปฏิบัติตามคำสั่งและระเบียบ ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับโทษ ผู้ปฏิบัติไม่ใช่ผู้ออกระเบียบปฏิบัติ ข้อนี้คือ ผู้ที่ถูกบังคับให้ประพฤติตนในทางที่ดีก็จะคิดเป็นนิสัย และความประพฤติดีติดตัวไปในภายหน้า ข้อเสีย คือ ผู้ที่ถูกบังคับให้ปฏิบัติตามจะไม่เห็นคุณค่าของการประพฤติจะรู้สึกว่าเป็นปราศจากเหตุผลและไม่เต็มใจ

๒) วินัยแบบดำเนินการ ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนนักศึกษา ถ้าได้สนใจในสิ่งใดแล้วจะรู้สึกสบายใจ ข้อดี คือผู้ปฏิบัติพร้อมที่จะปฏิบัติตนในทางที่ตนสนใจ ข้อเสีย คือ สถานศึกษามีอาจดำเนินการตามความสนใจและความต้องการของนักเรียนได้มากนัก

๓) วินัยที่เกิดจากการรู้จักความรับผิดชอบรู้จักเกียรติของตนเอง ถือว่าเป็นวินัยที่มีคุณค่าเพราะเกิดจากความรับผิดชอบและเกียรติของตนเองของสังคม สถานศึกษาจะช่วยให้เกิดวินัยได้โดยการหาวิธีการก่อให้เกิดความรัก นับถือเกียรติและการรู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง^๕

๒.๑.๓ ประเภทของวินัยโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา

กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดคุณลักษณะความประพฤติของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษาไว้ ดังนี้

๑) วินัยทั่วไป

๑.๑) นักเรียนต้องรักษาระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย จะต้องได้รับโทษตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

๑.๒) นักเรียนต้องสนับสนุนนโยบายของโรงเรียน ตั้งใจเล่าเรียนทั้งปฏิบัติตามระเบียบวินัยและมติของครู - อาจารย์ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าแก่ตนเองหรือแก่โรงเรียนด้วยความอุตสาหะ วิริยะ

๑.๓) นักเรียนต้องปฏิบัติตามคำสั่งของครู - อาจารย์และ โรงเรียน ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ ห้ามมิให้ขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง

๑.๔) นักเรียนต้องไม่แจ้งเท็จต่อครู - อาจารย์ และผู้บริหาร การปกปิดข้อความซึ่งควรต้องบอกถือว่าเป็นการแจ้งเท็จด้วย

๑.๕) นักเรียนต้องรักษาเวลาในการเล่าเรียน ไม่มาโรงเรียนสายไม่หลบหนีการเข้าแถวและหนีโรงเรียน

๑.๖) นักเรียนต้องรักษาระเบียบวินัยในห้องเรียน นั่งเรียนในลักษณะเรียบร้อย ไม่พูดคุยหรือกระทำการใด ๆ เป็นที่รบกวนหรือก่อกวนหรือก่อความรำคาญแก่ผู้อื่น

๑.๗) นักเรียนต้องประพฤติตนให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียน ดังต่อไปนี้

๑) ไม่สูบบุหรี่

๒) ไม่ลวนลาม กระเช้าเข้าเหย่เพศตรงข้าม

๓) ไม่เที่ยวกลางคืนเป็นเนืองนิตย์

^๕ หวน พินรุพันธุ์, การบริหารโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๘๖-๘๗.

๔) ไม่นำภาพหรือหนังสือลามกอนาจารมาโรงเรียน

๕) ไม่ส่งเสียงดัง ร้องรำทำเพลงในที่สาธารณะหรือบริเวณโรงเรียนโดยไม่

มีเหตุผลอันควร

๖) ไม่จัดงานเลี้ยงสังสรรค์ระหว่างเพื่อนฝูง โดยผู้ปกครองไม่รู้ไม่เห็นด้วย

๗) ไม่เข้าไปในสถานบริการหรือที่ซึ่งลักษณะคล้ายคลึงกับสถานการณ

พนัน เช่น บาร์ ในดิสโก้ เป็นต้น เว้นแต่มีบ้านพักอาศัยในบริเวณนั้น

๑.๘) นักเรียนต้องช่วยกันรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนและสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ไม่ควรทำให้สกปรกหรือชำรุดเสียหาย

๑.๙) นักเรียนต้องเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา ผู้ปกครองและครู - อาจารย์ ไม่แสดงกิริยาอาการกระด้างกระเดื่อง หรือแสดงกิริยาไม่สุภาพทั้งต่อหน้าและลับหลังบุคคลดังกล่าว

๑.๑๐) นักเรียนต้องไม่กล่าววาจา หรือแสดงกิริยาที่เป็นชนวนที่ก่อให้เกิดความเกลียดชัง หรือทะเลาะวิวาท ดังต่อไปนี้

๑) กล่าวคำหยาบหรือไม่สุภาพต่อคนอื่น

๒) กล่าวคำประชด เสียดสี ล้อเลียนคนอื่น

๓) กล่าวคำดูถูก หรือหมิ่นประมาทผู้อื่น

๑.๑๑) นักเรียนต้องช่วยเหลืองานของโรงเรียนตามที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียนหรือครู - อาจารย์

๑.๑๒) นักเรียนต้องทำการบ้านตามที่ครู - อาจารย์ มอบหมายให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนด

๒) ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

๒.๑) นักเรียนประพฤติตนให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของโรงเรียน

๒.๒) นักเรียนจัดขึ้น หลีกเลี้ยง ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของโรงเรียน หรือครู - อาจารย์ จนเกิดความเสียหายแก่ทางโรงเรียน

๒.๓) นักเรียนแจ้งเท็จต่อครู - อาจารย์ หรือผู้บริหาร และเพราะเหตุจากการแจ้งนั้นทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางโรงเรียน

๒.๔) นักเรียนสูบบุหรี่ในเครื่องแบบนักเรียน ให้ปรากฏในที่สาธารณะ

๒.๕) นักเรียนแต่งกายในเครื่องแบบนักเรียนไม่เรียบร้อยหรือประพฤติตนไม่เรียบร้อยขณะอยู่ในเครื่องแบบนักเรียนให้ปรากฏในที่สาธารณะจนก่อให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงเกียรติคุณของโรงเรียน

๒.๖) นักเรียนทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน หรือสาธารณสมบัติของแผ่นดินให้
บุบสลายใช้การไม่ได้

๒.๗) นักเรียนประพฤติตนต่อบิดามารดา ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ อย่างใดอย่าง
หนึ่งดังต่อไปนี้

๑) กล่าวคำหยาบคายหมิ่นประมาท ก้าวร้าวต่อบิดามารดา หรือ ครู -
อาจารย์

๒) ทำร้ายร่างกาย หรือแสดงท่าทีที่จะทำร้ายบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือ ครู
- อาจารย์

๓) หลบหนีขัดขืนเมื่อครู - อาจารย์ลงโทษตามระเบียบโรงเรียน

๒.๘) นักเรียนทะเลาะวิวาทต่อสู้กันโดยใช้อาวุธหรือไม่ก็ตามเป็นความผิดวินัย
อย่างร้ายแรงเว้นแต่เป็นการป้องกันตัว

๒.๙) นักเรียนทำร้ายผู้อื่นบาดเจ็บ

๒.๑๐) นักเรียนประพฤติชั่วโดยกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

๑) ดื่มเครื่องดื่มของเมาหรือสิ่งเสพติดให้โทษอย่างอื่นรวมทั้งมีอุปกรณ์ที่
ใช้เสพติดให้โทษไว้ในครอบครอง

๒) นำสิ่งเสพติดให้โทษมาเผยแพร่ซื้อขาย

๓) เล่นการพนัน

๔) คบขู้สูสาว

๕) บ่อนทำลายความสามัคคีทั้งในและนอกโรงเรียน

๖) ลักทรัพย์สิ่งของผู้อื่น

๗) มีอาวุธไว้ในครอบครอง

๘) มีวัตถุระเบิดไว้ในครอบครอง

๒.๑๑) นักเรียนกระทำผิดอาญา เป็นความผิดร้ายแรง

สรุปได้ว่า วินัยมีความจำเป็นที่ต้องนำมาใช้กับสถานศึกษาและการเลือกวินัยแบบ
ต่าง ๆ มาใช้ควรเลือกให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียน สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ ถ้าฝึกเด็กให้มี
วินัยโดยการรู้จักควบคุมตนเอง ได้ถือว่าเป็นการดีที่สุด

๒.๑.๔ สาเหตุที่นักเรียนขาดวินัย

เชาว์ มณีวงษ์^๑ได้กล่าวถึงสาเหตุการขาดวินัยของนักเรียนไว้ดังต่อไปนี้

- ๑) ตัวนักเรียนเอง เช่น ร่างกายผิดปกติ ความพิการ สุขภาพอ่อนแอ ขาดความอบอุ่น ขาดการเอาใจใส่ ตลอดจนสติปัญญาไม่ดี เป็นต้น
- ๒) กลุ่มเพื่อนนักเรียน เช่น เพื่อนฝูงชักชวนกันก่อการวิวาท หรือสร้างบรรยากาศตึงเครียดเกิดขึ้นในโรงเรียน
- ๓) โรงเรียน เช่น ปัญหาครู - อาจารย์ อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมไม่ดี กฎระเบียบของโรงเรียน เป็นต้น
- ๔) ทางบ้านและสิ่งแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ เช่น ทางบ้านที่มีภูมิหลังไม่ดี สังคมรอบ ๆ บ้านไม่ดี เป็นต้น
- ๕) สภาพสังคมโดยส่วนรวมของบ้านเมืองอยู่ในสภาพไม่ดีก็มีส่วนทำให้นักเรียนประพฤติตัวไม่ดี ขาดวินัยไปด้วย^๑

๒.๑.๕ แนวทางการสร้างวินัย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้แนวคิดในการสร้างวินัย ๕ ประการ คือ

- ๑) การทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน โดยให้บุคคลรู้เห็นและปฏิบัติพฤติกรรมที่ดีเพื่อเป็นพื้นฐานและปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดี
- ๒) การใช้วัฒนธรรมในสังคม เป็นแนวปฏิบัติผสมผสานกับหลักการทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน เช่น การทำความเคารพด้วยการไหว้เมื่อพบผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่เด็กทำได้โดยง่าย ดังนั้นการไหว้จึงง่ายต่อการปฏิบัติมากกว่าการเข้าแถว
- ๓) การใช้องค์รวม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจพฤติกรรมและสติปัญญา ซึ่งเป็นหลักการทางการศึกษา และหลักการพัฒนาจริยธรรม คือ มีความเข้าใจในความสำคัญของสิ่งที่จะกระทำมีความพอใจและยอมรับในสิ่งที่จะกระทำ ย่อมนำไปสู่ความพร้อมในการกระทำ
- ๔) การใช้แรงหนุนสภาพจิต เป็นการตั้งความมุ่งหวังหรืออุดมการณ์และพยายามปฏิบัติตามเป้าหมายที่มุ่งมั่นไว้ ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปรียบเทียบแม้ความภาคภูมิใจในการปฏิบัติ หากใช้มากเกินไปจะกลายเป็นดูถูกดูหมิ่นผู้อื่น อันเกิดจากการเปรียบเทียบและพึงพาคำลึงใจจากภายนอก

^๑เชาว์ มณีวงษ์, การบริหารกิจการนักเรียน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บูรพาสาส์น, ม.ป.ป.), หน้า ๑๗๐ - ๑๗๔.

๕) การใช้กฎเกณฑ์บังคับเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดวินัยได้ชั่วระยะหนึ่ง เมื่อไม่มีผู้ใดควบคุมก็จะหายไป จึงเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้อง^{๑๑}

วนิดา เสวกครุณทร ได้ให้แนวคิดและแนวทางในการสร้างวินัยให้นักเรียนได้ ดังนี้

๑) ผู้ใหญ่สามารถสร้างวินัยให้กับเด็กได้ คือ การทำตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็กประพฤติปฏิบัติตน คอยชี้แนะ ตักเตือน รวมทั้งให้เหตุผลข้อดีข้อเสียของการประพฤติปฏิบัติในเรื่องต่างๆ

๒) ชั้นเรียนกับการสร้างวินัย ซึ่งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนครูต้องควบคุมเอาจริงกับระเบียบข้อบังคับ ถ้าทำผิดก็ลงโทษและทำอย่างต่อเนื่อง

๓) กิจกรรมโฮมรูม เป็นกิจกรรมสร้างวินัยในโรงเรียนประถมศึกษา ครูประจำชั้นมีความใกล้ชิดเด็กมากจึงเหมาะที่จะช่วยปลูกฝังและสร้างนิสัยให้กับเด็กในหลายโอกาสที่เอื้ออำนวยให้ โดยเฉพาะตอนเช้าหลังเคารพธงชาติ ซึ่งโรงเรียนส่วนมากมีจัดกิจกรรมโฮมรูม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กนักเรียนมีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ การปรับตัว ตลอดจนการฝึกทักษะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และกิจกรรมต่าง ๆ ควรวางโครงการอย่างมีจุดประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน^{๑๒}

นวลศิริ เปาโรหิตย์ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างวินัยให้เด็กยอมรับนั้น วินัยหรือกฎทุกกฎต้องมีลักษณะ ๓ ประการดังนี้

๑) กฎต้องสมเหตุสมผล หมายความว่า สิ่งที่ต้องการให้เด็กทำนั้น ควรเป็นสิ่งที่เป็นไปได้และเป็นเรื่อง que เด็กทำได้ในระดับอายุของเขา

๒) กฎต้องถูกต้องชัดเจนไม่คลุมเครือ คือ ต้องแน่ใจว่ากฎที่ตั้งขึ้นให้เด็กทุกเรื่องเป็นสิ่งที่ชัดเจน อย่าให้มีข้อสงสัยหรือโต้เถียงได้

๓) กฎต้องบังคับได้ คือ ต้องมีการกำหนดโทษ ถ้าผิดก็ต้องลงโทษอย่างจริงจัง ทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ^{๑๓}

^{๑๑}สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, คู่มือและสื่อการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สังกัดงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๑), หน้า ๒๓.

^{๑๒}วนิดา เสวกครุณทร, “วินัย : ปัญหาเก่าแก่ที่ยังแก้ไม่ได้”, สารพัฒนาหลักสูตร, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๘๑ (มีนาคม - เมษายน ๒๕๓๗) : ๗๒ - ๗๓.

^{๑๓}นวลศิริ เปาโรหิตย์, “จะสร้างวินัยให้เด็กยอมรับได้อย่างไร”, วารสารแนะแนว, ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๑๖๗ (กุมภาพันธ์ - มีนาคม ๒๕๔๐) : ๓๐ - ๓๔.

๒.๑.๖ วินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา

๑) ความหมายของวินัย

คำว่า “วินัย” นั้นมาจากศัพท์ วิ + ณี วิ แปลว่า วิเศษ ส่วน ณี แปลว่า นำไป เมื่อนำมารวมกันเข้าจึงได้ความหมายตามรูปศัพท์ว่า การนำไปให้วิเศษ คือ การที่วินัยนั้นสามารถทำให้คนมีชีวิตที่ดีงามยิ่งขึ้น และทำให้กิจการต่างๆ ดำเนินไปด้วยดี เป็นความหมายทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและสังคม เป็นได้ทั้งกฎหมายในเชิงการปกครอง^{๑๔} จะเห็นว่าการให้ความหมายเช่นนี้เป็นการให้ความหมายในมิติของภาพรวม ซึ่งมุ่งอธิบายให้เห็นกรอบของวินัยในแง่ของกฎหมายและการปกครอง ซึ่งหากมองในรายละเอียดก็จะพบว่าเฉพาะคำว่า “วินัย” นั้นมีความหมายค่อนข้างหลากหลาย แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงรูปแบบสำหรับการฝึกปฏิบัติของนักเรียนในโรงเรียนให้อยู่อย่างมีระเบียบวินัยและความผาสุกแก่สังคม

วินัย คือ อุบายเครื่องแนะนำ วินัยนี้เป็นคำบาลี ๒ ศัพท์ คือ วิ และ ณะ

วิ แปลว่า วิเศษ แจ่ม ต่าง ณะ แปลว่า นำไป

ดังนั้น วินัย จึงแปลรวมกันว่า

๑) นำไปดี (วิเศษ) คือ คนที่มีศีลมีวินัย มีระเบียบ เมื่อไปที่ใดก็ดีทั้งนั้น เช่น พระที่มีศีล มีวินัย หรือบุคคลที่มีศีลมีวินัย ไปที่ใดก็ดี นำสู่ความดีไปสู่สุดดี ไปสู่ที่ดี อย่างนี้เรียกว่าวินัย นำไปดี คือ นำไปวิเศษหรือพิเศษ ต่างจากคนที่ไม่มีความดี

๒) นำไปแจ่ม คือ คนที่มีวินัยนี้ สามารถรู้ได้ง่ายว่าเป็นคนดีแน่ เพราะเป็นการบอกแจ้งให้ทราบว่าเป็นคนดี ถ้าของใดอยู่ในที่มืด เราไม่รู้ก็แยกไม่ออกว่าของนั้นดีหรือไม่ดี แต่เมื่อนำไปสู่ที่แจ่ม เรารู้ทันทีว่าสิ่งนี้ดีหรือไม่ดี คนเราก็เช่นกัน ถ้าจะดูว่าเป็นคนดีหรือไม่ดีให้ดูที่วินัย ถ้าหากว่ามีระเบียบวินัยแล้ว ก็แสดงว่าเป็นคนดีแล้ว เพราะนำไปสู่ที่แจ่ม ให้รู้แล้วว่าเป็นคนดี ในทางตรงข้าม ถ้าเป็นคนที่ไม่มีความดี ก็ถือว่าเป็นคนไม่ดี ดังนั้น วินัยจึงนำไปแจ่มให้เห็นชัดขึ้นว่าเป็นคนดีหรือไม่ดี

๓) นำไปต่าง คือ ให้ต่างจากบุคคลที่ไม่มีความดีระหว่างคนดีและคนไม่ดี จะมีสัญลักษณ์บอก สัญลักษณ์ที่ทำให้คนดีต่างจากคนไม่ดี ก็คือ การมีวินัย ดังนั้น วินัยจึง แปลว่า นำไปต่าง จากมงคล ๓๘ ประการจะเห็นได้ว่า เรื่องมีวินัย อยู่ในหัวข้อที่ ๕ มีความสัมพันธ์กับมงคลที่ ๗ คือ ต้องเป็นผู้คงแก่เรียน มีความรู้ดี และข้อที่ ๘ คือ ต้องเป็นผู้มีศีลปะ ดังนั้น มงคลที่ว่าด้วยวินัยนี้ ต้องมีวินัยดี คนเราถ้ามีความรู้ดี และมีศีลปะดีแต่ถ้านำไปใช้ทางที่ผิดก็เกิดโทษได้

^{๑๔}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), นิติศาสตร์แนวพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๓๕.

เพราะฉะนั้นจึงต้องมีมงคลข้อที่ ๕ นี้กำกับไว้ว่ามีความรู้ดีและคิดปะดี จะก่อคุณค่าได้นั้น ต้องมีวินัยดีด้วย เช่น คนที่เป็นนักวิทยาศาสตร์สามารถคิดค้นผลิตสิ่งต่าง ๆ ที่เกื้อกูลช่วยเหลือมนุษย์มาก แต่บางอย่างก็ผลิตออกมา เพื่อให้ทำลายล้างกัน ฆ่ากัน เช่นประดิษฐ์อาวุธและระเบิดขึ้นมา คนเหล่านี้มีความรู้ มีศิลปะ แต่ว่าขาดวินัย ดังนั้น โลกจึงเกิดความสับสนวุ่นวาย เตือคร้อน เพราะคนขาดวินัย^{๕๕}

๒) ประเภทของวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา

วินัย คือ ระเบียบข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติของคนในหมู่คณะให้มีความเรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียว วินัยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ คือ

๑) อนาคาริกวินัย วินัยของผู้ไม่ครองเรือน คือ บรรพชิต ได้แก่ การไม่ทำตนให้เศร้าหมองด้วยอาบัติ ๗ และระวางปาริสุทธิศีล ๔

๒) อาการิกวินัย วินัยของผู้ครองเรือน คือ คฤหัสถ์ ได้แก่ การเว้นจากอกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ

ความหมายของอนาคาริกวินัย (วินัยของบรรพชิต)

สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมุขโร) กล่าวไว้ในมงคลยодชีวิตว่า “อนาคาริกวินัยคือวินัยของบรรพชิต คือ นักบวชแต่ในพระพุทธศาสนามี ๒ ประเภท คือ สามเณรกับพระภิกษุ”^{๕๖}

พระเทพดิลก (ระแบบฐิตญาโณ) กล่าวไว้ในพระธรรมวินัยว่า “อนาคาริกวินัย ได้แก่วินัยของนักบวชหรือบรรพชิต เช่น ศีล ๑๐ ของสามเณรและศีล ๒๒๗ ของพระภิกษุ”^{๕๗}

พันเอกปิ่น มุทุกันต์ กล่าวไว้ในมงคลชีวิต ว่า “อนาคาริกวินัย หมายถึง วินัยทางศาสนามีอยู่อีกแขนงหนึ่ง คือวินัยของบรรพชิต คือพวกนักบวช ได้แก่ศีล ๑๐ และศีล ๒๒๗”^{๕๘}

^{๕๕}พ. สติธรรม (พิจิตร จิตตฺ โณ), อุดมมงคลในพระพุทธศาสนา เล่ม ๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๕๑.

^{๕๖}สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมุขโร), มงคลยодชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๕), หน้า ๑๗๒.

^{๕๗}พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ), พระธรรมวินัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา มกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๖๐.

^{๕๘}พันเอกปิ่น มุทุกันต์, มงคลชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา มกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๓๗๑.

พันโทประสาร ทองภักดี กล่าวไว้ใน กฎหมายมหาชนตามแนวพุทธศาสตร์ว่า “อนาคาริกวินัย คือ วินัยของผู้ไม่ครองเรือน ได้แก่ พุทธบริษัทฝ่ายบรรพชิต คือ ภิกษุ ภิกษุณี สิกขมานา สามเณร สามเณรี”^{๑๙}

รองศาสตราจารย์ ดร. ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา กล่าวไว้ใน ปรัชญา ๒๐๑ พุทธศาสน์ ว่า “อนาคาริกวินัย หมายถึง วินัยสำหรับบรรพชิต หรือนักบวชในพระพุทธศาสนา ได้แก่ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ และศีล ๓๑๑”^{๒๐}

สรุปว่า อนาคาริกวินัย หมายถึง วินัยสำหรับบรรพชิตหรือนักบวชในพระพุทธศาสนา ได้แก่ ศีลสามเณร ศีล ๑๐ ศีลของพระภิกษุ ศีล ๒๒๗ และศีลของภิกษุณี ศีล ๓๑๑

องค์ประกอบของอนาคาริกวินัย

ดังได้ทราบความหมายของอนาคาริกวินัยแล้วว่าหมายถึงวินัยของบรรพชิตคือนักบวชในพระพุทธศาสนามี ๒ ประเภท คือ สามเณรพระภิกษุและภิกษุณี ในกรณีของภิกษุณีซึ่งในปัจจุบันนี้ไม่มีในพระพุทธศาสนาดังนั้นองค์ประกอบของอนาคาริกวินัยของบรรพชิตหรือนักบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงประกอบด้วยวินัยของนักบวชหรือบรรพชิต ได้แก่ ศีล ๑๐ ของสามเณรและศีล ๒๒๗ ของพระภิกษุซึ่งเป็นวินัยของผู้ไม่ครองเรือน

๑) ศีลของสามเณร

วินัยของสามเณร ได้แก่ ศีล ๑๐ เรียกว่า สิกขาบท ๑๐ ประการ คือ

๑) เว้นจากฆ่าสัตว์

๒) เว้นจากลักทรัพย์

๓) เว้นจากการเสพกาม

๔) เว้นจากการพูดเท็จ

๕) เว้นจากการดื่มน้ำเมา

๖) เว้นจากการฉันอาหารในยามวิกาล

๗) เว้นจากการฟ้อนรำขับร้องประ โคมดนตรีและดูการเล่น

๘) เว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัดคือตัดทรงประดับ

๙) เว้นจากการนอนบนที่นอนสูงและที่นอนใหญ่

^{๑๙} พันโทประสาร ทองภักดี, กฎหมายมหาชนตามแนวพุทธศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๕๐.

^{๒๐} รองศาสตราจารย์ ดร.ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา, ปรัชญา ๒๐๑ พุทธศาสน์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๕๘.

๑๐) เว้นจากการรับเงินและทอง^{๑๐}

๒) ศิลของพระภิกษุ

ศิลของพระภิกษุที่ปรากฏในอนาคาริกวินัย ได้แก่ศิลของพระภิกษุในพุทธศาสนาซึ่งเป็นมูลเหตุสำหรับชำระกายวาจาให้บริสุทธิ์ผ่องใสเรียกว่า ปาวิสุทธิศิล เป็นศิลที่ตั้งมั่นอยู่ในความบริสุทธิ์คือ “ปาฏิโมกข์สังวรศิล อินทริยสังวรศิล อาชีวะปาวิสุทธิศิลและปัจฉัยสันนิสิตศิล”^{๑๑} ซึ่งเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของพระภิกษุดังนี้

๑) ปาฏิโมกข์สังวรศิล เป็นผู้มีความสำรวมในพระปาฏิโมกข์ละเว้นจากข้อห้ามทำตามข้อปฏิบัติการละเว้นจากข้อห้ามคือพระวินัยและพระกรรมพระวินัยเป็นข้อห้ามซึ่งประกอบด้วยอาบัติอย่างหนักอาบัติอย่างกลางและอาบัติอย่างเบาคือศิลเป็นเหตุสำรวมในพระปาฏิโมกข์คอยระวังสกัดกั้นโทษที่พึงจะละเมิดอาบัติ ๗ กองทางกายทางวาจา คือ ปาราชิก ๔ มีโทษอย่างหนักตั้งฆาติเสส๑๓ มีโทษอย่างกลางอนินย ๒ นิสัคคีย์ปาจิตติย์ ๓๐ สุทธิกปาจิตติย์ ๙๒ ปาฏิเทศนียะ ๔ เสดยวัตร ๗๕ และอธิกรณสมณะ ๗ พระปาฏิโมกข์ที่ใช้สวดในปัจจุบันนี้มาจากบาลี ๑๕๐ ข้อ และจากอภิธมาจาร ๗๗ ข้อ รวม ๒๒๗ ข้อ ซึ่งเป็นข้อห้ามเพื่อให้พระภิกษุได้ตั้งใจสำรวมในวินัยบัญญัติเว้นจากข้อห้ามที่ทรงห้ามปฏิบัติตามข้อที่ทรงอนุญาตไม่ให้ต้องอาบัติกองใดกองหนึ่งเมื่อต้องเข้าแล้วถ้าอย่างหนักผู้ต้องขาดจากความเป็นภิกษุก็พึงสละเพศเสียถ้าอย่างกลางผู้ต้องแล้วพึงอยู่กรรมถ้าอย่างเบาผู้ต้องแล้วก็พึงประจําตนต่อหน้าภิกษุด้วยกันเมื่อทำดังนี้จึงจะพ้นโทษอาบัติอย่างหนักประกอบด้วยปาราชิก ๔ มีเสพเมณฑลภรรยาที่เป็นของหลวงหรือของพระรชานับตั้งแต่ ๑ บาท หรือ ๕ มาสกค่าเงินของอินเดียการฆ่ามนุษย์ให้ตายรวมถึงการฆ่าตัวตายก็ถือว่าเป็นปาราชิกและการอวดคุณวิเศษที่ไม่มีในตัวซึ่งเป็นการแสดงออกให้เห็นในลักษณะการพูดให้ฟังการแสดงท่าต่างๆเช่นการนั่งลอกเลียนแบบจากการเรียนรู้

๒) อินทริยสังวรศิล เป็นการสำรวมในอายตน ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ^{๑๒} เป็นการสำรวมทางสายตาเมื่อมองเห็นรูปก็เข้าใจว่าเป็นเพียงรูปที่จะตั้งอยู่ได้ชั่วคราวเท่านั้นเป็นสิ่งที่ไม่จริงยังยืนยันการสำรวมทางหูเป็นการสำรวมทางการได้ยินเสียงที่จะเข้ามากระทบทางหูซึ่งมีทั้งเสียงที่น่ายินดีและเสียงไม่น่ายินดีสำรวมทางจมูกเป็นการสำรวมทางกลิ่นที่จะมาสัมผัสประสาททางจมูกการสำรวมทางลิ้นเป็นการสำรวมในการสัมผัสรสชาติของอาหารการสำรวมทางกายเป็นการสัมผัส

^{๑๐} จุ. พุ. ๒๕/๒/๑-๒.

^{๑๑} มหามกุฏราชวิทยาลัย, วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๓๓- ๓๔.

^{๑๒} ม.อ. ๑๔/๖๑๕/๓๐๑.

ทางกายด้วยมีรสสัมผัสต่างๆและการสำรวจทางใจเป็นการสัมผัสทางธรรมารมณ์หรือความรู้ทางอารมณ์เพื่อให้เกิดความฉลาดรู้เท่าทันอารมณ์เอาชนะตาในขณะที่เห็นรูปเอาชนะหูในขณะที่ฟังเสียงเอาชนะจมูกในขณะที่ดมกลิ่นเอาชนะลิ้นในขณะที่ลิ้มรสเอาชนะกายในขณะที่ถูกสัมผัสเอาชนะใจขณะรับอารมณ์ไม่ให้เกิดความยินดีในร้ายอันเป็นเหตุทำให้ใจเศร้าหมองเสียเมื่อภิกษุทำได้ดังนี้ชื่อว่ามิอินทรีย์สังวรศีล

๓) อาชีวาปริสฺสุทฺธิศีลศีล เป็นเครื่องบริสุทธิแห่งการเลี้ยงชีพงดเว้นการเลี้ยงชีพที่ผิดเพศของนักบวชเสียเช่นทำมาหากินอย่างชาวบ้านเป็นวิถีการลวงโลกเลี้ยงชีพด้วยการพนัน เช่นเป็นหมอยาเพื่อการอาชีพมีเงินกู้เอาดอกเบี้ยเป็นหมอสเน่ห์ยาแฝดชักสื่อชายหญิงให้เป็นสามีภรรยาถิ่นเมื่อภิกษุงดเว้นจากอาชีพที่ผิดเสียสำเร็จการเลี้ยงชีพตามสมณวิสัยไม่สะสมทรัพย์สมบัติ ถือว่าพระจนสมบัติและมั่งมีคุณสมบัติเป็นผู้งามในพระศาสนาเช่นนี้ชื่อว่ามิอาชีวาปริสฺสุทฺธิศีล นอกจากนี้ยังถือหลักของอริยวงศ์ ๔ ประการซึ่งเป็นหลักของปฏิบัติปฏิบัติที่พระอริยเจ้าทั้งหลายปฏิบัติกันมาแต่โบราณไม่ขาดสายประเพณีคือจิวรสัน โดยปินชปาตสัน โดยเสนาสนสัน โดยและปะหาน ภาวนารามตา คือจิวรสัน โดยเป็นผู้มีความสัน โดยในเรื่องของเครื่องนุ่งห่มหรือไตรจีวรซึ่งมีไตรจีวรใช้สอยไม่ควรเกิดหนึ่งไตรจีวรปินชปาตสัน โดยเป็นผู้มีบาตรไว้ใช้สอยได้ไม่เกินหนึ่งในเวลาออก รับบิณฑบาตก็ไม่ให้รับบาตรได้ไม่เกิดสามบาตรหรือเทบาตรได้ไม่เกิดสามครั้งเสนาสนสัน โดยเป็นผู้ชอบเสนาสนะที่มีความสงบเงียบเพื่อทำการพิจารณากายวาจาและใจให้มีความสงบและปะหาน ภาวนารามตาเป็นผู้มีความยินดีในการละอกุศลคือความ โลภความ โกรธและความหลงพร้อมทั้ง ประกอบกรรมดีคือสัมมาทิฏฐิ^{๒๔}

๔) ปัจจยสันนิสิตศีล เป็นการพิจารณาปัจจยสี่ คือ ไตรจีวรอาหารบิณฑบาต เสนาสนะคิลาณเภสัช โดยพิจารณาปัจจยสี่ คือ ไตรจีวรเป็นสิ่งที่ได้รับอนุญาตจากพระพุทธเจ้าแล้ว จึงสามารถที่จะนุ่งห่มได้จึงควรมีการพิจารณาให้เห็นตามความเป็นจริงว่าเป็นเพียงความต้องการของร่างกายเพื่อป้องกันความร้อนหนาวเหลือบยุงเท่านั้นการรับอาหารบิณฑบาตการฉันอาหารซึ่งเป็นการพิจารณาอย่างแยกคางแล้วจึงลงมือบริโภคอาหารและหลังจากบริโภคอาหารเสร็จจึงพิจารณาอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้เห็นจริงตามที่ร่างกายต้องการเท่านั้นเสนาสนะเป็นการพิจารณาที่สงบห่างไกลจากฝูงชนเป็นที่ร่มรื่นเพื่อการพิจารณาธรรมที่จะเกิดขึ้นภายในร่างกายและจิตใจและการพิจารณาคิลาณเภสัชซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในปัจจยสี่เพราะการทำให้ร่างกายเกิดโรคนี้ส่วนใหญ่มาจากการบริโภคอาหารเครื่องนุ่งห่มและที่อยู่อาศัยเพราะฉะนั้นถ้าพิจารณาให้ดีจะเห็นได้ว่าการบริโภคปัจจยสี่อย่างพิจารณาแล้วจะสามารถทำให้ชีวิตมีความสุขได้ดังนั้นการพิจารณาปัจจยสี่นั้นจะต้อง

^{๒๔} วจ. จตุกุก. ๒๑/๒๘/๒๘.

พิจารณาทั้งในขณะที่รับและขณะบริโภคนและภายหลังบริโภคนแล้วให้เห็นประโยชน์ของการบริโภค
เท่าที่จำเป็น ไม่บริโภคด้วยตัณหาอันเป็นเหตุให้ติดอยู่ในปัจจัยสี่เมื่อภิกษุมาพิจารณาปัจจัยสี่ให้เห็น
เหตุผลข้อเท็จจริงในการบริโภคเช่นนี้แล้วชื่อว่าปัจจัยสันนิสตีตศีล^{๒๕}

จุดมุ่งหมายของอนาคาริกวินัย

พระภิกษุหรือบรรพชิตในพระพุทธศาสนาควรนำไปประพฤติปฏิบัติเพราะว่า
เป็นหลักของการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตคือพระนิพพานดังกล่าวการบัญญัติ
พระวินัยโดยอาศัยประโยชน์ ๑๐ ประการคือ

- ๑) สงฆสมุฏฐตตาย เพื่อความเรียบร้อยแห่งสงฆ์
- ๒) สงฆผาสุตตาย เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์
- ๓) ทุมมกฺกณฺ ํ ปุคฺคถานํ นิคฺคหยา เพื่อข่มบุคคลผู้เกียจ
- ๔) เปสถานํ ภิกฺขุณฺ ํ ผาสุวิหาราย เพื่อการอยู่ผาสุกแห่งเหล่าพระภิกษุผู้มีศีลดีงาม
- ๕) ทิฏฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย เพื่อปิดกั้นอาสวทั้งหลายอันจะบังเกิดใน

ปัจจุบัน

อนาคต

- ๖) สมปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิกฺฆตตาย เพื่อกำจัดอาสวทั้งหลายอันจะบังเกิดใน
- ๗) อปฺปสนฺนानํ ปสาทาย เพื่อความเลื่อมใสของคนที่ยังไม่เลื่อมใส
- ๘) ปสนฺนानํ ภิกฺขุโยภาวาย เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นไปของคนที่ยังเลื่อมใสแล้ว
- ๙) สทฺธมฺมปฏิธิตยา เพื่อความตั้งมั่นแห่งสัตถธรรม
- ๑๐) วินยานุคฺคตตาย เพื่อเอื้อเฟื้อวินัย

ในอังคุตตรนิกายพระพุทธเจ้าทรงแสดงวัตถุประสงค์ของการบัญญัติพระวินัย
เพิ่มขึ้นอีก ๒ ประการเห็นสมควรที่นำมากล่าวไว้ในที่ด้วยคือ

- ๑) เพื่ออนุเคราะห์แก่ภคิพัสตทั้งหลาย
- ๒) เพื่อตัดรอนฝักฝายของภิกษุผู้มีความปรารถนาชั่วร้ายเกี่ยวกับเรื่องนี้พระรา
ชวรมุณี ได้จัดไว้เป็นหมวดๆ ดังนี้

๑) หมวดว่าด้วยประโยชน์แก่สงฆ์หรือส่วนรวม

- ๑.๑) สงฆสมุฏฐตตาย เพื่อความเรียบร้อยแห่งสงฆ์คือเพื่อความเรียบร้อยดีงาม
แห่งสงฆ์ซึ่งได้ทรงชี้แจงให้มองเห็นคุณและโทษแห่งความประพฤตินั้นๆ
- ๑.๒) สงฆผาสุตตาย เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์

^{๒๕}วิ.ม. ๔/๘๓/๑๐๖.

๒) หมวดว่าด้วยประโยชน์แก่บุคคล

๒.๑) ทูมมุงฺกุณิ ปุคฺคสถานิ นิคฺคหาย เพื่อช่อมบุคคลผู้เกื้อคือเพื่อกำราบบุคคล
ผู้นำด้านประพตติทราวม

๒.๒) เปสฺถานิ ภิกฺขุณิ ฆาสุวิหาราย เพื่อความผาสุกแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีลดี
งาม

๓) หมวดว่าด้วยประโยชน์แก่ความบริสุทธิ์หรือแก่ชีวิต ทั้งทางกายและทางใจ

๓.๑) ทิฏฐธมฺมิกานิ อาสวานิ สํวราย เพื่อปิดกั้นอาสวทั้งหลายอันจะ
บังเกิดในปัจจุบัน

๓.๒) สมฺปฺรายิกานิ อาสวานิ ปฏิจฺฆาตาย เพื่อกำจัดอาสวะทั้งหลายอันจะ
บังเกิดในอนาคต

๔) หมวดว่าด้วยประโยชน์แก่ประชาชน

๔.๑) อปฺปสฺนนานิ ปสฺทาทย เพื่อความเลื่อมใสของคนที่ยังไม่เลื่อมใส

๔.๒) ปสฺนนานิ ภิกฺขุโยภาย เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นไปของคนที่เลื่อมใส

แล้ว

๕) ประโยชน์แก่พระศาสนา

๕.๑) สทฺธมฺมภูฏิตฺติยา เพื่อความตั้งมั่นแห่งสัทธรรม

๕.๒) วินยานุคฺคทาย เพื่อเอื้อเพื่อวินัย^{๒๖}

สรุปได้ว่าวินัยสำหรับบรรพชิตที่ควรนำมาประพตติปฏิบัติคือ โพรธิปักขิยธรรม ๓๗ เป็นองค์ธรรมที่นำไปสู่ความตรัสรู้ที่ประกอบด้วยสติปัญญา ๔ สัมมปฺปชาน ๔ อธิธิบาท ๔ อินทริย์ ๕ พละ ๔ โพชฌงค์ ๗ และมรรคมืองค์ ๘ ดังนี้ เป็นที่พระภิกษุหรือบรรพชิตใน พระพุทธศาสนาควรนำไปประพตติปฏิบัติเพราะว่าเป็นหลักของการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมาย สูงสุดของชีวิตคือพระนิพพานสมดังพระพุทธประสงค์ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตรัสสั่งแก่ เหล่าภิกษุพุทธสาวกให้จาริกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาว่า

ภิกษุทั้งหลายเราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งเป็นของทิพย์ทั้งที่เป็นของมนุษย์แม้เธอก็
พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวงทั้งที่เป็นของทิพย์ทั้งที่เป็นของมนุษย์พวกเธอจงเที่ยวจาริกไป
เพื่อประโยชน์เพื่อความสุแก่ชนจำนวนมากเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลกเพื่อประโยชน์
เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์อย่าไปโดยทางเดียวกันจงแสดงธรรมมี

^{๒๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์
ครั้งที่ ๑๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์พิมพ์การพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๔๒.

ความงามในเบื้องต้นมีความงามในท่ามกลางมีความงามในที่สุดจงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วนสัตว์ทั้งหลายที่มีรูปในตาน้อยมี อยู่ย่อมเสื่อมเพราะ ไม่ได้ฟังธรรมจกมีผู้รู้ธรรมภิกษุทั้งหลายแม้เราก็จัก ไปยังตำบลอรุ เวลาเสนาณิกมเพื่อแสดงธรรมฯ^{๒๓}

ภิกษุทั้งหลายพรหมณ์และคฤหบดีทั้งหลายเป็นผู้มีอุปการะมากแก่เธอทั้งหลายบำรุงเธอด้วยจีวรบิณฑบาตเสนาสนะและคิลานะปัจจัยเภสัชบริขารแม้เธอทั้งหลายก็จงเป็นผู้มีอุปการะมากแก่พรหมณ์และคฤหบดีทั้งหลายจงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้นงามในท่ามกลางงามในที่สุดจงประกาศการครองชีวิตอัน ประเสริฐ พร้อมทั้งอรรถพร้อมทั้งพยัญชนะอันบริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิงแก่พรหมณ์และคฤหบดีนั้นเถิดฯ^{๒๔}

ความหมายของอาคารยวินัย (วินัยของคฤหัสถ์)

อาคารยวินัย หมายถึง วินัยสำหรับคฤหัสถ์หรือประชาชนทั่วไป คนผู้ครองเรือน จำต้องประพฤติปฏิบัติ เป็นระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนเพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันด้วยความ สุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน วินัยช่วยให้คนในสังคมห่างไกลจากความชั่วทั้งหลาย การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ถ้าขาดระเบียบวินัย ต่างคนต่างทำ เกิดความขัดแย้ง ไม่มี ความสุขสงบ การงานที่ทำก็เสียผล เป็นการควบคุมรักษาอาการที่แสดงออกทางกาย วาจาให้เป็น ปกติ เรียบร้อย ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่นที่อยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน กล่าวอีกนัย ก็เป็นคนมีศีลธรรมหรือนุชยธรรม มีธรรมคือคุณสมบัติ ได้แก่ ศีล ๕ ศีล ๘ และกุศลกรรมบถ ๑๐^{๒๕}

องค์ประกอบของอาคารยวินัย

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นที่กล่าวมาแล้วถึงความหมายของวินัยซึ่งเป็น ระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับสำหรับควบคุมความประพฤติทางกายวาจาของคนในสังคมการอยู่ ร่วมกันเป็นหมู่เหล่าหากขาดระเบียบวินัยต่างคนต่างทำตามอำเภอใจความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้นไม่มี ความสงบสุขการงานที่ทำก็จะเสียผลดังนั้นวินัยจึงเป็นสิ่งที่ใช้ควบคุมคนให้คนเราใช้ความรู้

^{๒๓}วิ.ม. ๔/๓๒/๓๒.

^{๒๔}พ.อุติ. ๒๕/๒๘๓/๒๔๓.

^{๒๕}พระเทพดิลก (ระแบบ จิตญาโณ), พระธรรมวินัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๖๐.

ความสามารถไปในทางที่ถูกที่ควรองค์ประกอบสำคัญของอาการยวินัยจึงประกอบด้วยศีล ๕ ศีล ๘ หรือศีลอุโบสถและกุศลกรรมบถ๑๐ ประการดังนี้

๑) องค์ประกอบของศีล ๕

ศีล หมายถึง การรักษากายวาจาให้เรียบร้อยเป็นการรักษาปกติตามระเบียบวินัย หรือข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่วเดิมเรียกว่า “สิกขาบท ๕” เป็นข้อปฏิบัติในการฝึกตนใคร ปฏิบัติตามนี้เรียกว่า “มีศีลเบื้องต้น”^{๓๐} ศีลนั้นเป็นความประพฤติที่เรียกว่าสุจริต โดยมีเจตนาเป็น เครื่องยกเว้น ให้สำรวมระวัง ไม่ให้มีการล่วงละเมิดทางกาย และวาจา ซึ่งการจะล่วงละเมิดศีล ๕ นั้นต้องประพฤติไปในทางที่สุจริต มีองค์ประกอบดังนี้

ศีล ๕ หรือเบญจศีล ถือกันว่าชาวพุทธที่ต้องการเป็นพุทธบริษัท จึงต้องรับ กำหนดเงื่อนไขเบื้องต้นนี้ไปศึกษาปฏิบัติ ๕ ข้อ เรียกว่า “สิกขาบท ๕ สิกขาบท” สิกขาบท หมายถึง อุบายเครื่องบรรลู่ที่จะต้องศึกษา, พื้นฐาน, ที่อาศัย หรือที่ตั้งแห่งสิ่งที่จะต้องศึกษา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา คำว่า “สิกขาบท” มีความหมายเท่ากับคำว่า “เวรมณี” คำว่า “เวรมณีสิกขาบท” แปลว่า สิกขาบท คือ เจตนางดเว้น คำว่า “เจตนางดเว้น” หมายถึง การงด (วิรัต) การไม่ทำ (อภิกิริยา) การไม่ต้องอาบัติ (อนัชฌาบัติ) การไม่ล่วงละเมิดขอบเขต (เวลอนติกกมะ) ดังนั้น การศึกษา ข้อปฏิบัติที่จะต้องศึกษาหรือฝึกอบรม มี ๓ อย่าง คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ศีลจึงเป็นข้อฝึกไม่ใช่ข้อห้าม

ข้อปฏิบัติ หรือสิกขาบท ๕ ข้อนั้น เรียกว่า “มนุษยธรรม” คือ ธรรมสำหรับ มนุษย์ หรือ เรียกว่า “คิทธิธรรม” หรือ “คิหิวินัย” คือ ธรรมของคฤหัสถ์หรือวินัยของคฤหัสถ์เพื่อให้ คฤหัสถ์หรือผู้ครองเรือนพึงประพฤติปฏิบัติ ข้อปฏิบัติ ๕ ประการ มีดังนี้

๑) ปาณาติปาตา เวรมณี คือเจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์

๒) อทินนาทานา เวรมณี คือเจตนางดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ ให้

๓) กามสุมิจฉาราวา เวรมณี คือ เจตนางดเว้นจากการประพฤติดิฉิดในกาม

๔) มุสาวาทา เวรมณี คือ เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ

๕) สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี คือเจตนางดเว้นจากการเสพของมีนเมา ได้แก่สุรา และเมรัย อันเป็นเหตุแห่งความประมาท

“ดังที่ พระพุทธองค์ตรัสในสังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค ปัญจศีลสูตร โดยทรงเรียกศีล ๕ ว่า ธรรม ๕ เป็นธรรมของสตรีผู้ครองเรือน ความว่า คุณ่อนอนุ

^{๓๐}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๑๘), หน้า ๒๐๖-๒๐๗.

รุทร มาตุคาม (หญิง) ผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ คือ เป็นผู้ดเว้นจากการฆ่า สัตว์ จากการลักทรัพย์ จากการประพฤติดิในกาม จากการพูดเท็จ จากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เมื่อกายแตกตาย ไปย่อมเข้าถึงสุคติ โลกสวรรค์”^{๓๐}

จะเห็นได้ว่า คีล ๕ ได้แก่ การเว้นจากความชั่ว ๕ ประการ เป็นหลักปฏิบัติ สำหรับมนุษย์ ที่ต้องประพฤติปฏิบัติ บุคคลที่ปรารถนาความเป็นมนุษย์ มีวิถีชีวิตที่ดีงาม ย่อมเห็นคุณค่าของการรักษาคีล ๕ ทั้งนี้ เพื่อ เป็นหลักประกันความมั่นคงทางสังคม ให้สังคมอยู่ร่วมกันด้วยความสงบร่มเย็น ดังจะเห็นได้จากเจตนา และจุดประสงค์ของคิลแต่ละข้อ ดังนี้

คิลข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี สิกขาปทัง สมายามิ คือ เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเองและให้คนอื่นฆ่า ความมุ่งหมาย เพื่อเป็นเครื่องรักษาอวัยวะและชีวิตของสรรพสัตว์ มิให้เบียดเบียนกันและกัน เพื่อให้มนุษย์คลายความเหี้ยม โหด มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน เห็นชีวิตผู้อื่นมีคุณค่าเท่าเทียมกับชีวิตตน ข้อนี้ มุ่งคุ้มครองป้องกันชีวิต ขอบเขตของสิกขาบทข้อนี้มีทั้ง โดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งผู้รักษาคีลจะต้องละเว้น คือ

๑) การฆ่า คือ การทำให้สัตว์ตายด้วยตนเอง ใช้ผู้อื่นหรือร่วมกันทำ

๒) การทำร้ายร่างกาย คือ การทำให้ได้รับบาดเจ็บด้วยตนเอง ใช้ผู้อื่นหรือร่วมกัน เช่น ทำให้พิการ ทำให้เสียโฉม ทำให้เจ็บลำบาก เป็นต้น

๓) การทรมาน คือ การประพฤดิเหี้ยม โหดต่อสัตว์ โดยไม่มีความปรานี ทำให้สัตว์ได้รับความลำบาก มี ๕ ประเภท คือ

(๑) การใช้ ได้แก่ ใช้สัตว์พาหนะสำหรับขับขี่ เหยียบ ลาก เข็น โดยไม่มีความปรานี ปล่อยให้ลำบาก ซบผอม ให้ทำงานเกินกำลัง ไม่ให้หยุดพักผ่อน ใช้งานตลอดวัน

(๒) กักขัง ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ไว้ในกรง ผูกไว้ในที่คับแคบหรือผูกให้แน่นจนเปลี่ยนอิริยาบถไม่ได้

(๓) นำไป ได้แก่ การผูกมัดสัตว์และนำไป หิวหามหรือลากไป โดยเอาศีรษะลงเอาเท้าขึ้น เช่น เป็ด ไก่ สุกร หรือ เอาปลายข้งข้อ ปล่อยให้ทับ ขัดเยียดกัน กระเสือกกระสน คินรน รอนจนกว่าจะตาย

(๔) เล่นสนุก ได้แก่ การเอาสัตว์มาเล่นเพื่อความสนุก เช่น เอาประทัดผูกหางสุนัขแล้วเอาไฟจุด เอาก้อนหินขว้างนก หักขาสัตว์ มีดักแตน จิ้งหรีด เป็นต้น

^{๓๐} ส.สพ. ๑๘/๓๐๓/๓๒๕.

(๕) ผจญสัตว์ ได้แก่ การเอาสัตว์มาชนกัน เช่น ตีไก่ กัดปลา กัดจิ้งหรีด เป็นต้น

องค์ประกอบของปาณาติบาต มี ๕ ประการ คือ

๑) ปาโณ	สัตว์มีชีวิต
๒) ปาณสณฺธิตา	รู้ยู่ว่าสัตว์มีชีวิต
๓) วรกจิตฺตํ	จิตคิดจะฆ่า
๔) อุปกุกโม	ความพยายามที่จะฆ่า
๕) เตน มรณํ	สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น ^{๑๒}

ความหนักเบาแห่งโทษของการทำปาณาติบาต มีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

๑) กำหนดด้วยบุคคล คือ ฆ่าผู้ที่มีคุณมาก โทษมาก ฆ่าผู้ที่มีคุณน้อย โทษน้อย เช่น ฆ่าพระอรหันต์ มารดา บิดา มีโทษมาก เฉพาะพระพุทธเจ้าเพียงแต่ทำร้ายให้หือพระโลหิต มีโทษเท่ากับฆ่ามารดา บิดา จัดเป็นอนันตริยกรรม ส่วนคนที่ไม่มีความดีมีโทษน้อยลดหลั่นกันลงไป การฆ่าสัตว์ก็ เช่นเดียวกัน สัตว์ที่มีคุณมากมีโทษมาก สัตว์ที่มีคุณน้อยมีโทษน้อย

๒) กำหนดด้วยเจตนา คือ การตั้งใจฆ่า ถ้ามีโทษมากมีโทษมาก มีโทษน้อยมีโทษน้อย

๓) กำหนดด้วยประโยชน์ คือ ความพยายามที่จะฆ่าให้ตาย ใช้ความพยายามมาก มีโทษมาก ใช้ความพยายามน้อยมีโทษน้อย

คำว่า สัตว์ หมายถึง “สิ่งที่มีความรู้สึกและเคลื่อนไหวไปได้เอง รวมตลอดทั้ง เทพ มาร พรหม มนุษย์ เปรต อสุรกาย ศิรัจฉาน และสัตว์นรก”^{๑๓}

สรุปได้ว่า ศีลข้อปาณาติบาตจะสมบูรณ์ต่อเมื่อครบองค์ประกอบทั้ง ๕ จะทำเองหรือใช้ให้ผู้อื่นทำ ศีลย่อมขาดได้ แต่ถ้าไม่ครบเพียงแต่ทะเลหรือค้างพร้อย เช่น ราดน้ำด้วยตั้งใจฆ่ามด แต่มดไม่ตาย แม้ว่าเจตนามีอยู่ คือ มีจิตคิดฆ่า แต่ไม่ครบองค์ประกอบทั้ง ๕ ข้อ ศีลจึงไม่ขาด หรือ การขับรถชนคนเสียชีวิต ผิดกฎหมายแต่ไม่ผิดศีล เพราะคนขับรถไม่เจตนาขับรถไปชนคนให้เสียชีวิต จึงไม่ครบองค์ประกอบของการผิดศีลข้อนี้

ศีลข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี สิกขาปทัง สมายิยามิ คือ เจตนางดเว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเองหรือใช้คนอื่นให้ลัก ความมุ่งหมายของสิกขาบทนี้ เพื่อให้ทุกคนเคารพใน

^{๑๒} พุ.อิติ.อ. ๔๕/๔๔๕.

^{๑๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๗๑.

กรรมสิทธิ์ของผู้อื่น โดยเว้นจากการประกอบอาชีพที่ทุจริต แสวงหารายได้โดยสุจริต ความไม่ให้เบียดเบียนผู้อื่น ศีลข้อนี้ มุ่งคุ้มครองป้องกันทรัพย์สินของบุคคล ตลอดจนทรัพย์สินของส่วนรวม โดยมีข้อกำหนดดังนี้

๑) สิ่งของทั้งที่เป็นสวัสดุธาณทรัพย์และอวัสดุธาณทรัพย์ หรือ ทั้งที่เป็นสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ อันเจ้าของไม่ได้ยกให้เป็นสิทธิขาด

(๑) สวัสดุธาณทรัพย์ หมายถึง ทรัพย์ที่มีวิญญาณ เช่น คน ช้าง ม้า โค เป็นต้น

(๒) อวัสดุธาณทรัพย์ หมายถึง ทรัพย์ที่ไม่ได้มีวิญญาณ เช่น บ้าน วิทยุ เป็นต้น

(๓) สังหาริมทรัพย์ หมายถึง ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้ เช่น ช้าง ม้า เป็นต้น

(๔) อสังหาริมทรัพย์ หมายถึง ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น ดิน ที่ดิน เป็นต้น

๒) สิ่งของที่ไม่ใช่ของใคร แต่มีผู้รักษาหวงแหน ได้แก่ สิ่งของที่เขาอุทิศบูชาในปูชนียวัตถุในศาสนานั้น ๆ วัตถุของสงฆ์ ของมหาชน ที่จะแบ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของใครไม่ได้ การเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ มีขอบเขต ดังนี้

(๑) โจรกรรม หมายถึง กิริยาที่ถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ด้วยอาการเป็นโจร มี ๑๔ ลักษณะต่อไปนี้ คือ

(๑.๑) ลัก คือ ถูเอาของผู้อื่นเมื่อเจ้าของไม่เห็น เรียกว่า ขโมยหรือตัดช่องย่องมา

(๑.๒) ฉก คือ แย่งชิงทรัพย์ต่อหน้าเจ้าของ เรียกว่า ฉกชิง วิ่งราว

(๑.๓) กรร โชก คือ แย่งชิงเอาทรัพย์ต่อหน้าเจ้าของ เรียกว่า จี้

(๑.๔) ปล้น คือ การรวมกันหลายคน มีศาสตราอาวุธเข้าแย่งทรัพย์

(๑.๕) ตู๋ คือ อ้างพยานเท็จเพื่อหักล้างกรรมสิทธิ์ผู้อื่นให้ตนได้มาครอบครอง

(๑.๖) น้อ คือ โกงเอาทรัพย์ผู้อื่นที่ตนเป็นผู้ดูแลอยู่ เช่น โกงที่ดินที่ตนอาศัยเขาอยู่

(๑.๗) หลอก คือ บั่นเรื่องเท็จให้เขาเชื่อเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์

(๑.๘) ลวง คือ ใช้เล่ห์เอาทรัพย์ด้วยเครื่องมือ เช่น โกงตาชั่ง เป็นต้น

(๑.๙) ปลอม คือ ทำหรือใช้ของปลอม เช่น ยาปลอม สินค้าปลอม ธนบัตรปลอม

(๑.๑๐) ตระบัด คือ การยืมของคนอื่นมาใช้แล้วขี้ดเอาเสีย เช่น การกู้หนี้ยืมสินแล้วไม่ใช้คืนทั้งต้นและดอกเบี้ย เป็นต้น

(๑.๑๑) เบียดบัง คือ การกินเศษกินเลย เช่น เป็นคนเลี้ยงสัตว์ให้ผู้อื่นแล้วเอาเงินค่าอาหารสัตว์ไปใช้ประโยชน์ต่ออย่างอื่น เป็นต้น

(๑.๑๒) สับเปลี่ยน คือ การแอบสลับเอาของแบบเดียวกันของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยที่ของเขามีคุณค่าสูงกว่า

(๑.๑๓) ลักลอบ คือ ชุมนำเอาสิ่งของหลบหนีภาษีหรือลักลอบนำเข้าสิ่งของต้องห้ามเข้ามาในประเทศ

(๑.๑๔) ยักยอก คือ การถือเอาของหลวงซึ่งตนมีหน้าที่ดูแลมาเป็นของตนเอง

๒) อนุโลมโจรกรรม เป็นกิริยาที่ไม่อยู่ในข่าย โจรกรรมแต่มีลักษณะคล้ายกับโจรกรรมพออนุโลมเข้ากับโจรกรรมได้ มี ๓ ประการ คือ

(๑) สมโจร คือ สนับสนุนโจร เช่น ให้ที่พัก ให้อาหารหรือรับซื้อ ของโจร

(๒) ปอกลอก คือ การคบกับผู้อื่น เพื่อปอกลอกเอาทรัพย์

(๓) รับสินบน คือ รับสินจ้างที่เขาให้ เพื่อละเว้นหน้าที่

๓) ฉายาโจรกรรม เป็นการกระทำที่ไม่เข้าลักษณะอนุโลมโจรกรรมหรือโจรกรรม แต่ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายแล้วประโยชน์ตกแก่ตน เรียกว่า ฉายาโจรกรรม มี ๒ อย่าง คือ

(๑) ผลาญ คือ ทำลายทรัพย์สินผู้อื่นให้เสียหาย

(๒) หยิบฉวย คือ ถือเป็นญาติมิตรหยิบฉวยเอาทรัพย์เกินขอบเขตที่เขา

อนุญาต

องค์ประกอบของอทินนาทาน มี ๕ ประการ คือ

๑) ปรปรึคฺคหิต์ ของที่เจ้าของหวงแหน

๒) ปรปรึคฺคหิตฺตสณฺธิตา รู้ยู่ว่าเป็นของที่เจ้าของเขาหวงแหน

๓) เถยฺยจิตฺตํ จิตคิดจะลัก

๔) อุปกฺกโม ทำความพยายามที่จะลัก

๕) ปเตนฺ หรณํ ลักมาด้วยความพยายามนั้น^{๓๔}

การกระทำอทินนาทาน จะมีโทษมากหรือโทษน้อย มีเกณฑ์พิจารณาดังนี้

๑) กำหนดด้วยวัตถุ คือ ทรัพย์นั้นมีค่ามากมีโทษมาก มีค่าน้อยมีโทษน้อย

๒) กำหนดด้วยเจตนา คือ ความตั้งใจที่จะถือเอาทรัพย์ของเขา ที่เจือด้วยกิเลสมาก มีโทษมาก ที่เจือด้วยกิเลสน้อยมีโทษน้อย

๓) กำหนดด้วยประโยชน์ คือ ความพยายามที่จะได้ทรัพย์มา ถ้ามีความพยายามมาก มีโทษมาก มีความพยายามน้อยมีโทษน้อย

^{๓๔} พ.อิตฺติ.อ. ๔๕/๔๔๕.

การถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่นโดยวิสาสะ คือ ของญาติหรือคนสนิทคุ้นเคยช่วยเหลือ
เกื้อกูลกันเคยอนุญาตกันไว้ก่อน แม้จะถือเอาโดยไม่บอกกล่าวก็ไม่เป็นอทินนาทาน แต่ต้อง
ประกอบด้วยลักษณะการถือวิสาสะ ๕ ประการ คือ

- (๑) เจ้าของทรัพย์สินนั้นเป็นผู้สนิทกับตน
- (๒) เจ้าของทรัพย์สินนั้นเคยอนุญาตกันไว้ก่อน
- (๓) เมื่อถือเอาทรัพย์สินนั้นแล้วไม่มีคนสนทนท่
- (๔) ทรัพย์สินนั้นเจ้าของไม่หวงแหนสำหรับเรา
- (๕) เมื่อเจ้าของทรัพย์สินนั้นรู้แล้วก็พอใจยกให้

จากเนื้อความดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ที่ศีลขาดในข้อนี้จะประพฤติกบองค้ประกอบ
ของศีล ๕ ข้อนี้ ศีลขาดทันที ถ้าไม่ครบอาจจะทะเลหรือค้างพร้อย ไม่บริสุทธิ์ แม้กระทำด้วยตนเอง
ใช้ให้ผู้อื่นกระทำ หรือร่วมมือกับผู้อื่นกระทำ เช่น โจรที่ตั้งใจปล้น ยังไม่ได้ทรัพย์สิน ก็ถูกตำรวจจับได้
ก่อน ศีลยังไม่ขาด แต่ถ้าได้ทรัพย์สินแล้ว ถือว่า ศีลขาด ซึ่งผิดกฎหมายเช่นกัน

ศีลข้อที่ ๓ กาเมสุมิจณาจารา เวรมณี ลิกขาปทัง สมาทियามิ คือ เจตนางดเว้นจาก
การประพฤติดิฉันท์ ความมุ่งหมายเพื่อให้มนุษย์สร้าง ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ไม่สำส่อน
ทางเพศ หรือเป็นผู้มักมากในกาม ข้อนี้ มุ่งคุ้มครองป้องกันครอบครัวมิให้แตกแยกมีขอบเขตดังนี้

๑) หญิงต้องห้ามสำหรับชาย มี ๓ จำพวก คือ

(๑) ภรรยาท่าน หมายถึง หญิง ๔ จำพวก

(๑.๑) หญิงที่แต่งงานกับชายแล้ว คือ จดทะเบียนสมรสถูกต้องตาม

กฎหมาย

(๑.๒) หญิงที่ไม่ได้แต่งงาน แต่อยู่กินกับชายอย่างเปิดเผย

(๑.๓) หญิงที่รับสิ่งของ มีทรัพย์สิน ของชายแล้วยอมอยู่กินกับชายนั้น

(๑.๔) หญิงที่ชายเลี้ยงเป็นภรรยา

(๒) หญิงที่อยู่ในพิทักษ์รักษาของท่าน หมายถึง หญิงที่อยู่ในความปกครองของ
บิดาหรือมารดา หรือญาติ หรือผู้ที่ตั้งอยู่ในฐานะเช่นนั้น พิทักษ์รักษาอยู่ ผู้พิทักษ์รักษาย่อมเป็นใหญ่
เหนือหญิงนั้น ชายไปสมสู่หรือพาไป จัดเป็นกาเมสุมิจณาจารา

(๓) หญิงที่จารีตห้าม ได้แก่ หญิง ๓ จำพวก

(๓.๑) หญิงที่อยู่ในพิทักษ์ของตัว คือ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย และผู้ที่เป็นเหล่า
กของตัว คือ ลูก หลาน เหลน เป็นต้น

(๓.๒) หญิงที่อยู่ใต้บัญญัติในพระศาสนา ห้ามทำการสังวาสกับชาย เช่น
ภิกษุณี (ในกาลก่อน) และแม่ชี (ในปัจจุบัน)

(๓.๓) หญิงที่กฎหมายบ้านเมืองห้ามและลงโทษแก่ชายผู้สมสู่ เช่น หญิงที่เจ็บไข้ ไม่สมประกอบ พระสนมในรัชกาลก่อน ๆ เป็นต้น

หญิงที่จารีตห้ามนี้ จะพอใจร่วมหรือไม่พอใจร่วมกับชายก็ตาม ชายร่วมสังวาสด้วย เป็นกามสุมิจนอาจารย์หญิงต้องห้าม หญิงที่อยู่ในพิทักษ์รักษา และหญิงที่จารีตห้าม เมื่อชายใดประพฤติก่อล่วงเกินจะ โดยที่เขายินยอมก็ตาม ศีลยอมมาด

๒) ชายต้องห้ามสำหรับหญิง มี ๓ จำพวก คือ

(๑) ชายที่มีภรรยาแล้ว

(๒) ชายที่กฎหมายบ้านเมืองห้าม เช่น ภิกษุ สามเณร และนักบวชต่างศาสนา สำหรับหญิงทุกประเภท

(๓) ชายที่อยู่ในพิทักษ์รักษาของตระกูล เช่น พ่อ ปู่ ตา ทวด เป็นต้น

องค์ประกอบของกามสุมิจนอาจารย์ มี ๔ ประการ คือ

๑) อคมนียวัตถุ

วัตถุที่จะพึงล่วงเกิน

๒) ตตฺถ เสวนจิตฺตํ

จิตตฺถจะเสพในอคมนียวัตถุนั้น

๓) เสวนปโยโค

ประโยคในการเสพ

๔) มกฺเคน มกฺคปฺปฏิปตฺติอรวาสนํ การยังมรรคให้ดำเนินไปทางมรรคหรือหยุดอยู่^{๓๕}

ในกามสุมิจนอาจารย์ มีหญิง ๒๐ จำพวก เรียกว่า อคมนียฐาน คือ ฐานะที่ไม่ควรเกี่ยวข้อง มีดังนี้

๑) หญิงที่มารดาภิเษก

๒) หญิงที่บิดาภิเษก

๓) หญิงที่มารดาบิดาภิเษก

๔) หญิงที่พี่ชายน้องชายภิเษก

๕) หญิงที่พี่สาวน้องสาวภิเษก

๖) หญิงที่ญาติภิเษก

๗) หญิงที่ตระกูลภิเษก

๘) หญิงที่มีธรรมภิเษก

๙) หญิงที่รับหมั้นแล้ว

๑๐) หญิงที่กฎหมายคุ้มครอง

^{๓๕} พ.อิตฺติ.อ. ๔๕/๔๕๐.

ถ้าพิจารณาสถานการณ์ในปัจจุบัน หญิงที่ขาดญาติปกครองดูแลและไม่มีสามี เช่น เด็กหญิงที่อยู่กับบิดาเพียงลำพังแล้วบิดาซึ่งเป็นผู้ดูแลรักษาเธอ กลับล่วงเกินเธอ หรือหญิงที่สติไม่ดี เร่ร่อน เป็นหญิงจรจัด ไม่มีใครดูแล หรือหญิงยากจนที่อยู่ตามลำพัง ขาดการคุ้มครองความปลอดภัย หญิงเหล่านี้อาจถูกชายล่วงเกินได้โดยง่าย แม้ตนจะไม่พอใจยินยอม กล่าวได้ว่าหญิงเหล่านี้มี กฎหมายรักษาอยู่ ใครที่ล่วงเกินย่อมผิดศีล ผิดกฎหมายและหญิงที่เป็นภรรยาที่มีการซื้อมาด้วยทรัพย์ เป็นต้น คือ

- ๑๑) ภรรยาที่ซื้อไถ่มาด้วยทรัพย์
- ๑๒) ภรรยาที่อยู่ด้วยความพอใจ
- ๑๓) ภรรยาที่อยู่ด้วยโภคะ
- ๑๔) ภรรยาที่อยู่ด้วยผ้า
- ๑๕) ภรรยาที่ทำพิธีรดน้ำ
- ๑๖) ภรรยาที่ชายปลงเทริดลงศีรษะ
- ๑๗) ภรรยาที่เป็นทาสีในบ้าน
- ๑๘) ภรรยาที่จ้างมาทำงาน
- ๑๙) ภรรยาที่เป็นเชลย
- ๒๐) ภรรยาที่อยู่ด้วยกันครั้งหนึ่ง^{๓๖}

การกระทำกาเมศูมิจนจาร จะมีโทษมากหรือโทษน้อย มีเกณฑ์พิจารณาดังนี้

- ๑) กำหนดด้วยบุคคล คือ ประพฤติต่อผู้ต้องห้ามทั้งที่เป็นคู่ครองคนอื่น และด้วยจาริตห้ามมีโทษมาก ประพฤติต่อบุคคลทั่วไปมีโทษน้อยกว่า
- ๒) กำหนดด้วยเจตนา คือ มีเจตนาประกอบด้วยราคะแรงกล้ามาก มีโทษมาก กระทำไปโดยถูกยั่วชวนมีโทษน้อยกว่า
- ๓) กำหนดด้วยประโยชน์ คือ ความพยายามประกอบกามกิจ ถ้าข่มขืน ไม่ยินยอมมีโทษมาก โดยรักใคร่สมยอมมีโทษน้อยกว่า

จากเนื้อความดังกล่าวสรุปได้ว่า เมื่อครบองค์ประกอบทั้ง ๔ ข้อนี้ คือขาด ถ้าไม่ครบองค์ คือไม่ขาดแต่อาจทะเลหรือต่างพร้อย เช่น เด็กนักเรียนที่ยังพึ่งตนเองไม่ได้ หรือหญิงที่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้แล้ว แต่มีพ่อแม่พี่น้องคอยห่วงใย หญิงเหล่านี้นับว่ามีผู้ปกครอง ชายใดไปยุ่งด้วยชายนั้นคือขาด แต่ถ้าไปพบปะกันแต่ยังไม่มีการล่วงละเมิดครบองค์ประกอบ ๔ ข้อนี้ คือยังไม่ขาด อาจจะต่างพร้อย หรือทะเล

^{๓๖} อภิ.สง.อ. ๗๕/๒๘๕ - ๒๘๐.

ศีลข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี สิกขาปทัง สมาทियามิ คือ เจตนางดเว้นจากการพูดปด พูดต่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพื่อเจ้อ เพื่อให้คนเรามีความจริงใจต่อกัน ป้องกันไม่ให้คนพูดเท็จ เพราะเป็นการทำลายคุณค่าของตนเอง และเพื่อให้คนเราซื่อสัตย์สุจริตต่อกันอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจอันดี ศีลข้อนี้ มุ่งคุ้มครองป้องกันเกียรติ สร้างความเชื่อถ้อยแก่ผู้ปฏิบัติ ขอบเขตข้อห้ามของสิกขาบทนี้มีทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ผู้รักษาต้องละเว้นเพื่อความบริสุทธิ์บริบูรณ์ มีดังนี้

๑) มุสาวาท มี ๗ วิธี เป็นการแสดงเท็จหรือลักษณะมุสาวาท ได้แก่

(๑) ทนสาบาน คือ การสาบานเพื่อให้คนอื่นหลงว่าตนไม่ได้เป็นเช่นนั้น จะเป็นด้วยวิธีแข่งตัวเองหรือด้วยวิธีนั่งนิ่งเมื่อถูกถาม ก็จัดว่าเป็นทนสาบาน

(๒) ทำเล่ห์ คือ การแสดงอวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์เกินความจริง เช่น อวดวิเศษเรื่องใบ้หวย โดยไม่รู้เห็นจริง เป็นต้น

(๓) มาษา คือ การแสดงอาการหลอกคนอื่น เช่น ไม่เจ็บเป็นเจ็บ เจ็บน้อยทำเป็นเจ็บมาก เป็นต้น

(๔) ทำเลศ คือ พูดเล่นสำนวน พูดคลุมเครือให้ผู้ฟังคิดผิดไปเอง เช่น ขโมยวิ่งผ่านหน้าไปไม่ยอมบอกให้ผู้ตามจับทราบว่าคุณเห็น จึงย้ายที่ขึ้นหรือที่นั่งไป เมื่อถูกถามก็พูดเล่นสำนวนว่าอยู่ที่นี้ไม่เห็น อย่างนี้เรียกว่า ทำเลศ

(๕) เสริมความ คือ เรื่องเล็กแต่พูดเสริมให้เห็นเป็นเรื่องใหญ่ เช่น เห็นไฟกันบูหรือไหม้ฟางแห้งก็ตะโกนเสียงดังว่า ไฟไหม้ ๆ เพื่อให้คนอื่นตื่นตกใจ เป็นต้น การโฆษณาสรรพคุณสินค้าเกินความเป็นจริงก็จัดอยู่ในข้อนี้

(๖) อำความ คือ เรื่องใหญ่แต่พูดให้เป็นเรื่องเล็ก หรือปิดอำพรางไว้ไม่พูดหมดไม่รายงานต่อผู้มีหน้าที่รับทราบ

(๗) ปด คือ การโกหก เช่น รู้แต่บอกไม่รู้ เห็นแต่บอกไม่เห็น เป็นต้น

การแสดงมุสา แปลว่า เท็จหรือ ไม่จริง การกล่าวคำเท็จหรือคำไม่จริง เรียกว่า มุสาวาท หรือโกหก โดยส่วนมากใช้วาจา แต่การแสดงเท็จอาจแสดงได้ ๒ ทาง คือ

(๑) ทางวาจา คือ พูดคำเท็จออกมา

(๒) ทางกาย คือ แสดงเท็จทางกาย เช่น การเขียนจดหมายโกหก การรายงานเท็จ การทำหลักฐานปลอม การตีพิมพ์ข่าวเท็จ การทำเครื่องหมายให้คนอื่นหลงเชื่อ ตลอดจนกิริยาท่าทางให้คนอื่นเข้าใจผิด เช่น สันติริษะ หรือ โบกมือปฏิเสธในเรื่องที่ควรรับ หรือ พยักหน้ารับในเรื่องที่ควรปฏิเสธ เป็นต้น ผู้ถือศีลแสดงมุสาหรือมุสาวาท ถือว่าศีลขาด

๒) อนุโลมมุตสา คือ การไม่แสดงเรื่องเท็จทั้ง ๗ อย่าง แต่พูดเรื่องไม่จริงซึ่งไม่มีเจตนากล่าวเท็จ แต่เจตนาให้เขาเจ็บใจหรือแตกร้างกัน เช่น การพูดประชด พูดคำหยาบคาย พูดเสียดแทง กระทบกระทั่ง แดกดัน พูดลับปลับด้วยความคะนองวาจา แต่ไม่ตั้งใจให้เขาเข้าใจผิด

๓) ปฏิสวระ คือ การรับคำของคนอื่นด้วยเจตนาบริสุทธิ์ แต่ภายหลังกลับใจไม่ทำตามที่ได้รับคำนั้น โดยที่ตนพอที่จะทำตามรับคำนั้นได้อยู่ มี ๓ อย่าง คือ

(๑) ผิดสัญญา คือ สัญญาว่าจะทำด้วยความสุจริตใจ แต่กลับไม่ทำภายหลัง

(๒) เสียสัตย์ คือ ให้สัตย์ปฏิญาณไว้แล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตาม

(๓) คินคำ คือ รับปากว่าจะไปแต่กลับใจไม่ไป

การกระทำตามข้อ ๑ สีสขาด การกระทำตามข้อ ๒ และข้อ ๓ สีสต่างพร้อย

องค์ประกอบของมุตสาบาท มี ๔ ประการ คือ

๑) อดถั วตุฏ เรื่องไม่จริง

๒) วิสัวาทนจิตตุ จิตคิดจะพูดให้ผิด

๓) ตชโซ วายาโม ความพยายามอันเกิดแต่จิตนั้น

๔) ปรสส ตทตถวิฆานนั การให้ผู้อื่นเข้าใจเนื้อความนั้น^{๓๑}

เกณฑ์การพิจารณาโทษของสิกขาบทข้อมุตสาบาท ถือว่าเป็นการทำลายประโยชน์ของผู้อื่นมาก คือ เขาได้รับความเสียหายมากมีโทษมาก ได้รับความเสียหายน้อยมีโทษน้อย และยังพิจารณาโดยกำหนดวัตถุ เจตนาและประโยชน์ เช่นเดียวกับสิกขาบทข้ออื่น แต่ยังมีคำพูดอีกประเภทหนึ่ง ที่ผู้พูด ๆ ไม่จริง ไม่ประสงค์ให้ผู้ฟังเชื่อ เรียกว่า ขธาสัญญา คือ พูดตามความสำคัญ ผู้พูดไม่ผิดศีล มี ๔ อย่าง คือ

(๑) โวหาร คือ การพูดตามสำนวนโลก ตามธรรมเนียมประเพณี เช่น คำลงท้ายจดหมายว่า ด้วยความเคารพอย่างสูง แม้ไม่ตรงตามความเป็นจริง ก็ไม่เป็นมุตสาบาท

(๒) นิยาย คือ การเล่านิทานหรือเรื่องเปรียบเทียบ เช่น การเล่นลิเก การแสดงละคร

(๓) สำคัญผิด คือ พูดด้วยความเข้าใจผิด ทั้งที่เรื่องนั้นไม่ถูกต้อง เช่น จำวันผิดบอกว่าจะไปโดยเข้าใจว่าจำได้ ไม่จัดเป็นมุตสาบาท

(๔) พลั้ง คือ พูดด้วยความพลั้งเผลอ โดยไม่ตั้งใจให้ผิดพาด เช่น เขาถามว่า ไปไหนมา แต่ตอบว่า “เปล่า” ไม่จัดเป็นมุตสาบาท

^{๓๑} พ.อ.อ.อ. ๔๕/๔๕๑.

สรุปได้ว่า เมื่อครบองค์ประกอบ ๔ ข้อนี้ ศีลขาดทันที ถ้าไม่ครบองค์อาจจะ ทะลุหรือค้างพริ้ว ไม่บริสุทธิ์ แม้จะกระทำด้วยตนเองหรือร่วมมือกับผู้อื่นกระทำ รวมถึงการ กระทำที่แสดงด้วยท่าทาง เช่น มีความตั้งใจ โทษและกระทำให้อย่างแนบเนียน คือ พุดแล้วคนฟัง เชื่อตามที่พุดด้วย ถือว่าศีลขาด หรือตั้งใจจะพุดเรื่องไม่จริงแต่ว่าไม่ได้พุด ไม่ครบองค์ ๔ ศีลจึงไม่ ขาด เป็นต้น

ศีลข้อที่ ๕ สุราเมรัยมีขบปมาทัฏฐานา เวรมณี สิกขาปทัง สมายิยามิ คือ เจตนา งควีนจากการค้ำน้ำเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท รักษาปกติของคน คือ มีสติมั่นคงแล้วอาศัย สตินั้น ให้ทำความดีได้ สร้างความดี ไม่ดำเนินชีวิตด้วยความประมาท เพื่อการดำรงชีวิตโดยราบรื่น เป็นปกติ จึงต้องรักษาความเป็นปกติของคนเอาไว้ ศีลข้อนี้ มุ่งคุ้มครองกายไม่ให้วิปริต คุ้มครองจิตไม่ให้วิปลาส

คำว่า “สุราและเมรัย” หมายถึง สุรา ๕ อย่าง และเมรัย ๕ อย่าง

สุรา ๕ อย่าง ได้แก่

๑) ปิณฺณสุรา	สุราทำด้วยแป้ง
๒) ปุวสุรา	สุราทำด้วยขนม
๓) โอทฺนสุรา	สุราทำด้วยข้าวสุก
๔) กิณฺณปุกฺขิตฺตา	สุราที่เติมด้วยสาเห็ด
๕) สมฺภการสํยุดฺตา	สุราที่ประกอบด้วยเครื่องปรุง ^{๓๔}

เมรัย คือ ของหมักดอง ๕ อย่าง ได้แก่

๑) บุปผาสว	เครื่องดองด้วยดอกไม้
๒) ผลาสวะ	เครื่องดองด้วยผลไม้
๓) มัชวาสวะ	เครื่องดองด้วยน้ำผึ้ง
๔) กุฬาสวะ	เครื่องดองด้วยน้ำอ้อย
๕) สมภการตังยุดตะ	เครื่องดองที่ประกอบด้วยเครื่องปรุง ^{๓๕}

ขอบเขตและข้อห้ามของสิกขาบทข้อนี้ โดยตรง คือ น้ำเมา ได้แก่ สุรา หรือเห็ด เป็นน้ำเมา ที่กลั่นแล้ว เมรัย คือ น้ำเมายังไม่ได้กลั่น ได้แก่ เบียร์ สาโท กระแช่ น้ำตาล เมา โดยอ้อม หมายถึง ยาเสพติดให้โทษทุกชนิด เช่น กัญชา ฝิ่น เฮโรอีน สารระเหย ยาบ้า ยาไอ เป็น

^{๓๔} พ.อุติ.อ. ๔๕/๔๕๒.

^{๓๕} พ.อุติ.อ. ๔๕/๔๕๒.

ต้น หรือการกระทำที่แสดงว่า ผิดศีลไม่เฉพาะแต่การดื่มอย่างเดียวเท่านั้น แต่รวมถึงวิธีการเสพทุกชนิด เช่น การกลืน การดม การดูด การสูบ การฉีด เป็นต้น

องค์ประกอบของสุราเมรัยมัชฌมาที่ฐาน มี ๔ ประการ คือ

๑) มชฺชภาโว	ความเป็นของเมา
๒) ปาตุกมฺยตาจิตฺตํ	จิตคิดจะดื่ม
๓) ตชฺโช วายาโม	ความพยายามอันเกิดแต่จิตนั้น
๔) อชฺโณหฺรณํ	กลืนให้ล่วงลงในลำคอ ^{๔๐}

สรุปได้ว่า ผู้ที่ประพฤติกอบองค์ประกอบ ๔ ข้อนี้นี้ คือขาด แม้ว่าการดื่มเบียร์หรือเหล้าขาดองเป็นยาบำรุงสุขภาพ ตามข้ออ้าง เมื่อพิจารณาจากองค์ของศีล เพียงแต่ดื่มล่วงลำคอก็ศีลขาดแล้วแต่ ถ้าไม่ครบองค์ประกอบ ๔ ศีลอาจจะทะเลหรือด่างพร้อย ไม่บริสุทธิ์ เช่น ถูกบังคับให้เสพ หรือต้องรับประทานยาที่ต้องใช้สุราเป็นส่วนผสมซึ่งใจไม่ยอมรับประทาน ดังเช่นหญิงคลอดบุตร ศีลไม่ขาดเพราะต้องรับประทานยารักษาพยาบาล ไม่มีเจตนา เป็นต้น

จากเนื้อความดังกล่าวสรุปได้ว่า การล่วงละเมิดศีล ๕ ด้วยการประพฤติกอบองค์ประกอบของศีลแต่ละข้อ ศีลขาดในข้อนั้น ๆ พิจารณาในองค์ประกอบของศีลแต่ละข้อ มีเจตนาเป็นที่ตั้งในการล่วงละเมิดทุกข้อ และถ้าการกระทำนั้นสำเร็จ ตามเจตนาศีลขาดโดยสมบูรณ์ แต่ถ้าการกระทำนั้นไม่มีเจตนา กระทำไม่สำเร็จ ศีลข้อนั้นไม่ขาด แต่ไม่บริสุทธิ์ ผู้ดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ด้วยความบริสุทธิ์แห่งองค์ของศีลย่อมมีชีวิตที่เป็นปกติสุข จะไม่ก่อเวรภัยกับตนเองและครอบครัว

๒) องค์ประกอบของอุโบสถศีลหรือศีล ๘

อุโบสถศีลหรือศีลอุโบสถซึ่งคฤหัสถ์ชายหญิงบางท่านรักษาในวันอุโบสถสมัยก่อนท่านกำหนดวันรักษาอุโบสถศีลไว้มากกว่าวันนี้แต่ปัจจุบันเหลือวันรักษาอุโบสถศีลเพียงเดือนละ ๔ ครั้งในวันพระ คือ ในวันแรม ๘ ค่ำ แรม ๑๔ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำ ขึ้น ๘ ค่ำ และ ขึ้น ๑๕ ค่ำ แต่บางท่านก็ประพฤติดีกว่านั้น โดยอาศัยแนวที่ท่านกล่าวไว้ว่าอุโบสถว่ามี ๓ อย่างได้แก่

๑) ปกติอุโบสถคืออุโบสถที่รักษากันเฉพาะวันที่กำหนดไว้ในปัจจุบันนี้ กำหนดเอาวันพระ คือ วัน ๘ ค่ำ และ ๑๕ ค่ำ ทั้งข้างขึ้น และข้างแรม

๒) ปฏิชาครอุโบสถ คือ อุโบสถที่รักษากันครั้งละ ๓ วัน คือ ถือเอาวันที่กำหนดไว้ในปกติอุโบสถเป็นหลักแล้วเพิ่มรักษาก่อนกำหนด ๑ วันเรียกว่าวันรับและหลังวันกำหนดอีก ๑ วันเรียกว่าวันส่งเช่นวัน ๘ ค่ำเป็นวันรักษาปกติอุโบสถผู้ที่จะรักษาปฏิชาครอุโบสถก็

^{๔๐}พ.อิตติ.อ. ๔๕/๔๕๒.

เริ่มรักษาตั้งแต่วันที่ ๗ ค่า ไปสิ้นสุดเอาเมื่อสิ้นวันที่ ๙ ค่า คือ รักษาในวันที่ ๗ ค่า ๘ ค่า และ ๙ ค่า รวม ๓ วัน ๓ คืน

๓) ปาฏิหาริย์ปกขอุโบสถ คือ อุโบสถที่รักษากันเป็นประจำทุกวันตลอดพรรษา ๓ เดือน อย่างหนึ่งถ้าไม่อาจรักษาได้ตลอด ๓ เดือน ก็รักษาให้ตลอด ๑ เดือน หลังจากออกพรรษาแล้วคือ รักษาในกฐินกาลที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตไว้ตั้งแต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ อย่างหนึ่งถ้ายังไม่อาจรักษาได้ตลอด ๑ เดือน ก็รักษาเพียงครั้งละครึ่งเดือนหลังจากออกพรรษาแล้วคือตั้งแต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงสิ้นเดือน ๑๑ อีกอย่างหนึ่งทั้ง ๓ อย่างนี้เรียกว่า ปาฏิหาริย์ปกขอุโบสถศีลอุโบสถนั้นเป็นศีลรวมหรือศีลพวง คือ มีองค์ประกอบถึง ๘ องค์ถ้าขาดไปองค์ใดองค์หนึ่งก็ไม่เรียกว่าศีลอุโบสถตามพุทธบัญญัติเพราะฉะนั้นการล่วงศีลอุโบสถเพียงข้อใดข้อเดียวก็ถือว่าขาดศีลอุโบสถเพราะเหลือศีล ไม่ครบองค์ของอุโบสถศีลพวงต่างๆว่าขาดศีลองค์เดียวขาดหมดทั้ง ๘ องค์ผู้ที่รักษาอุโบสถศีลจึงต้องสำรวมระวังกายวาจาเป็นพิเศษ

อุโบสถศีลที่ประกอบด้วยองค์ ๘ มี (สังฆิตตสูตร) ดังนี้

- ๑) ปาณาติปาตา เวรมณี งดเว้นจากการทำชีวิตสัตว์ให้ตกลงไป
- ๒) อทินนาทานา เวรมณี งดเว้นจากการถือเอาของที่เจ้าของมิได้ให้
- ๓) อพฺรหฺมจฺริยา เวรมณี งดเว้นจากการประพาศพิศนพรหมจรรย์
- ๔) มุสาอาทา เวรมณี งดเว้นจากการกล่าวเท็จ
- ๕) สุราเมรยมชฺชปมาทญฺชานา เวรมณี งดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท
- ๖) วิกาลโภชนา เวรมณี งดเว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล
- ๗) นจฺจกิตฺวาทิตฺตวิสุทฺทสฺส นมาลาคนฺหวิเลปนธารณมณฺฑนวิภูสนญฺชานา เวรมณี งดเว้นจากการฟ้อนรำขับร้องประโคมดนตรีและดูการเล่นอันเป็นข้าศึกต่ออกุศลอุปทาத்தองประดับตกแต่งร่างกายด้วยระเบียบดอกไม้ของหอมเครื่องหอมเครื่องทาอันเป็นฐานะแห่งการแต่งตัว
- ๘) อุจฺจาสมนมหาสมณาวเรมณี งดเว้นจากการนั่งและการนอนที่นอนสูงใหญ่^{๔๑}

^{๔๑} อจ.อญฺฐก. ๒๓/๑๓๑/๑๕๕-๑๕๗.

๓) องค์ประกอบของกุศลกรรมบถ ๑๐

กุศลกรรมบถกรรมดีเป็นบุญเป็นกุศลและเป็นทางให้เกิดความสุขทั้งในภพนี้ และภพหน้าชื่อว่ากุศลกรรมบถมีอยู่ ๑๐ ประการ โดยจำแนกเป็นกายกรรม ๓ วชิกรรม ๔ และ มโนกรรม ๓ ได้แก่ทางในการสร้างความคิดหรือวิถีทางที่ควรประพฤติ คือ

๑) กายกรรมคือการกระทำทางกาย ๓ ประการคือ

- เว้นจากการปลงชีวิต
- เว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้โดยอาภารขโมย
- เว้นจากการประพฤติดินในกาม

๒) วชิกรรมคือการกระทำทางวาจา ๔ ประการคือ

- เว้นจากการพูดเท็จ
- เว้นจากการพูดต่อเสียด
- เว้นจากพูดคำหยาบ
- เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ

๓) มโนกรรมคือการกระทำทางใจ ๓ ประการคือ

- ความไม่คิดเพ่งเล็งอยากได้ของเขา
- ความไม่คิดร้ายผู้อื่น
- ความเห็นชอบถูกต้องตามคลองธรรม^{๔๒}

๓) หลักการพัฒนาวินัย

หลักการพัฒนาให้เกิดความมีวินัยตามหลักของพระพุทธศาสนาบุคคลต้อง ประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรมกฎหมายรวมทั้งประเพณีนิยมที่พึงปฏิบัติเพื่อขับเคลื่อน พฤติกรรมอันพึงประสงค์ไปสู่เป้าหมายสูงสุดของการดำเนินชีวิตผู้ศึกษาจะทำการศึกษาถึง หลักธรรมพัฒนาให้เกิดความมีวินัยโดยมีประเด็นดังต่อไปนี้การประพฤติดนของแต่ละบุคคลก็ควร ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและครอบครัวบ้างตามสมควรแก่ฐานะของตนทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ สามารถแยกประโยชน์ออกได้เป็น ๓ อย่างในการปฏิบัติ^{๔๓} คือ

๑) อุตตัตถะ จุดหมายเพื่อตนหรือประโยชน์ตน คือ ประโยชน์ ๓ ข้างตนซึ่งทำให้เกิดขึ้นแก่ตนหรือพัฒนาชีวิตของตนให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตนพึงปรารถนาแต่สิ่งที่ปรารถนานั้น

^{๔๒}ที่.ปา. ๑๑/๓๖๐/๒๔๖.

^{๔๓}พ.ญ. ๓๐/๖๓๓/๒๖๑/๒๖๒.

จะต้องเป็นไปตามทำนองคลองธรรมหรือจารีตประเพณีนิยมซึ่งเคยประพฤติปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๒) ปรีตละ จุดหมายเพื่อผู้อื่นหรือประโยชน์ผู้อื่นซึ่งพึงช่วยเหลือผู้อื่นหรือเพื่อนมนุษย์ให้บรรลุถึงเป้าหมายของชีวิตด้วยการชักนำสนับสนุนให้เขาพัฒนาชีวิตของเขาเองขึ้นไปจนเข้าถึงการช่วยตนเองและบุคคลอื่นได้ตามลำดับและให้รู้จักเหตุและผลสิ่งที่เหมาะสมเป็นต้น

๓) อุภยัตละ จุดหมายร่วมกันหรือประโยชน์ทั้งสองฝ่าย คือ ประโยชน์สุขและความดีงามร่วมกันของชุมชนหรือสังคมรวมทั้งสภาวะและปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในท้องถิ่นเป็นสิ่งที่พวกเราในฐานะบุคคลและชุมชนพึงช่วยกันสร้างสรรค์บำรุงรักษาเพื่อเกื้อหนุนให้ทั้งตนและผู้อื่นก้าวไปสู่จุดหมายที่แท้จริงเดียวกันคือ ประโยชน์สุขของสังคมสงฆ์และสังคมคฤหัสถ์หรือในฐานะอุบาสกและอุบาสิกาทั่วไป^{๔๔}

สรุปได้ว่า วินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนานั้นมี ๒ แบบ คือ อนุคาริยวินัย คือ วินัยสำหรับบรรพชิต และอาคาริยวินัย คือ วินัยสำหรับคฤหัสถ์ ซึ่งวินัยเหล่านี้ประกอบด้วยศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ตลอดจนกุกศกรรรมบถ ๑๐

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับวินัยส่วนตัว

บุคคลที่มีวินัยในตนเอง คือ ผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิตสูง สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนให้แสดงออกอย่างมีเหตุผลทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น สังคมใดก็ตามที่มีผู้มีวินัยในตนเองสูงเป็นจำนวนมาก สังคมนั้นก็ย่อมสงบสุข และเจริญก้าวหน้า ดังนั้นการปลูกฝังเสริมสร้างและพัฒนาวินัยในตนเอง จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเป็นการสร้างผู้ที่มีจริยธรรม ซึ่งมีส่วนเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ การจะพัฒนาวินัยในตนเองจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่เด็กในวัยทารกและให้แรงจูงใจทางจริยธรรมแก่เด็กและต้องใช้วิธีการกระตุ้นหรือพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กอย่างเหมาะสมด้วย

๒.๒.๑ ความหมายของควมมีวินัยในตนเอง

กุลยา ตันติผลาชีวะ ให้ความหมายว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ให้เป็นไปตามความตั้งใจและนำตนเองไปในทางที่ถูกต้อง อย่างมีเหตุผล^{๔๕}

^{๔๔}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ธรรมนุญชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๒๒-๒๓.

^{๔๕}กุลยา ตันติผลาชีวะ, “การฝึกวินัยเด็ก”, วารสารการศึกษาปฐมวัย, (เดือนเมษายน ๒๕๔๒) :

ฉันทนา ภาคบงกชและคณะ ให้ความหมายว่า วินัยในตนเอง หมายถึง คุณลักษณะทางจิตหรือจิตลักษณะ และพฤติกรรมที่นำไปสู่การปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือข้อตกลงเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม โดยไม่ต้องได้รับการควบคุมดูแลจากผู้อื่น เนื่องจากสามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองตามที่มุ่งหวังไว้ได้ โดยพฤติกรรมที่นำไปสู่ความมีวินัยนั้น หมายถึง การกระทำที่ควรได้รับการส่งเสริม เพื่อนำไปสู่การมีวินัยในตนเอง เช่น การเคารพสิทธิของผู้อื่น การทำตามข้อตกลง ส่วนจิตลักษณะที่นำไปสู่ความมีวินัย หมายถึง คุณลักษณะทางจิตที่ควรได้รับการส่งเสริมเพื่อนำไปสู่การมีวินัยในตนเอง เช่น ความอดทน ความมีน้ำใจ^{๔๖}

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ให้ความหมายว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความ สามารถของบุคคลในการที่จะให้รางวัลตนเองเมื่อตนทำดีและลงโทษตนเอง เมื่อทำชั่วซึ่งเป็นความสามารถในการควบคุมตนเองหรือความสามารถที่จะยับยั้งชั่งใจเป็นของตัวเอง^{๔๗}

ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต ให้ความหมายว่า วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลสามารถบังคับควบคุมตนเองทั้ง กาย วาจา ใจ ให้ประพฤติปฏิบัติได้เหมาะสมกับสถานการณ์ เวลา และเป็นไปตามเงื่อนไข กฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงที่สังคมกำหนดไว้ด้วยความเต็มใจ โดยไม่ต้องมีการลงโทษหรือควบคุม^{๔๘}

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ ให้ความหมายว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง การตัดสินใจและเลือกทำด้วยความสมัครใจของตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากความเคยชินที่ดี มีความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อหรือจริยธรรม ในการปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อปัญหาของส่วนรวม ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างสันติสุข^{๔๙}

^{๔๖}ฉันทนา ภาคบงกช, “เอกสารประกอบการสอนวิชา ป.ว. ๕๓๑ กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย”, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๕), หน้า ๕.

^{๔๗}ดวงเดือน พันธุมนาวิน, พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม ๒ จิตวิทยาและจิตวิทยาภาษา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๔), หน้า ๕๕.

^{๔๘}ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต, “แนวทางการเรียนรู้กับการเรียนการสอน”, ใน ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิทยวิธีทางการสอน หน่วยที่ ๔, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๒), หน้า ๗๕๕.

^{๔๙}ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูความเชื่ออำนาจภายในตน และความคิดเกี่ยวกับตนเองของเด็กในเมืองและชนบท”, รายงานวิจัย ฉบับที่ ๕๗, (สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร), ๒๕๓๕, หน้า ๖.

ปรีชา ธรรมา ให้ความหมายว่า วินัยแห่งตนเอง(Self-Discipline) หมายถึง การควบคุมพฤติกรรมของบุคคลด้วยความสามารถของตนเองได้เป็นผลสำเร็จตามเป้าหมายอันเป็นที่ยอมรับ โดยคุณเว้นหรือระงับยับยั้งการกระทำอันไม่เหมาะสมและนำตนไปสู่การกระทำอันเหมาะสมยิ่งขึ้น^{๕๐}

จากความหมายและแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมการควบคุมตนเองของบุคคลและปฏิบัติตามระเบียบ กฎ กติกาของสังคมโดยสังคมใด ไม่มีใครบังคับหรือถูกบังคับจากอำนาจใด ๆ เพราะเกิดจากการรับรู้และตระหนักถึงคุณค่าของจรรยา มารยาท ระเบียบข้อบังคับ ข้อตกลงภายในบ้าน โรงเรียนชุมชน สังคม กฎหมายและศีลธรรมที่ตนควรปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกัน

๒.๒.๒ ความสำคัญของวินัยในตนเอง

การที่ประเทศหนึ่ง ๆ จะพัฒนาหรือมีความเจริญได้ก้าวหน้ามากน้อยเพียงไร นอกจากจะต้องอาศัยปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญหลายประการประกอบเข้าด้วยกัน แล้วคุณภาพของคนหรือประชากรของประเทศนั้น ๆ นับว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะคุณภาพของคนในส่วนที่เกี่ยวกับความมีวินัย ความสำคัญของวินัยต่อการพัฒนาประเทศนั้น อาจแยกประเด็นพิจารณาได้ดังนี้

๑) ด้านครอบครัว การที่สมาชิกในครอบครัวมีวินัยไม่ว่าจะเป็นวินัยภายนอกหรือวินัยในตนเอง ย่อมก่อให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อมั่นระหว่างสมาชิกทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว โดยเฉพาะสมาชิกผู้เยาว์ของครอบครัวเมื่อเติบโตขึ้นจากครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี ย่อมเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มีความมั่นคงทางจิตใจ กล้าที่จะเรียนรู้และปรับตัวในสิ่งใหม่ ๆ อันจะเป็นกำลังคนที่สำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศสืบไป

๒) ด้านสังคม เมื่อกลุ่มคนในสังคมมีการรักษา ระเบียบวินัย เคารพกฎเกณฑ์ ของสังคมร่วมกัน เช่น การช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ การเคารพและไม่ล่วงเกินสิทธิของผู้อื่น การปฏิบัติตามประเพณีแบบแผนปฏิบัติของสังคม ก็จะทำให้การดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข

๓) ด้านเศรษฐกิจ ในสภาพสังคมไทยปัจจุบันที่มีการดำเนินงานทางภาคธุรกิจอย่างรวดเร็วโดยใช้เทคโนโลยีสื่อสารเป็นเครื่องมือ เวลาจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งซึ่งผู้ดำเนินการทางธุรกิจจะต้องรักษาและใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ดังนั้น การมีวินัยตรงต่อเวลาจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนั้น การมีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ใน

^{๕๐}ปรีชา ธรรมา, “วินัยแห่งตน”, สารานุกรมศึกษาศาสตร์, (๒๕๔๕) : ๓๓.

การดำเนินงานทางธุรกิจก็มีส่วนสำคัญที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญเติบโต
เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

๔) ด้านการเมือง การที่ประชาชนในสังคมไทย มีความเคารพยอมรับความคิดเห็น
ของบุคคลอื่นที่แตกต่างไปจากตนและตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตน ในระบอบการปกครองแบบ
ประชาธิปไตยในฐานะประชาชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งการบริหารราชการแผ่นดินด้วย ความ
ซื่อสัตย์สุจริต ของนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลและการหมั่นตรวจสอบการบริหารงานของคณะรัฐบาล
อย่างใกล้ชิดด้วยความตระหนักในหน้าที่ของพรรคฝ่ายค้านอย่างแท้จริง สิ่งเหล่านี้เป็นวินัยใน
ตนเองที่สำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาทางการเมืองของประเทศเป็นไปได้อย่างง่าย^{๕๐}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่า วิสัยมีความสำคัญและมีความจำเป็น
สำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม วิสัยเป็นการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ แบบแผนหรือข้อตกลงที่สังคม
กำหนดให้ประพฤติตามเพื่อความสงบสุขของส่วนรวมและสังคม ประเทศที่มีความเป็น
ประชาธิปไตยต้องมีวินัยเป็นพื้นฐานประชากรต้องเคารพกฎเกณฑ์และกติกาสังคม เคารพใน
สิทธิและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันหากไม่สามารถสร้างวินัยแก่คนในชาติ การพัฒนา
ประชาธิปไตยย่อมหวังผลสำเร็จได้ยาก^{๕๑}

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ กล่าวถึงความสำคัญของวินัยนักเรียนไว้ว่า โรงเรียนหรือ
สถาบันการศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องสร้างเสริมและปลูกฝังนักเรียนของตนให้เป็นผู้มีวินัยใน
ตนเอง ทั้งนี้เพื่อช่วยให้นักเรียนของตนสามารถประพฤติตนเป็นสมาชิกที่ดีของ โรงเรียนและของ
สังคมทั่วไป สามารถควบคุมดูแลตนเองและสังคมส่วนรวมให้อยู่ร่วมกันได้ด้วยความสงบสุข อัน
จะมีผลทำให้โรงเรียนสามารถดำเนินกิจการต่างๆ ไปได้ด้วยความสงบเรียบร้อยและนักเรียนเองก็
สามารถทำการศึกษาเล่าเรียนไปได้ด้วยความราบรื่นปราศจากความเดือดร้อน วุ่นวาย อันเกิดจาก
การที่นักเรียนขาดวินัย ยิ่งกว่านั้นการที่โรงเรียนสามารถปลูกฝังนักเรียนของตนให้สามารถ
ประพฤติตนในแนวทางที่ถูกที่ควร ได้ด้วยตัวของเขาเอง ย่อมจะช่วยให้ นักเรียนเจริญเติบโตเป็น

^{๕๐}สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ผลการสัมมนาระดมความคิดเห็นการส่งเสริม
สถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานวัฒนธรรม
แห่งชาติ, ๒๕๔๐), หน้า ๑๐.

^{๕๑}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), กรรมและนรกสวรรค์สำหรับคนรุ่นใหม่,
(กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑.

พลเมืองดีของประเทศต่อไปได้ด้วยดี อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ตนเองและสังคมส่วนรวมในอนาคต^{๕๓}

ภารณี คุรุรัตน์ะ กล่าวว่า วินัยเป็นระเบียบหรือข้อบังคับที่ควบคุมหมู่คณะให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย การที่สังคมจะสงบสุขได้นั้นต้องอาศัยความมีวินัยในสังคม ซึ่งหมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีระเบียบแบบแผน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เคารพและเชื่อฟังกฎหมายและข้อบังคับของสังคม การสร้างวินัยในสังคมจะต้องปลูกฝังให้เกิดวินัยในตนเอง ตั้งแต่เด็กและวินัยที่ดีนั้นจะต้องเกิดจากความรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับนับถือมากกว่าวินัยที่เกิดจากการใช้อำนาจบังคับ^{๕๔} ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุชา จันท์ธอม ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีวินัยในตนเองว่า เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอุปนิสัยของเด็ก^{๕๕}

จากความสำคัญของความมีวินัยในตนเองดังกล่าว สรุปได้ว่า ความมีวินัยในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมของเด็ก ช่วยให้สังคมมีความสงบสุข มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความมีวินัยในตนเองนั้นจะต้องเกิดจากการคิด ตัดสินใจ และเลือกกระทำด้วยความสมัครใจ เพราะเกิดจากการรับรู้และตระหนักถึงคุณค่ามากกว่าที่จะเกิดจากการใช้คำสั่งหรือใช้อำนาจบังคับ

๒.๒.๓ คุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเอง

วิภาวีวัน มูลสถาน กล่าวว่า บุคคลที่มีวินัยในตนเองควรมีลักษณะและพฤติกรรมดังนี้

- ๑) เชื่อมมั่นในตนเอง
- ๒) มีความรู้สึกรับผิดชอบ
- ๓) มีความตั้งใจจริง
- ๔) มีลักษณะความเป็นผู้นำ
- ๕) มีเหตุผล
- ๖) เคารพสิทธิของผู้อื่น

^{๕๓}กาญจนา ศรีกาพสินธุ์, “วินัยนักเรียน”, สารานุกรมศึกษาศาสตร์, (๒๕๔๔) : ๗ - ๘.

^{๕๔}ภารณี คุรุรัตน์ะ, “การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย”, กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๗, (อัครสำเนา).

^{๕๕}สุชา จันท์ธอม, จิตวิทยาวัยรุ่น, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔), หน้า ๕.

๗) ทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม

๘) มีความอดทน^{๕๖}

กรุณา กิจขยัน ได้สรุปเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองไว้ว่า บุคคลที่มีวินัยแห่งตนจะมีคุณลักษณะและพฤติกรรม ดังนี้

๑) มีความรับผิดชอบ

๒) เชื้อมั่นในตนเอง

๓) มีความรู้สึกรับผิดชอบ

๔) มีความตั้งใจจริง ใจคอมั่นคง

๕) กล่าวคิด กล่าวทำ กล่าวพูด

๖) มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และไม่เกรงใจโดยปราศจากเหตุผล

๗) ไม่กังวลใจ

๘) มีลักษณะความเป็นผู้นำ

๙) มีความอดทน

๑๐) มีความซื่อสัตย์ จริงใจมีเหตุผล^{๕๗}

๒.๒.๔ สถาบันที่มีส่วนในการพัฒนาวินัยในตนเอง

สถาบันที่มีส่วนในการพัฒนาวินัยในตนเองให้แก่เยาวชนในปัจจุบัน ได้แก่ ครอบครัว การศึกษา ศาสนา ฯลฯ ซึ่งบุคคลต่าง ๆ ในสถาบันเหล่านี้จะต้องร่วมมือและช่วยเหลือในการพัฒนาวินัยในตนเองให้แก่เยาวชน

ข้างเลื่อง วุฒิจันทร์ ได้กล่าวถึงสถาบันหรือบุคคลที่มีส่วนในการพัฒนาวินัยในตนเองให้แก่เยาวชนไทย สรุปได้ดังนี้ คือ

๑) บิดา มารดา บ้านหรือสถาบันครอบครัว เป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดและเป็นแหล่งแรกที่ทำหน้าที่ปลูกฝังและหล่อหลอม ตลอดจนถ่ายทอดลักษณะอันทรงคุณธรรมและจริยธรรมรวมทั้งเรื่องระเบียบวินัยแก่สมาชิกในครอบครัวทั้งทางตรง โดยการอบรมสั่งสอนและทางอ้อม ซึ่ง

^{๕๖}วิวัฒน์ มูลสถาน, “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีวินัยในตนเอง”, ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร), ๒๕๒๓, หน้า ๓๓.

^{๕๗}กรุณา กิจขยัน, “ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายใน ภายนอกตนและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี”, ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร), ๒๕๑๗, หน้า ๒๑.

เด็กจะเฝ้าสังเกตลักษณะและการกระทำต่างๆ ของผู้เลี้ยงดูเพื่อเลียนแบบการกระทำนั้น และบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูยังต้องทำหน้าที่นี้ต่อแม้เด็กจะเข้าไปรับการศึกษาอบรมใน โรงเรียนระดับต่าง ๆ แล้วก็ตาม

๒) ญาติผู้ใหญ่และสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและหล่อหลอมจริยธรรมด้านต่างๆ ให้แก่เด็กในครอบครัวเช่นกัน โดยปกติเด็กจะเรียนรู้เจตคติเชิงจริยธรรมจากผู้ใหญ่ ด้วยการสังเกตและเลียนแบบมากกว่าที่จะต้องได้จากการฟังคำสั่งของผู้ใหญ่โดยตรง ดังนั้นถ้าหากผู้ใหญ่เป็นผู้มีลักษณะเด่นเป็นที่ยกย่องบูชาแก่เด็กมาก เด็กก็จะมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่มากขึ้นเท่านั้น

๓) เพื่อน ๆ ของเด็ก เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดค่านิยมทางจริยธรรมด้านต่าง ๆ เช่นกัน โดยเฉพาะวัยรุ่นเวลาจะทำอะไรก็มักจะคล้อยตามเพื่อน ๆ การเรียนรู้พฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กมิใช่มาจากการรับจากเพื่อนแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ยังได้มาจากการได้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันการเข้าใจกันและกัน ในระหว่างเด็กวัยเดียวกันเอง ซึ่งเพื่อน ๆ ดังกล่าวนี้นี้รวมทั้งเพื่อนในโรงเรียนและเพื่อนนอกโรงเรียนด้วย

๔) พระสงฆ์หรือผู้นำทางจริยธรรมและคุณธรรมในหมู่บ้าน ตำบลหรืออำเภอหรือท้องถิ่นที่เด็กอยู่ ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของผู้ใหญ่ในสังคมนั้น และได้รับมอบหมายให้เป็นผู้อบรมสั่งสอนด้านจริยธรรมแก่ประชาชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ การปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์หรือผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่นนั้นจะมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังจริยธรรมด้านต่าง ๆ แก่เด็กในท้องถิ่นนั้นด้วย

๕) สื่อสารมวลชนทุกรูปแบบ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ภาพยนตร์ บทเพลงและหนังสือต่าง ๆ เป็นต้น ต่างก็มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงเจตคติตลอดจนรูปแบบพฤติกรรมของเด็ก โดยเฉพาะวินัยในตนเอง ซึ่งถ้าสื่อสารมวลชนเหล่านี้ไม่สนใจหรือรับผิดชอบในการปลูกฝังจริยธรรมที่ดีแก่เด็ก ก็ยังอาจเป็นเครื่องทำลายหรือขวางกั้นการปลูกฝังหล่อหลอมให้เด็กเป็นผู้มีจริยธรรมที่ดีงาม โดยเฉพาะวินัยในตนเองด้วย

๖) โรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษา การบริหารและการให้บริการต่างๆ ในสถานศึกษา การเป็นตัวอย่างอันดีงามของครู - อาจารย์ การเรียนการสอนวิชาต่างๆ ตามหลักสูตร การเรียนการสอนที่เกี่ยวกับจริยศึกษาคือ วิชาสังคมศึกษา โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษา ก็มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและสร้างเสริมจริยธรรมที่ดีโดยเฉพาะด้านวินัยในตนเอง

๗) สถาบันอาชีพ การเข้าสู่อาชีพใด ๆ ของบุคคลก็ย่อมมีกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนปฏิบัติสำหรับกลุ่มอาชีพนั้น ๆ กฎเกณฑ์ระเบียบดังกล่าวนี้จะช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้การ

อยู่ร่วมกันในกลุ่มอาชีพดังกล่าวได้ในที่สุด ดังนั้นสถาบันอาชีพแต่ละอาชีพก็มีส่วนที่สำคัญต่อการเสริมสร้างวินัยให้กับผู้อื่นประกอบอาชีพดังกล่าว

๘) สถาบันการเมือง สถาบันการเมืองที่หมายถึงคณะรัฐบาลและพรรคการเมืองมีส่วนสำคัญในฐานะเป็นองค์กรกำหนดนโยบายแนวทางการบริหารประเทศ ตลอดจนการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานราชการของข้าราชการประจำให้ตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ดังนั้นการดำเนินงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยของคนในชาติ จึงเป็นสิ่งที่สถาบันการเมืองควรเข้ามามีบทบาท โดยการนำมากำหนดเป็นแนวทางนโยบายการดำเนินงานทางการเมืองของพรรคการเมืองหนึ่ง ๆ นอกจากนี้สำหรับตัวพรรคการเมืองเองก็ยังสามารถช่วยเสริมสร้างวินัยให้กับสมาชิกพรรคได้โดยตรง ด้วยการกำหนดเป็นระเบียบพรรค ในท้ายที่สุดพฤติกรรมตัวแบบของนักการเมืองที่มีการรักษาวินัยอย่างจริงจังก็จะช่วยให้ประชาชนทั่ว ๆ ไปในสังคมไทยยอมรับปฏิบัติตามได้เช่นกัน^{๕๔}

ดังนั้น จะเห็นว่าการปลูกฝังหรือสร้างเสริมวินัยในตนเองให้แก่เด็กมิใช่หน้าที่หรือความรับผิดชอบของผู้ใดผู้หนึ่ง หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งเท่านั้น แต่จะต้องอาศัยความร่วมมือและรับผิดชอบจากหลายฝ่ายด้วยกัน โดยเริ่มตั้งแต่จากครอบครัวที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ต่อมาก็คือโรงเรียนซึ่งมีครูเป็นผู้อบรมสั่งสอนและให้ความรู้ทางจริยธรรมแก่เด็ก รวมทั้งสภาพแวดล้อมของเด็ก คือ สื่อมวลชน พระสงฆ์หรือผู้นำทางศาสนา หรือแม้แต่กลุ่มเพื่อนก็มีส่วนในการช่วยพัฒนาวินัยในตนเองแก่เด็กด้วย

๒.๒.๕ วิธีการพัฒนาวินัยในตนเองให้แก่เด็ก

ในการพัฒนาวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นในตัวเด็กนั้น ก่อนอื่นเราควรจะทราบว่าวินัยที่จะปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวเด็กควรจะมีลักษณะเช่นไร

สุชา จันทร์เอม และสุรางค์ จันทร์เอม ได้เสนอแนะวิธีการปลูกฝังวินัยในตนเองหรือการรู้จักบังคับตนเองให้แก่เด็ก โดยบิดามารดาจะต้องปฏิบัติต่อไปนี้ คือ

- ๑) ต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเด็ก
- ๒) วางกฎเกณฑ์ในโอกาสอันเหมาะสม เมื่อเด็กทำผิดควรอธิบายให้เด็กเข้าใจ ถ้าจะลงโทษเด็กก็ไม่ควรลงโทษด้วยอารมณ์โกรธ แต่ควรลงโทษเพื่อเป็นการสั่งสอนให้เด็กเข้าใจ

^{๕๔} ชำเถื่อง วุฒิจันทร์, คุณธรรมและจริยธรรม หลักการและวิธีการพัฒนาจริยศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๒), หน้า ๗๖ - ๗๗.

คิดว่าทำไมเขาจึงถูกลงโทษ ควรสอนให้เด็กรู้จักปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และบิคารมารดาจะต้องคงเส้นคงวา

๓) ต้องยินยอมให้เด็กมีอิสระในการพัฒนาตนเองตามสมควร
 ๔) ต้องมีความนับถือในตนเอง และยกย่องชมเชยเด็กบ้างในโอกาสอันสมควร
 ๕) ต้องเข้าใจถึงความสามารถของเด็กและช่วยให้เขาได้เรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ที่ควรจะทำ

๖) ควรยกบุคคลที่มีระเบียบวินัยดีมาให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง

๗) ควรจะเข้าใจว่า ไม่มีใครในโลกที่จะสามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ตามกฎที่ตั้งขึ้น ดังนั้นควรสอนให้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์และการใช้อำนาจต่าง ๆ เพื่อดำรงไว้ซึ่งสุขภาพจิตอันสมบูรณ์^{๔๕}

นอกจากบิคารมารดาจะปฏิบัติต่อเด็ก ๗ ประการดังกล่าวแล้ว บิคารมารดาหรือผู้ใหญ่หรือครูที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดูและสั่งสอนเด็กควรพยายามหาทางส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมตนเอง รู้จักตัดสินใจด้วยตนเองอย่างดีที่สุด โดยต้องไม่ลืมว่า ระเบียบวินัยเป็นส่วนช่วยให้เด็กเรียนรู้ในสิ่งซึ่งจะทำให้ชีวิตของเขาสมบูรณ์ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เด็กจะสะสมระเบียบวินัยและอุดมคติทีละน้อย ๆ จนเข้าใจความหมายได้ด้วยพลังความคิดที่เจริญงอกงามขึ้น อันจะทำให้เขาเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสามารถและช่วยตัวเองได้ในที่สุด

กาญจนา หาดิระพันธ์ ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการพัฒนานักเรียนให้มีวินัยในตนเอง ดังนี้

๑) สร้างความสามัคคีในห้องเรียนให้ทุกคนมีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมและยอมเสียสละเพื่อหมู่คณะ

๒) สร้างความรู้สึกให้เด็กเห็นว่าตนมีความสำคัญต่อหมู่คณะ

๓) จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศเต็มไปด้วยความเคารพและเชื่อกัน และพยายามสร้างความเป็นกันเองภายในห้องเรียน

๔) ครูควรใช้วิธีแนะแนวทางให้แก่ นักเรียน ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าครูเชื่อในคุณค่าของนักเรียน นอกจากนี้ควรสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นในตัวเด็กด้วย

๕) ครูยอมรับเด็กทุกคน นอกจากนี้การเตรียมการสอนและกิจกรรมควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

^{๔๕} สุชา จันท์ธอม และสุรางค์ จันท์ธอม, จิตวิทยาเด็ก, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ: มหานคร : แพรววิทยา, ๒๕๑๖), หน้า ๑๕๕ - ๑๕๖.

๖) พยายามศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อนำไปเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาทางวินัย ครูควรพิจารณาเหตุการณ์ที่ละเหตุการณ์เมื่อมีการกระทำผิดทางวินัย ควรพิจารณาความต้องการและประวัติชีวิตของเด็กที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด จะไม่มีการลงโทษเพื่อเป็นตัวอย่างแก่กลุ่ม แต่จะให้มีการเรียนรู้เพื่อเป็นตัวอย่างแก่กลุ่ม แต่จะให้มีการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่กระทำผิดนั้น

๗) ครูควรศึกษาพฤติกรรมของเด็กตามวิทยาศาสตร์ หาเหตุผลของพฤติกรรมและวิธีเปลี่ยนพฤติกรรม รวมทั้งการหัดให้เด็กรับผิดชอบในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

๘) ครูช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลของมาตรฐานและกฎต่าง ๆ ควรให้เด็กได้เห็นผลของพฤติกรรมของตน ครอบขอบเขตกว้างๆ ของพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อจากนั้นให้เด็กช่วยวางกฎเอง

๙) ครูช่วยเด็กให้เข้าใจต้นตอของพฤติกรรมของตนและของผู้อื่น ตลอดจนหาทางที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้ง

๑๐) ไม่ควรใช้การห้ามเป็นเครื่องอบรมทางวินัย ควรให้วิธีช่วยๆ ให้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง^{๖๐}

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้เสนอแนะวิธีการปลูกฝังวินัยในตนเองให้แก่เด็กดังนี้

๑) การอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยครอบครัวและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการให้การศึกษา ควรให้การอบรมเลี้ยงดูที่ดีที่สุด คือ การให้ความรักความเข้าใจเป็นเครื่องสนับสนุน อีกทั้งมีการใช้เหตุผลการลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย รวมทั้งการควบคุมอย่างพอเหมาะ ไม่บังคับมากเกินไป นั่นคือควรใช้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

๒) การฝึกอบรมเพิ่มเติม โดยการถ่ายทอดวินัยในตนเองให้แก่เด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ การให้ความรู้ คำแนะนำ การลงโทษ การให้รางวัลในพฤติกรรมต่าง ๆ อีกทั้งผู้ใหญ่จะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการเลียนแบบของเด็ก^{๖๑}

๒.๒.๖ วินัยในตนเองตามแนวทางพระพุทธศาสนา

วินัยเป็นข้อบัญญัติ เป็นกฎเกณฑ์ที่ควรประพฤติปฏิบัติ สำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา และจิตใจของมนุษยชาติในสังคมให้อยู่ในความสงบเรียบร้อยดีงาม เป็น

^{๖๐} กาญจนา หาสิตะพันธุ์, การควบคุมตนเองในชุมชนทางวิชาการกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๗), หน้า ๒๐๑ - ๒๐๔.

^{๖๑} ดวงเดือน พันธุมนาวิน, "จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน", แนวแนว, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๑๕๔ (กุมภาพันธ์ - มีนาคม ๒๕๒๗) : ๖๓ - ๖๕.

แบบแผน ข้อปฏิบัติอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขและสะดวกสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน ให้ห่างไกลจากความชั่ว หากขาดวินัยในการประพฤติแล้วย่อมนำความทุกข์ความเดือดร้อนมาให้แก่ตนเองและสังคม ในแง่ของอาคาริยวินัยนั้น คือวินัยของผู้ครองเรือน วินัยสำหรับคฤหัสถ์ผู้ครองเรือน ข้อปฏิบัติสำหรับคฤหัสถ์ทุกเพศทุกวัย สิ่งที่ต้องรักษาไว้เป็นแบบอย่างคือ การรักษาศีล ๕ ศีล ๘ และประพฤติกุศลกรรมบถ ๑๐ ถ้าหากขาดวินัยในการปฏิบัติเรื่องศีลแล้วย่อมนำมาซึ่งการสังหารผลาญชีวิต การทำร้ายกัน ลักขโมย แย่งชิง มีคดีฆาตกรรม การทำผิดทางเพศ โจรกรรม การข่มขืน หลอกหลวง สิ่งเสพติดระบอบแพร่หลายทั่วไป ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผู้คนพบเห็นกันแทนที่จะอุ้มใจ กลับวิตกกังวล จิตใจหวาดผวาวงเวียนไม่เป็นปกติสุข เมื่อสุขภาพจิตของคฤหัสถ์เสื่อมโทรม เป็นการยากที่จะพัฒนาคุณภาพและสมรรถภาพของจิตใจ เพราะสังคมคฤหัสถ์เช่นนั้นไม่เป็นสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลสำหรับการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้สูงยิ่งขึ้นไป มีแต่ความเดือดร้อนระส่ำระสาย และมีแต่กิจกรรมที่จะบ่อนทำลายให้สังคมเสื่อมโทรมลง

การปฏิบัติตนเพื่อการพัฒนาอันเป็นสำคัญ เพราะมนุษย์เรามีความรู้ความสามารถมาก แต่การแสดงออกทางกาย วาจา และใจนั้น อาจจะไม่ค่อยจะสัมพันธ์กันเท่าไรนักอันสืบเนื่องจากความคิดเห็นต่าง ๆ แต่ละคนที่แสดงออกมาก็คนละความคิด ด้วยเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงทรงวางหลักการปฏิบัติไว้ให้คฤหัสถ์หรืออุบาสกอุบาสิกาได้ประพฤติปฏิบัติกัน คือสมบัติของอุบาสก ๕ ประการ คือ

๑) ประกอบด้วยศรัทธา คือเชื่อในความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า และเชื่อในหลักคำสอนของพระองค์ที่ทรงสอน ให้เชื่อเรื่องกรรม ทำดีย่อมได้รับผลดี ทำชั่วย่อมได้รับความเดือดร้อน ให้เชื่อในสิ่งที่มีเหตุผลและเหตุปัจจัย

๒) มีศีลบริสุทธฺิ์ คือ จะต้องรักษาศีลให้ได้เป็นพื้นฐาน ก็คือศีล ๕ ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น ถ้าจะทำความเข้าอย่างง่าย ๆ ก็คือ การรักษากาย วาจา และใจของมนุษย์เราให้ปกติมันเอง เพราะกิริยาทั้ง ๓ อย่างถ้าเราควบคุมอยู่ก็ถือว่ามิศีล

๓) ไม่ถือมงคลตื่นข่าว คือ เชื่อกรรมไม่เชื่อมงคล เชื่อกรรม เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ไม่เชื่อข่าวลือหรือข่าวมา แต่เชื่อด้วยเหตุผล

๔) ไม่แสวงหาเขตบุญนอกพระพุทธศาสนา คือ ทำจิตใจของตนให้บริสุทธิ์สะอาด ในการแสวงบุญ เป็นต้นว่า การให้ทาน การรักษาศีล และการบำเพ็ญภาวนา จิตใจต้องบริสุทธิ์ทั้งก่อนกระทำและหลังการกระทำ จิตใจต้องบริสุทธิ์เสมอ

๕). บำเพ็ญบุญแต่ในพระพุทธศาสนา คือการไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต จะต้องทำบุญให้ทานด้วย ไม่ละเว้นจากการสร้างกุศล บำเพ็ญกุศลเป็นนิตย์^{๖๒}

สรุปว่า วินัยสำหรับผู้ครองเรือน ในที่นี้หมายถึงสิ่งที่บุคคลทั่วไปศึกษาได้แล้วและละเว้นการปฏิบัติในอกุศลกรรมบถ ๑๐ อันได้แก่ เว้นจากกายทุจริต ๓ คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ๑ เว้นจากการลักทรัพย์หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น ๑ เว้นจากการประพฤติดิฉินในกาม คือ ประพฤติผิดทางกามกับผู้ที่มีเจ้าของแล้ว ๑ นอกจากนั้นแล้ว ต้องงดเว้นจากวจีทุจริต ๔ คือ งดเว้นจากการพูดโกหกกล่าวสิ่งที่แตกต่างไปจากความจริง ๑ งดเว้นจากการพูดส่อเสียด คือ เว้นจากการพูดคำพูดที่ทำให้เขาแตกแยกกัน ๑ งดเว้นจากการพูดคำหยาบ คำกระด้าง คำก้าวร้าว คำประทุษร้ายต่าง ๆ ๑ เว้นคำพูดเพื่อเจ้อ คือ กล่าวคำที่ไร้สาระ จะมีผู้ฟังหรือไม่ก็ตาม ๑ และต้องเว้นจากมโนทุจริต อันได้แก่ เว้นจากการเพ่งอยาก ได้ของผู้อื่น ด้วยจิตคิดอยาก ได้ของผู้อื่นเอามาเป็นของตนเอง ๑ เว้นจากการพยาบาท คือ ความรู้สึกลึกคิดที่จะทำให้ความสุขและประโยชน์ของผู้อื่นให้พินาศ ๑ เว้นจากมิจฉาทิฐิ อันได้แก่ ความเห็นผิดจากความรู้อันเป็นจริง เช่น เห็นว่า ทำชั่วแล้วจะได้รับผลที่ดีตอบแทน เป็นต้น ๑ การทำความดีโดยงดเว้นจากอกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการย่อมได้รับอนิสงส์ อันได้แก่ แม้ตนเองก็ดีแต่ตนไม่ได้ ๑ ผู้รู้พิจารณาแล้วย่อมสรรเสริญ ๑ มีชื่อเสียงอันงามพุ่งขจรไปไกล ๑ ไม่หลงสติก่อนตาย (มีจิตสงบคิดถึงแต่บุญกุศล) ๑ หลังจากกายแตกดับไปย่อมถึงสุคติ ๑ มงคลของการมีข้อปฏิบัติในวินัย ย่อมเป็นเหตุให้ถึงความสุขความเจริญทั้งในโลกิยะและ โลกุตระ อันมีมรรคผลเป็นเบื้องหน้า

หลักธรรมที่ส่งเสริมให้มีวินัยในตนเอง

ความมีระเบียบวินัยเป็นกฎเกณฑ์ที่ควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้คนในสังคมดำเนินชีวิตไปในที่ดี การที่จะประพฤติดนเป็นบุคลาการที่ดีของสังคมนั้น จำเป็นต้องมีหลักธรรมเพื่อเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต หลักธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับควมมีวินัยนั้นผู้ศึกษาได้นำหลักธรรมที่ปรากฏในพระพุทธศาสนามาเป็นแนวปฏิบัติ คือ หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ เป็นแนวปฏิบัติของผู้ประเสริฐ หรือ ผู้ที่มีจิตใจยิ่งใหญ่กว้างขวางมีคุณธรรมประดุจพรหม คือ “เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา”^{๖๓} มีความเห็นใจผู้อื่น หลักธรรมนี้ส่งผลให้เกิดความเห็นใจอย่างชัดเจน เพราะธรรม ๔ ประการนั้น ล้วนแต่ชักนำให้เกิด ความเห็นใจกัน ประรณาคือต่อกัน ทำให้เกิดความเป็นพี่น้องกันขึ้นได้ เป็นธรรมประจำใจ ที่เยาวชนควรใช้กำกับความประพฤติ เพื่อให้ปฏิบัติตนชอบต่อ

^{๖๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ธรรมบุญญชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๒๒-๒๓.

^{๖๓} ที.ปา. ๑๑/๒๒๘/๒๓๒.

ผู้อื่น เพื่อความสุข ปราศจากการเบียดเบียน และทำให้เยาวชนมีจิตใจสูงขึ้น ประกอบด้วย ๑) ความรักใคร่ (เมตตา) คือความปรารถนาดี อยากให้ผู้อื่นมีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์ ๒) ความสงสาร (กรุณา) คือความปรารถนาจะให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มีจิตประกอบด้วยความกรุณาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย เพื่อให้ปลอดพ้นจากความทุกข์ ๓) ความพลอยยินดี (มุทิตา) คือความรู้สึกล่งไสเบิกบานใจ ปราศจากความอิจฉาริษยา เมื่อผู้อื่นได้ดีมีความสุขและพลอยยินดีกับเขาด้วย ๔) ความวางเฉย (อุเบกขา) คือ ความวางใจเป็นกลาง หรือความเที่ยงธรรม ยุติธรรมอันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา

จากการศึกษาหลักธรรมที่ส่งเสริมให้เห็นใจกันเกี่ยวกับพรหมวิหาร ๔ สามารถสรุปได้ว่าหลักพรหมวิหาร ๔ จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติเกื้อกูลแก่ผู้อื่น ด้วยความบริสุทธิ์ใจเพราะได้น้อมในความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นเป็นสุขและพ้นทุกข์ แสดงให้เห็นถึงความชัดเจนในความเห็นใจกัน ซึ่งเป็นจุดประสงค์หลักของหลักธรรมนี้

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับวินัยในหน้าที่

การสร้างวินัยในหน้าที่เป็นอีกระเบียบวินัยหนึ่งซึ่งทุกคนจะต้องยึดและปฏิบัติตามเพื่อเป็นกฎเกณฑ์หรือแนวทางในการปฏิบัติ เกี่ยวข้องกับหน้าที่การงานของแต่ละบุคคล

๒.๓.๑ สร้างวินัยในโรงเรียน

วินัยในโรงเรียน หมายถึง การรู้จักปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติคือ นักเรียนได้มองเห็นคุณค่า แล้วว่าการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับที่โรงเรียนสร้างขึ้นไว้ และตนเองก็เห็นพ้องด้วยนั้น เป็นสิ่งที่จะชำระไว้ซึ่งความสงบ เรียบร้อย อันจะนำมาซึ่งความสุข และความเสมอภาคแก่สมาชิกทุกคนในสังคมนั้น

อรรถนพ อุ่นจะนำ ได้กล่าวว่า วินัยในโรงเรียนควรมีลักษณะดังนี้

๑) การทำดีของนักเรียนเป็นไปเพราะคนเห็นดีเห็นงามที่จะได้จากการกระทำดี ไม่ใช่เพราะอำนาจภายนอกคอยบังคับให้กระทำดี การเชื่อฟัง และระเบียบเกิดขึ้นจากการเข้าใจเหตุผลของการกระทำตามระเบียบ ไม่ใช่กลัวอำนาจของบุคคลอื่นที่ออกระเบียบนี้ จุดหมายปลายทางของวินัยในโรงเรียน คือ ต้องการรู้จักควบคุมตนเอง

๒) การออกกำลังให้นักเรียนปฏิบัติตาม ได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้วว่าจะเป็นส่วนช่วยให้นักเรียนประพฤติดี ไม่ใช่ออกมาเพื่อเหตุผลส่วนตัวของผู้มีอำนาจที่จะออกคำสั่งนั้น

๓) การปฏิบัติต่อหน้าผู้กระทำผิด เป็นไปตามลักษณะพื้นฐานส่วนตัวของผู้กระทำ ความคิดเป็นราย ๆ ไป

๔) กิจกรรมทั้งหลายของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนเป็นส่วนให้นักเรียนได้สร้างความเจริญไปในวิถีทางอันเป็นที่ยอมรับกันในสังคม^{๖๔}

๒.๓.๒ แนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นคนมีระเบียบวินัย

พนัส หันนาทินทร์และคณะ ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติตนให้มีระเบียบวินัยไว้ ๓ ข้อ ดังนี้

- ๑) ต้องรู้จักกฎระเบียบของสังคมที่เราอยู่เป็นอย่างดี เพื่อจะได้ไม่ละเมิดกฎหมาย
- ๒) ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบนั้นอย่างเคร่งครัด ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
- ๓) ฝึกปฏิบัติตามกฎระเบียบจนติดเป็นนิสัย^{๖๕}

๒.๓.๓ วิธีส่งเสริมวินัย

กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดวิธีส่งเสริมวินัยของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษาไว้ดังนี้ วิธีที่จะสนับสนุน หรือส่งเสริมให้เด็กรู้จักการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง หรือการช่วยสร้างความรับผิดชอบที่ดีแก่เด็ก เป็นสิ่งจำเป็นมากในการอบรมเด็กในสังคมปัจจุบัน อาจทำได้หลายวิธีด้วยกัน ทั้งที่บ้านและ โรงเรียน คือ

๑) พ่อแม่จะต้องสร้างสัมพันธภาพอันดีกับลูกของตน ไม่ควรจะบังคับขู่เข็ญให้เด็กทำตามกฎบังคับที่วางไว้ หรือปล่อยปละละเลยเด็กจนเกินไป การให้เด็กทำอะไรสักอย่างหนึ่งควรจะให้คำแนะนำและชี้แจงแต่โดยดี เพื่อจะช่วยให้เด็กเข้าใจในสิ่งที่ให้ทำนั้นอย่างแจ่มแจ้ง

๒) พ่อแม่จะต้องยอมให้เด็กมีอิสระในการพัฒนาตัวเอง ไม่ควรจะควบคุมเด็กอยู่ตลอดเวลา ควรให้โอกาสแก่เด็กไปเล่นหรือเข้าสังคมกับเพื่อน ๆ บ้าง เพื่อเขาจะได้รู้จักอยู่กับเด็กอื่น ๆ รู้จักการเป็นผู้ให้และผู้รับ ทั้งยังเป็นการส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติของเด็กด้วย

๓) จงพยายามศึกษาเด็กว่า มีความสามารถทำอะไรได้บ้าง และพยายามส่งเสริมให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ที่เขาสามารถทำได้ ไม่ควรมอบความรับผิดชอบให้แก่เด็กจนเกินกำลังของเด็ก

๔) ช่วย让孩子เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ควรกระทำ

๕) ต้องรู้จักอธิบายคำถามต่าง ๆ ที่เด็กสนใจ และมีความเต็มใจที่จะอธิบายปัญหาหรือรับฟังเหตุผลต่าง ๆ ของเด็ก และนำสิ่งต่างๆ เหล่านี้มาพิจารณาอีกครั้ง

^{๖๔} อรรถนพ อุ๋นจะน่า, รายงานโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนเกาะคาวิทยาคม อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง, (ลำปาง : โรงเรียนเกาะคาวิทยาคม, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕.

^{๖๕} พนัส หันนาทินทร์, สร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖, อ่างแล้ว, หน้า ๓๘.

๖) จงมีความนับถือในตัวเด็ก อย่างบังคับเขาจนเกินไป ควรปล่อยให้เด็กเป็นตัวของตัวเองบ้าง

๗) ควรยกย่องหรือให้คำชมเชยเด็กใน โอกาสอันควรเพื่อเป็นการส่งเสริมกำลังใจ และแสดงความพอใจต่อการกระทำตาม

๘) จงเป็นคนมีเหตุผลและสามารถอธิบายเหตุผลต่าง ๆ ให้เด็กเกิดความเข้าใจ ก่อนที่จะให้เด็กเชื่อฟังและกระทำตาม

๙) จงเป็นคนคงเส้นคงวา อย่าแสดงอาการวันนี้ดี พรุ่งนี้ร้าย หรือวันนี้สั่งให้ทำอย่างนี้ แต่พรุ่งนี้ให้ทำอีกอย่างหนึ่ง

๑๐) อย่าทำการลงโทษเด็กเมื่อเวลาโกรธ

๑๑) ควรยกบุคคลที่มีระเบียบวินัยดีมาให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง

๑๒) การให้กฎเกณฑ์ต่างๆ จะต้องให้เวลาที่เหมาะสม

๑๓) การทำโทษเด็กเมื่อทำผิด ควรจะเป็นการสั่งสอนไม่ควรทำอย่างดุร้ายรุนแรง ทารุณต่างๆ หรือทำเป็นเวลานาน การทำโทษควรจะทำอย่างคงเส้นคงวาและทันทีทันใดเพื่อเด็กจะได้รู้ว่าทำไมเขาจึงถูกลงโทษ

๑๔) ควรจะเข้าใจว่า ไม่มีใครในโลกนี้ที่จะสามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ตามกฎที่ตั้งขึ้นแต่ควรจะสอนให้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์และการใช้อำนาจ เพื่อดำรงไว้ซึ่งสุขภาพอันสมบูรณ์ พ่อแม่ผู้ใหญ่หรือครูที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการเลี้ยงดูและสั่งสอนเด็ก ควรจะพยายามหาทางส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมตนเอง รู้จักตัดสินใจด้วยตนเองอย่างดีที่สุด ต้องไม่ลืมว่าระเบียบวินัยเป็นส่วนช่วยเด็กให้เรียนรู้ในสิ่งที่ซึ่งจะทำให้ชีวิตเขาสมบูรณ์ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เด็กจะสะสมระเบียบวินัยและอุดมคติทีละน้อย ๆ จนเข้าใจความหมายได้ด้วยพลังความคิดที่เจริญออกมางขึ้นอันจะทำให้เขาเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสามารถและช่วยตัวเองได้ในที่สุด^{๖๖}

จากความสำคัญของระเบียบดังกล่าวจะเห็นได้ว่า วินัยเป็นผลดีต่อความเจริญของประเทศชาติ วินัยยังมีความสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ส่งเสริมให้คนในสังคมของประเทศชาติ ต่อตนเองและสังคม และเป็นปัจจัยในการพัฒนาประเทศไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย

๒.๓.๔ หลักการดำเนินงานเกี่ยวกับวินัยนักเรียน

การดำเนินงานด้านวินัยนักเรียน เป็นสิ่งที่ต้องอาศัยความละเอียดอ่อน และจะต้องดำเนินการให้รัดกุมอย่างมาก อาจยึดหลักการ ดังต่อไปนี้

^{๖๖} กรมสามัญศึกษา, เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๕, อ้างแล้ว, หน้า ๒๖.

๑) หลักการป้องกัน(Prevention) หลักการข้อนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการประพฤติดิควินัยขึ้น มีแนวความเชื่อพื้นฐานว่า “การป้องกันดีกว่าการแก้ไขเสีย” โดยดำเนินการป้องกันด้วยวิธีการหลาย ๆ อย่าง

๒) หลักการควบคุม(Control) หลักการนี้ เพื่อควบคุมให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติ ตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน โดยดำเนินการควบคุมดูแล หรือชักจูงให้นักเรียนประพฤติ ปฏิบัติตามสิ่งที่ได้กำหนดไว้

๓) หลักการแก้ไข(Correction) หลักการนี้เพื่อแก้ไขปรับปรุงการประพฤติดิควินัยนักเรียน ดำเนินการ โดยการลงโทษหรือแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมตามความเหมาะสม

๔) หลักการพัฒนาและส่งเสริม(Development) หลักการนี้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์เอื้อต่อการพัฒนาและการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์^{๖๓}

๒.๓.๕ ประโยชน์ของความมีระเบียบวินัย

พนัส หันนาคินท์ และคณะ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของระเบียบวินัย ดังนี้

- ๑) ทำให้ป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นในชีวิต
 - ๒) ทำให้ได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากบุคคลอื่น
 - ๓) ทำให้สังคมสงบสุข เพราะทุกคนปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน
 - ๔) ทำให้บุคคลที่มีระเบียบวินัยดี สามารถเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปสู่ทางที่ดีได้ง่าย^{๖๔}
- อรณพ อุ๋นจะนำ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของระเบียบวินัย ดังนี้

๑) ช่วยสร้างและรักษาสภาพการณ์อันจำเป็นต่อความเจริญอกงามของนักเรียน และความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน ถ้าขาดวินัยในห้องเรียนและนักเรียนไม่อยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียน การดำเนินงานในห้องเรียนจะเป็นไปอย่างไม่ราบรื่น ในที่สุดผลเสียจะเกิดแก่ตัวของนักเรียน เช่น ห้องเรียนที่ไม่มีระเบียบ นักเรียนนี่ก็อยากทำอะไรก็ตามใจชอบ การเรียนของตนเองและเพื่อนก็ต้องชะงักลง

๒) วินัยเป็นเครื่องเตรียมตัวนักเรียนสำหรับการดำรงชีวิตในภายหลังเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ต้องรับผิดชอบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและสมาชิกภายในครอบครัว การช่วยกันและร่วมมือกันในการแก้ปัญหาสังคม เช่น ปัญหาจราจร ปัญหาการรักษาระบบนิเวศวิทยา ปัญหาบุกรุก

^{๖๓}พิชิต ฤทธิงกูญ, “เทคนิคการปกครองนักเรียน”, สารพัฒนาหลักสูตร, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๘๑ (มีนาคม - เมษายน ๒๕๓๗) : ๒๖ - ๒๗.

^{๖๔}พนัส หันนาคินท์ และคณะ, สร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖, อ่างแล้ว, หน้า ๓๘.

ทำลายป่า และปัญหาการเสียดินแดน ตลอดจนการสร้างวินัยสำหรับหมู่คณะ เพื่อรองรับกับสังคมใหม่ที่เรียกว่า “นิคส์” (Nics) การมีวินัยในโรงเรียนเป็นการสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม (Sense of Responsibility) และรับผิดชอบในการกระทำต่าง ๆ ของตนเองอันจะนำผลมาสู่ตนเองและคณะของตนในอนาคต

๓) วินัยเป็นเครื่องปลูกฝังการรู้จักควบคุมบังคับใจตัวเองไปที่ละน้อย โรงเรียนมีหน้าที่ปลูกฝัง อบรมส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะพลเมืองดี ในสังคมประชาธิปไตย (Democratic Society) ที่จะนำความเจริญมาสู่ตนเองและสังคม ทั้งนี้ นักเรียนจะต้องรู้จักนำตนเองให้ประพฤติและปฏิบัติกิจการงานในทางที่ถูกที่ควร^{๖๕}

๒.๓.๖ กิจกรรมการส่งเสริมวินัยนักเรียน

การเสริมสร้างวินัยนักเรียน เป็นการกำหนดแนวปฏิบัติของโรงเรียนโดยที่ให้นักบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกำหนด และเผยแพร่ให้เข้าใจแนวปฏิบัติชัดเจน เพื่อให้นักเรียนได้เล็งเห็นคุณค่าและถือปฏิบัติตามข้อบ่งชี้ในแต่ละด้าน ดังนี้

๑) วินัยด้านการตรงต่อเวลา

พนัส หันนาคินทร์ และคณะ ได้ให้ความหมายการตรงต่อเวลาไว้ว่า หมายถึง “การทำงานหรือการทำการกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้อย่างสำเร็จตามกำหนดเวลา”^{๖๖}

รุจิรัฐสาร และคณะ กล่าวไว้ว่า การตรงต่อเวลา หมายถึง “การทำกิจกรรมใด ๆ ให้สำเร็จไปตามเวลาที่กำหนดไว้ไม่ผิดวันประกันพรง และเมื่อรู้ว่าทำอะไรล่าช้ากว่าที่กำหนดก็ไม่นั่งนอนใจควรรีบทำงานนั้นให้เสร็จ เพื่อมิให้ช้ากว่ากำหนดมากกว่าเดิม”

สวัสดิ์ ปทุมราช และคณะ ได้ให้คำจำกัดความ การตรงต่อเวลา หมายถึง “การปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้สำเร็จตามกำหนดเวลา เช่น นักเรียนทำแบบฝึกหัดส่งทันตามเวลาที่กำหนดทุกครั้ง”^{๖๗}

สรุปได้ว่า การตรงต่อเวลา เป็นการทำการกิจกรรมใด ๆ ที่ต้องมีการวางแผนและให้เสร็จตามกำหนดเวลา ซึ่งถือว่าเวลาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด เมื่อเวลาผ่านไป เราไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้ ดังนั้น เราต้องบริหารเวลาให้คุ้มค่าที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ถ้าหากปล่อยเวลาผ่านไป

^{๖๕} อรรถพร อุณจะนำ, รายงานโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนเกาะคาวิทยาคม อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง, อ้างแล้ว, หน้า ๒๕.

^{๖๖} พนัส หันนาคินทร์, สร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖, อ้างแล้ว, หน้า ๖๐.

^{๖๗} สวัสดิ์ ปทุมราช และคณะ, หนังสือเรียนแบบเบ็ดเสร็จกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย สอน. ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ม.ป.ป.), หน้า ๒.

โดยเปล่าประโยชน์ ไม่เกิดประโยชน์อะไรขึ้นมาเลย ก็จะเสียโอกาสในภายหลัง การที่จะมีความสุขที่สุดในชีวิต คือการรู้จักการมีการวางแผนการใช้เวลาในการทำกิจกรรมใด ๆ ให้ถูกต้อง และพยายามทำให้เสร็จสิ้นตามกำหนดเวลา และเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ทำให้ชีวิตมีความสุขตลอดจนอยู่ร่วมกับผู้อื่นและสังคมได้ด้วยดี

แนวทางในการปฏิบัติตนให้ตรงต่อเวลา

พนัส หันนาคินทร์ และคณะ ได้ให้แนวทางการปฏิบัติงานดังนี้

- ๑) เมื่อได้รับมอบหมายงานหรือหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบต้องรีบดำเนินการทันที
- ๒) เมื่อนัดกับใครต้องไปพบตามเวลาและสถานที่ที่นัดหมาย พยายามไม่ผัดนัด ถ้าไปตามเวลาที่นัดหมายไม่ได้ หรืออาจล่าช้า ต้องรีบแจ้งให้ทราบล่วงหน้าทันที
- ๓) เมื่ออยู่ที่บ้านตื่นนอนตอนเช้าให้ทันเวลา
- ๔) เมื่อที่โรงเรียนต้องเข้าเรียนตามเวลาที่กำหนด เพื่อจะได้ความรู้เต็มที่
- ๕) เมื่อมีอุปสรรคในขณะที่ปฏิบัติงานต้องไม่เกิดความท้อแท้จนงานต้องหยุดชะงักแต่ต้องเร่งแก้ไขให้งานสำเร็จได้ตรงตามกำหนดเวลา^{๑๖}

รุจิร ภู่อสาระ และคณะ ได้กล่าวว่า การทำตนให้เป็นคนตรงต่อเวลามีแนวปฏิบัติได้ ดังนี้

- ๑) รับผิดชอบภารกิจทันทีที่ได้รับงาน
- ๒) ไม่หยุดหรือชะงักอยู่กับที่
- ๓) สร้างตารางหรือกำหนดการที่เริ่มต้นการดำเนินงานและเสร็จสิ้นตามโครงการ^{๑๗}

ประโยชน์ของการตรงต่อเวลา

รุจิร ภู่อสาระ และคณะ ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิบัติตนเป็นคนตรงต่อเวลาทำให้ได้รับประโยชน์ดังนี้

- ๑) ทำให้การดำเนินงานสำเร็จตามกำหนดการ ไม่ล่าช้า
- ๒) ได้รับการยกย่องเป็นบุคคลที่มีเกียรติ เนื่องจากไม่ทำงาน หรือทำให้ผู้อื่นเสียหาย

^{๑๖}พนัส หันนาคินทร์, สร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖, อ่างแล้ว, หน้า ๖๑.

^{๑๗}รุจิร ภู่อสาระ และคณะ, แบบเรียนแนวหน้า ชุดพัฒนากระบวนการหลักสูตรใหม่ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ๖, อ่างแล้ว, หน้า ๓๐.

๓) อาจได้รับมอบหมายงานที่สำคัญบางอย่างให้ทำเพิ่มขึ้น เพราะได้รับการไว้วางใจว่าเป็นคนตรงต่อเวลา

๔) มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เพราะเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ

๕) มีมิตรมาก อยากคบหาสมาคมและอยากร่วมงานด้วย^{๗๔}

โทษของการไม่ตรงต่อเวลา

วินัย พัฒนรัฐ และคณะ ได้สรุปไว้ว่า การเป็นคนไม่ตรงต่อเวลาให้เกิดผลเสีย

ดังนี้

๑) จะทำให้งานล่าช้า

๒) ไม่ได้ได้รับความไว้วางใจจากบุคคลทั่วไป

๓) ขาดความพร้อมเพียงในหมู่คณะ

๔) ถูกตำหนิจากบุคคลอื่นได้^{๗๕}

๒) วินัยด้านความสะอาด

ความสะอาดเป็นการปฏิบัติเพื่อดูแล บำรุงรักษาสถานที่ทำงาน อุปกรณ์เครื่องใช้ให้พร้อมในการปฏิบัติงาน เพื่อขจัดของที่ไม่จำเป็นออกและจัดของที่จำเป็นให้เกิดความสะดวกในการใช้แล้วให้ทำความสะอาดบริเวณต่าง ๆ ที่ตนเองรับผิดชอบ และรักษาความสะอาดอยู่อย่างสม่ำเสมอ

กรมวิชาการ ได้กล่าวถึงความสะอาดว่า ความสะอาดมีอยู่ ๓ ทางคือ สะอาดกาย สะอาดวาจา สะอาดใจ ซึ่งหมายถึงความดีงามหรือความไม่ทุจริตทางกาย วาจา ใจ และสะอาดภายนอก ได้แก่ความสะอาดของร่างกาย เครื่องใช้ บ้านเรือนและความเป็นอยู่ ส่วนความสะอาดภายใน ได้แก่ ความสะอาดในจิตใจ^{๗๖}

วนิษา เพชรสุวรรณ ได้สรุปเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดทั้งที่บ้านและโรงเรียนไว้ว่า บ้านเป็นสถานที่เราอาศัย พักผ่อนนอนหลับให้ความปลอดภัยและสร้างความสบายทั้งกายและใจให้ทุกคนในครอบครัว ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องรู้จักทำความสะอาดในส่วนประกอบต่าง

^{๗๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑.

^{๗๕} วินัย พัฒนรัฐ และคณะ, แบบเรียนแนวหน้า ชุดพัฒนากระบวนการหลักสูตรใหม่ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ๖, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ม.ป.ป.), หน้า ๑๖.

^{๗๖} กรมวิชาการ, การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง, อ้างแล้ว, หน้า ๒๑.

ๆ ภายในบ้าน รวมทั้งวัสดุสิ่งของเครื่องใช้ให้หมองดูสวยงาม และคงอยู่ในสภาพที่อยู่ตลอดเวลา การทำความสะอาดจะทำได้ตามลักษณะและความเหมาะสม ดังนี้

๑) บริเวณบ้าน ควรเก็บกวาด ขยะมูลฝอย ลงถังขยะให้เป็นที่

๒) ควรมีที่รองรับ ขยะมูลฝอย สิ่งของที่ไม่ได้ใช้แล้ว วางไว้ในบ้านหลาย ๆ แห่ง เช่น ตามบริเวณบ้าน ห้องรับแขก ห้องนั่งเล่น เป็นต้น

๓) รักษาความสะอาดบริเวณ ห้องนอน ห้องแต่งตัว ห้องครัว ห้องน้ำ ห้องส้วม ให้อยู่ในสภาพที่น่าอยู่ เรียบร้อยและสะอาด

โรงเรียนเป็นสถานที่ฝึกอบรมนักเรียนให้เป็นคนดี มีความรับผิดชอบ รู้หน้าที่ ให้อยู่ในสภาพที่น่าอยู่ เรียบร้อยและสะอาด ดังนี้

๑) ทิ้งเศษขยะอาหารหรือสิ่งที่ไม่ต้องการลงในถังขยะให้ถูกต้อง

๒) ต้องทำเวรตามที่ได้รับมอบหมาย

๓) รักษาทรัพย์สินของโรงเรียนอย่างดียิ่ง

๔) เมื่อเห็นสิ่งใดชำรุดหรือเสียหายควรแจ้งให้ผู้รับผิดชอบทราบ เพื่อดำเนินการซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ดีใช้งานได้

๕) ช่วยกันตักเตือนผู้ที่ทำผิดหรือบอกครู - อาจารย์ ให้ทราบชื่อเพื่อที่จะช่วยกันสร้างนิสัยอันดีให้กับนักเรียนทุก ๆ คน

วินัยเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด

๑) การรักษาความสะอาดห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ พื้นห้อง ระเบียง เพดาน ฝาผนัง กระดานดำ ฯลฯ

๒) การสำรวจและรายงานสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข สิ่งที่ชำรุดใช้การไม่ได้ อุปกรณ์ประจำห้องไม่ครบ ฯลฯ

๓) การร่วมมือกันรักษาความสะอาดบริเวณ โรงเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม โรงรถ โรงอาหาร และสถานที่รับประทานอาหาร

๔) การรักษาความสะอาดตนเองและที่อยู่อาศัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการรักษาความสะอาด

๑) สภาพแวดล้อม ทำงานสดชื่น นำทำงาน

๒) เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องจักรอุปกรณ์

๓) ยึดอายุการใช้งานของเครื่องจักรอุปกรณ์^{๖๖}

สรุปได้ว่าการรักษาความสะอาดเป็นการที่บุคคลรู้จักควบคุมตนเอง ประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีระเบียบ และสม่ำเสมอในการรักษาความสะอาดตนเอง บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสาธารณะ เช่น สวมใส่เสื้อผ้าสะอาด ทิ้งขยะลงในถังขยะ ไม่เขียนข้อความในบริเวณที่ไม่ควร เป็นต้น

๓) วินัยด้านการแต่งกาย

การแต่งกายถือเป็นวินัยอย่างหนึ่ง การแต่งกายที่ถูกกาลเทศะเป็นการบ่งบอกให้ผู้อื่นรู้ว่าเขาเป็นคนเช่นไร เครื่องแต่งกายจะบอกให้ผู้พบเห็นรู้ว่า เขาคือคนนั้นเป็นบุคคลเช่นไร ถ้าแต่งกายดีเรียบร้อยก็จะทำให้ตนเองเกิดความเชื่อมั่น มีความภูมิใจ

วิจิตร อาชวะกุล ได้ให้ข้อคิดว่า การแต่งกายเป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพให้แก่ตนเอง ผู้ที่แต่งกายดีย่อมดึงดูดความสนใจให้ผู้อื่นอยากคบหาสมาคมด้วย เครื่องแต่งกายช่วยเสริมสร้างและสามารถเปลี่ยนบุคลิกภาพของตนเองได้ การแต่งกายดีทำให้มีเสน่ห์ ไม่จำเป็นต้องใช้ของมีราคาแพงหรือหรูหราแบบทันสมัย ไม่ต้องถึงกับนำสมัย เป็นการสิ้นเปลือง สิ่งสำคัญแต่งกายให้เหมาะสมกับรูปร่างบุคลิกของตน การแต่งกายของคนเราย่อมบ่งบอกอะไรหลายอย่างว่าผู้แต่งนั้นมีรสนิยม นิสัย ฐานะ ความรู้สึกรู้จักคิด การศึกษา อารมณ์ จิตใจ ฯลฯ ว่าเป็นอย่างไร ผู้ที่แต่งกายเป็น จะช่วยเสริมสร้างบุคลิกให้เด่น มีเสน่ห์ ดูเรียบร้อยและงามสง่า การแต่งกายที่เหมาะสมนั้นควรคำนึงว่า เหมาะสมกับวัย โอกาส สถานที่ สถานการณ์ หรือเหตุการณ์และส่วนผู้ที่แต่งกายดี ประพฤติดี มีเสน่ห์ ผู้คนอยากใกล้ชิดสนทนมน^{๖๗}

ธรรมรส โชติบุญขร กล่าวโดยสรุป การแต่งกายเสริมสร้างบุคลิกลักษณะที่ดีให้กับบุคคลและเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น การแต่งกายเป็นการเพิ่มบุคลิกลักษณะและการจะเป็นผู้มีบุคลิกลักษณะที่ดี จะต้องรู้ศิลปะในการแต่งกาย เพื่อเพิ่มบุคลิกลักษณะ เพราะบุคคลมองกันหรือวินิจฉัยกัน ด้วยการอาศัยการแต่งกายนั่นเอง^{๖๘}

^{๖๖} วณิชา เพชรสุวรรณ, คู่มือการเขียนการสอน กลุ่มวิชาการงานและอาชีพ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ม.ป.ป.), หน้า ๘ - ๑๓.

^{๖๗} วิจิตร อาชวะกุล, เทคนิคมนุษยสัมพันธ์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอ เอส พรินติ้งเฮาส์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๒๓ - ๑๒๔.

^{๖๘} ธรรมรส โชติบุญขร, “การบริหารแบบมีส่วนร่วม”, ใน ประมวลสารชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, ๒๕๔๐), หน้า ๑๒๖ - ๑๓๓.

สรุปได้ว่า การแต่งกายให้ถูกกาลเทศะเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญยิ่ง เพราะเครื่องแต่งกายจะบอกผู้อื่นว่า ผู้แต่งเป็นคนอย่างไร เครื่องแต่งกายจะบอกความรู้สึกแก่ผู้พบเห็น และเมื่อเวลาใดที่แต่งกายไม่เรียบร้อย จะทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความภาคภูมิใจ ซึ่งผิดกับเมื่อแต่งกายดีจะรู้สึกผ่องแผ้ว และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

๔) วินัยด้านการเข้าแถว

โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี๑อุดรธานี ได้กล่าวถึง วินัยด้านการเข้าแถว มีดังนี้

๑) เข้าแถวอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่พูดจาหรือเล่นกันในโอกาส ต่อไปนี้

- เข้าแถวเคารพธงชาติและฟังการอบรมก่อนเข้าห้องเรียน
- เข้าแถวก่อนกลับบ้าน
- เข้าแถวก่อนและหลังดำเนินกิจกรรมหรือพลศึกษาและการฝึกอื่น ๆ

๒) เดินอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เล่น พูดคุย วิวาทกัน ไม่เดินเป็นกลุ่มเกะกะ วุ่นวายในโอกาสต่อไปนี้

- เดินกลับบ้าน มา โรงเรียน
- เดินเปลี่ยนห้องเรียน
- เดินออกนอกบริเวณโรงเรียน เพื่อไปทำกิจกรรมต่าง ๆ
- เดินเข้าออกห้องประชุม
- เดินเข้าห้องเรียน

๓) การเข้าแถวรับบริการต่าง ๆ ตามลำดับก่อน-หลังอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

เช่น

- ชื้ออาหารในโรงเรียน
- ลงทะเบียนการเรียน
- ยืมหนังสือห้องสมุด^{๔๐}

๕) วินัยด้านการแสดงความเคารพ

สมเด็จพระติ ปติษฐพร และคณะ ได้กล่าวถึงมารยาทเพื่อแสดงความเคารพในโอกาสต่างๆคือ

- เมื่อถวายความเคารพพระมหากษัตริย์และมเหสี
- เมื่อเชิญธงชาติขึ้นสู่ยอดเสา

^{๔๐}โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี ๑, คู่มือจัดกิจกรรมที่ปรึกษานักเรียน, (อุดรธานี : โรงเรียนสิริวัณวรี ๑, ๒๕๔๒), หน้า ๗.

- เมื่อได้ยินเพลงชาติ เพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงมหาฤกษ์ และเพลงมหาชัย
- เมื่อประธานพิธีเข้าสู่ที่ประชุม
- เมื่อประธานในพิธีจูงรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
- เมื่อครูหรือผู้ใหญ่ที่เคารพเดินผ่านมาในระยะใกล้ ๆ
- เมื่อครูเข้าห้องเรียนและออกจากห้องเรียน
- เมื่อเป่าแตรในงานศพ หรือประธานจุดไฟพระราชทานเพลิง

การแสดงความเคารพ มี ๓ จังหวะ คือ

๑) การประนมมือ คือ การยกมือทั้งสองข้างขึ้นกระพุ่มตั้งไว้ระหว่างอก ให้ปลายนิ้วมือทั้งสองข้างประกบชิดกันในลักษณะตั้งข้างบน อย่าใช้นิ้วมือกำกันและหักข้อมือข้างล่าง

๒) การไหว้ คือ การทำความเคารพโดยยกกระพุ่มมือที่ประนมขึ้นไว้ในส่วนบนของร่างกาย ตามความเหมาะสม ดังนี้

- การไหว้พระรัตนตรัย ให้ยกประนมมือจรดหน้าผาก โดยให้หัวแม่มือทั้งสองจรดระหว่างคิ้วทั้งสอง ก้มศีรษะลงเล็กน้อย โดยปลายนิ้วทั้งสองจรดไผ่ผ

- การไหว้บิดามารดา ครู - อาจารย์ ให้ยกมือประนมขึ้นจรดส่วนล่างของใบหน้า โดยให้ปลายนิ้วหัวแม่มือจรดปลายคาง และให้ปลายนิ้วจรดปลายจมูก ก้มศีรษะเล็กน้อย ให้ปลายนิ้วจรดปลายจมูก

- การไหว้บุคคลที่ควรเคารพทั่วไป ให้ยกมือประนมขึ้นจรดส่วนล่างของใบหน้า โดยให้ปลายนิ้วหัวแม่มือจรดปลายคาง และให้ปลายนิ้วจรดปลายจมูก

- การไหว้บุคคลเสมอกัน ให้ยกมือที่ประนมขึ้นเหนือหน้าอกโดยก้มศีรษะลงเล็กน้อย

๓) การกราบ คือการแสดงความเคารพด้วยวิธีประนมมือขึ้นเสมอหน้าผากแล้วน้อมมือ ศีรษะจรดพื้น ถ้าใช้อวัยวะทั้ง ๕ ส่วน คือ เข่าทั้งสองข้างจรดพื้นฝ่ามือทั้งสองวางราบติดกับพื้นและหน้าผากหนึ่งจรดพื้น เรียกว่า แบบเบญจางคประดิษฐ์ ใช้ในการกราบพระรัตนตรัย^{๔๐}

๖) วินัยด้านการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และแนวปฏิบัติของโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๑๕) ตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๓๒ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองความประพฤติจรรยาบรรณ และแต่งกายของนักเรียนและนักศึกษาไว้ดังนี้

^{๔๐}สมเกียรติ ปดิษฐพร และคณะ, แบบฝึกหัดพัฒนาความคิด ส ๐๔๕ พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๔๐), หน้า ๑๐๕ - ๑๑๐.

ข้อ ๑ การแต่งกาย และความประพฤติดังต่อไปนี้ถือว่าไม่เหมาะสมแก่สภาพของนักเรียน

๑) นักเรียนชายไว้ผมยาวโดยไว้ผมข้างหน้าและกลางศีรษะยาวเกิน ๕ เซนติเมตรและชายผมรอบศีรษะไม่ตัดเกรียนชิดผิวหนัง หรือไว้หนวดหรือเครา นักเรียนหญิงตัดผมหรือไว้ยาวเลยต้นคอ หากโรงเรียนหรือสถานศึกษาได้อนุญาตให้ไว้ยาวเกินกว่านั้นให้รวบให้เรียบร้อย ใช้เครื่องสำอางหรือสิ่งแปลกปลอมเพื่อการเสริมสวย

๒) เทียวเร่รอนอยู่ในสาธารณสถานหรือทำลายทรัพย์สินสมบัติของ โรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือสาธารณสมบัติ

๓) แสดงกิริยา วาจา หรือกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดที่ไม่สุภาพ

๔) มั่วสุม และก่อความเดือดร้อน รำคาญอย่างหนึ่งอย่างใด

๕) เล่นการพนัน ซึ่งต้องห้ามตามกฎหมายการพนัน

๖) เทียวเตร่กลางคืนระหว่างเวลา ๒๒.๐๐ น. ถึง ๒๔.๐๐ น. วันรุ่งขึ้น เว้นแต่ไปกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือได้รับอนุญาตจากโรงเรียนหรือสถานศึกษา

๗) สูบบุหรี่ สูบกัญชา หรือเสพสุรา ยาเสพติด หรือของมีนเมาอย่างอื่นเข้าไปในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือสถานอื่นใดซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือสถานการณณ์พนันในระหว่างเวลาที่มีการเล่นการพนัน เว้นแต่จะเป็นผู้อาศัยอยู่หรือเยี่ยมญาติในสถานทีนั้น

๘) เข้าไปในงานหรือร่วมงานสังสรรค์ และงานนั้นมีการเดินรำ หรือการแสดงซึ่งไม่สมควรแก่สภาพของนักเรียน เว้นแต่ไปกับบิดามารดา หรือผู้ปกครอง หรืองานนั้นบิดามารดาผู้ปกครองหรือสถานศึกษาของนักเรียนคนหนึ่งคนใดเป็นผู้จัด

๙) เข้าไปในสถานค้าประเวณี เว้นแต่จะเป็นผู้อยู่อาศัยในที่นั้นหรือไปเยี่ยมญาติซึ่งอาศัยอยู่ในสถานทีนั้น

๑๐. คบค้าสมาคมกับหญิงซึ่งประพฤติดน เพื่อการค้าประเวณี เว้นแต่จะเป็นญาติใกล้ชิดกับหญิงนั้น

๑๑) ประพฤติดนในทำนองชู้สาว

๑๒) มีวัตถุระเบิดก็ติ หรือมีอาวุธติดตัว หรือซ่อนเร้นไว้เพื่อใช้ในการประทุษร้ายก็ติ

๑๓) หลบหนีโรงเรียน

ข้อ ๒ การแต่งกายและความประพฤติดังต่อไปนี้ ถือว่าไม่เหมาะสมแก่สภาพของนักเรียนตามความในข้อ ๕ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๓๒

๑) นักศึกษาชายตัดผม หรือไว้ผมยาวจนด้านข้างและด้านหลังยาวเลยตีนผมหรือไว้หนวดไว้เครา นักศึกษาหญิงนุ่งกระโปรงสูงจนชายกระโปรงสูงกว่ากึ่งกลางสะบ้าหัวเข่าเกิน ๕ เซนติเมตร ขอบกระโปรงต่ำกว่าระดับสะดือ คาดเข็มขัดหลวมต่ำกว่าระดับขอบกระโปรงหรือแต่งกายไม่เหมาะสมกับสภาพกุลสตรีไทย

๒) สูบกัญชาหรือเสฟสุรา ยาเสพติด หรือของมีนเมาอย่างอื่น

๓) กระทำการอันเป็นปฏิปักษ์ต่ออำนาจบริหารของโรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือบังคับขู่เข็ญยุยงส่งเสริม หรือสนับสนุนให้นักเรียนหรือนักศึกษากระทำการเช่นนั้น

สรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลิกภาพนักเรียนนับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะหากนักเรียนเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี ข้อมติโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัยเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างหนึ่ง กระบวนการส่งเสริมพัฒนามีขั้นตอนสำคัญ คือ การสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้น ให้ความรู้หรือความคิดรวบยอด และส่งเสริมให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ส่วนการเสริมสร้างวินัยให้แก่นักเรียน ต้องศึกษาสาเหตุ หาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงโดยอาศัยหลักการสำคัญ คือ การป้องกัน การควบคุม การแก้ไข การพัฒนา และส่งเสริมนักเรียน การให้นักเรียนมีวินัยที่ดีนั้น อาจจะใช้วินัยประเภทใดประเภทหนึ่ง แต่ต้องคำนึงถึงผลดีผลเสียของวินัยแต่ละประเภทด้วย สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือ วินัยในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้นักเรียนควบคุมตนเอง ปกครองตนเองและมีวินัยในตนเอง เป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องพัฒนาความประพฤติให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง ควบคุมตนเองจากภายในมากกว่าที่จะใช้กฎระเบียบ หรือ สิ่งแวดล้อมภายนอกเป็นตัวบังคับควบคุมความประพฤติวินัยที่ดีจะต้องมีเสรีภาพ มีความรับผิดชอบ มีขอบเขต วินัยในโรงเรียนนั้นเป็นการป้องกันไม่ให้ความผิดเกิดขึ้นมากกว่าที่จะแก้ไขความผิดที่เกิดขึ้นแล้วทำโทษ

๒.๓.๗ วินัยในหน้าที่ตามแนวพระพุทธศาสนา

การอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคมนั้นพระพุทธศาสนาได้แนะนำให้เห็นถึงแนวทางแห่งการปฏิบัติตนของบุคคลเพื่อให้เป็นที่ยอมรับนับถือแก่ผู้อื่นเพราะการเป็นผู้ที่มีเหตุผลในทุกสถานะสถานะที่เป็นอยู่ทำให้บุคคลทราบและเข้าใจสถานะของตนเองและผู้อื่นเพื่อที่จะได้ปฏิบัติในสถานการณ์หรือภาวะการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นขณะนั้นในสังคมหรือคนหมู่มากโดยผู้ที่ปฏิบัติได้หรือเข้าใจยอมรับตามหลักธรรมนี้ในทางพระพุทธศาสนายกย่องให้เป็น “สัตบุรุษคือเป็นคนดีมีศีลธรรมสัปปุริสธรรม ๗ ประการ”มีดังนี้

๑) รัชมัญญตา หมายถึง ความรู้จักธรรมหรือรู้จักเหตุคือรู้จักเหตุที่ต้องทำกิจนั้นและผลที่จะเกิดขึ้นเป็นหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องกระทำเช่นพระสงฆ์ต้องทราบว่าควรต้องทำอะไรตามหน้าที่มีเหตุอันควรอย่างไรตามพระวินัยความเป็นบิดามารดาต้องมีหน้าที่อย่างไรต่อบุตรธิดาความเป็นผู้อาวุโสกว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรกับผู้อ่อนกว่า เป็นต้น

๒) อุตัญญา หมายถึง ความรู้จักจุดมุ่งหมายหรือรู้จักผลคือรู้ว่าผลจากการกระทำที่เกิดขึ้นในภาวะการณ์ต่างๆที่ตนได้กระทำลงไปจะเป็นอย่างไรการกระทำของตนมีจุดมุ่งหมายอย่างไรตรงตามที่ต้องการและสมควรหรือไม่

๓) อุตัญญา หมายถึง ความรู้จักตนคือรู้ว่าตัวเรานั้นโดยฐานะภาวะเพศความรู้ ความถนัดความสามารถและคุณธรรมเป็นต้นว่ามีในตนเท่าไรอย่างไรแล้วควรประพฤติให้เหมาะสมรู้จักแก้ไขปรับปรุงตนเองให้เหมาะสมกับคุณสมบัติที่มีอยู่

๔) มัตตัญญา หมายถึง ความรู้จักประมาณคือรู้จักความพอดีพอเพียงตามความเหมาะสมแก่การดำเนินชีวิตรู้ความควรไม่ควรในการบริโภคในการใช้จ่ายในการคบหาสมาคมการเลี้ยงชีพชอบโดยการยึดถือทางสายกลางในการปฏิบัติหรือทำการเป็นต้น

๕) กาลัญญา หมายถึง ความรู้จักกาลคือรู้จักกาลเวลาอันเหมาะสมในการกระทำหน้าที่เช่นให้ตรงเวลาให้เป็นเวลาให้ทันเวลาให้เหมาะกับเวลานั้นๆเป็นต้น

๖) ปริสัจญญา หมายถึง ความรู้จักชุมชนคือรู้จักว่าในชุมชนหรือที่ประชุมนั้นควรมี กิริยาที่จะประพฤติอย่างไรต่อชุมชนนั้นเมื่อเข้าไปหาและจะปรับตัวเข้ากับชุมชนนั้นๆได้อย่างไร

๗) บุคคลัญญา หมายถึง ความรู้จักบุคคลคือรู้ความแตกต่างของบุคคลว่าแต่ละบุคคลมีความเป็นอยู่หรือพื้นฐานทางครอบครัวที่แตกต่างกันมีลักษณะนิสัยความสามารถและคุณธรรมที่ต่างกันควรกระทำในใจไว้เสมอเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ต่อเขาเหล่านั้นด้วยความเข้าใจในสภาพที่ต้องไปรับรู้โดยใช้สติปัญญาพิจารณา^{๔๒}

จากการศึกษาหลักธรรมที่ส่งเสริมให้เห็นใจกันจนเกิดความมีวินัยเกี่ยวกับสัปปริสธรรมที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าสัปปริสธรรมเป็นหลักธรรมที่ทำให้บุคคลเป็นสัตบุรุษหรือเป็นคนดีคือคนที่รู้จักความเหมาะสมถูกต้องสมเหตุผลแก่การประพฤติปฏิบัติตามสถานะและสภาวะต่างๆที่เกิดขึ้น โดยรู้ในตนเองและเข้าใจในผู้อื่นจึงทำให้เกิดความเห็นใจกันขึ้นดังนั้นหลักธรรมที่ส่งเสริมภราดรภาพจากความเห็นใจกันที่กล่าวมานี้ทำให้บุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อมนุษย์ด้วยกัน เพราะได้เห็นในสภาพที่เป็นจริงของมนุษย์คือความไม่แตกต่างในกันและกันในความต้องการความปรารถนาและความสิ้นสุดของชีวิตซึ่งจะทำนี้ถึงในสิ่งที่มีประโยชน์แก่กันด้วยความเมตตากรุณา และรู้หน้าที่เหตุผลที่ควรกระทำของตนจนทำให้เกิดความเห็นใจกันมองเห็นกันไม่ใช่อื่นใดพร้อมที่จะหยิบยื่นอุททมนุนจนช่วยเหลือกันและกันดังเช่นพี่น้อง

^{๔๒}ที่.ป.า. ๑๑/๓๓/๑๒๔๕.

หลักทศทก

แนวธรรมแห่งการปฏิบัติของบุคคลต่อบุคคลในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏให้เห็นได้ชัดเจนที่สุดในความเป็นมิตรคือการปฏิบัติต่อกันตามหลักทศทกซึ่งเป็นพระเมตตาของพระพุทธองค์ที่ทรงชี้แนะแก่สังคาลกบุตรจึงทำให้สาธุชนได้ทราบถึงแนวทางแห่งการปฏิบัติซึ่งเป็นหลักปฏิบัติต่อกันของบุคคลที่พระพุทธเจ้าทรงจำแนกถึงความสัมพันธ์ของบุคคลต่อกันและกัน ๖ ประการซึ่งความสัมพันธ์กันดังกล่าวเป็นหน้าที่ที่มีต่อกันส่งเสริมให้เกิดมิตรภาพขึ้นดังนี้

๑) ความสัมพันธ์กับมารดาบิดา คือการอยู่ร่วมกันตามสถานะของบิดามารดากับบุตรธิดาซึ่งมีความสัมพันธ์กันในลักษณะช่วยเหลือดูแลบำรุงกันตามหน้าที่เพื่อตอบแทนหรือสนับสนุนกันในการดำเนินชีวิต

๒) ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์ คือการอยู่ร่วมกันในลักษณะการถ่ายทอดให้ความรู้เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นความสัมพันธ์ที่เคารพให้เกียรติยกย่องเกื้อกูลกันของผู้รับคือศิษย์กับผู้ให้คือครูอาจารย์

๓) ความสัมพันธ์กับบุตรภรรยา คือการอยู่ร่วมกันเพื่อดำรงและขยายเผ่าพันธุ์ตามธรรมชาติความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นต้องมีการรักษาน้ำใจของกันและกันข่มใจมีความสัจย์ต่อกันเกื้อกูลกัน

๔) ความสัมพันธ์กับมิตรสหาย คือการอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคมที่สงเคราะห์เกื้อกูลกันอย่างเห็นได้ชัดเจนจากการเชื่อใจกันมีน้ำใจต่อกัน

๕) ความสัมพันธ์กับกรรมกรผู้รับใช้ คือการอยู่ร่วมกันในลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน ในทางอาชีพการงานแสดงออกถึงความมีเมตตาต่อกันร่วมมือสามัคคีกันและเผื่อแผ่กัน

๖) ความสัมพันธ์กับผู้ทรงศีลหรือสมณพราหมณ์ คือการอยู่ร่วมกันในลักษณะให้ความเคารพเชื่อฟังให้เกิดความสงบทางจิตใจสร้างความอบอุ่นทางใจให้แก่กันเคารพนับถือกันเกื้อกูลกันด้วยความรู้ใจ^{๔๖}

จากการศึกษาหลักธรรมที่ส่งเสริมความเป็นมิตรกันเกี่ยวกับทศทกพอสรุปได้ว่า หลักการปฏิบัติต่อกันของบุคคลที่อยู่ร่วมกันเช่นนี้เป็นการเกื้อกูลกันเสมือนเป็นการทดแทนคุณความดีที่ได้ปฏิบัติต่อกัน โดยปฏิสัมพันธ์นั้นทำให้เกิดความเป็นมิตรกันได้ดียิ่งในทุกระดับของบุคคลที่อยู่ร่วมกันคือผู้ที่อยู่ใกล้ตัวในการประกอบกิจการประจำวันหรือการดำเนินชีวิตซึ่งการปฏิบัติต่อกันตามที่กล่าวมาเป็นการส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมความรักความเข้มแข็งในสังคมตามแนวทางธรรมแห่งพระพุทธศาสนา

^{๔๖}ที่.ป.า. ๑๑/๑๕๘-๒๐๔/๒๐๒-๒๐๖.

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับวินัยทางสังคม

๒.๔.๑ ความหมายของการอบรมให้รู้ระเบียบสังคม

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการอบรมให้รู้ระเบียบสังคมและกล่าวถึงกลุ่มตัวแทนที่ทำให้การอบรมให้รู้ระเบียบสังคม ดังนี้

สุพัตรา สุภาพ ให้ความหมายของการอบรมให้รู้ระเบียบของสังคมว่า เป็นกระบวนการทั้งทางตรงและทางอ้อมของมนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ เพื่อที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองด้วยและตัวแทนในการอบรมให้รู้ระเบียบสังคมมีอยู่ ๖ กลุ่ม คือ

๑) เป็นสถาบันพื้นฐานที่ขัดเกลามนุษย์ให้รู้ว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำหรืออะไรถูก อะไรผิด เป็นต้น เป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างลึกซึ้งและมีอิทธิพลต่ออารมณ์ทัศนคติและความประพฤติของเด็กเป็นอย่างมากยิ่งการอบรมของครอบครัวนี้ทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงก็บอกกันตรง ๆ ว่าต้องทำตัวอย่างไรเพื่อจะได้วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสม บางครั้งอาจมีการให้รางวัลและการลงโทษ ส่วนทางอ้อมเป็นการอบรมแบบไม่ได้ทำเป็นทางการ อาจจะเป็นการเลียนแบบหรือรับเข้าไปโดยไม่รู้ตัว

๒) กลุ่มเพื่อน เป็นกลุ่มที่มีอายุระดับใกล้เคียงกัน โดยอาจจะรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อนธรรมดาจนถึงชมรม สมาคมที่ตนสนใจ กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความคิด การแต่งกาย การแสดงออก เพื่อให้เพื่อนยอมรับตนเป็นสมาชิก เพื่อนจึงอาจจะสอนเด็กให้ทำตามกฎเกณฑ์หรือฝืนกฎเกณฑ์ของสังคมได้

๓) โรงเรียนเป็นเสมือนบ้านที่สองของเด็กในการที่จะได้รับความรู้ความคิดต่าง ๆ และวิชาการต่าง ๆ อย่างเป็นทางการ โรงเรียนจึงมีอิทธิพลและมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก เพราะเด็กสมัยใหม่มักจะใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนเป็นระยะยาวนาน

๔) กลุ่มอาชีพ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในสังคมแต่ละกลุ่มจะมีคุณค่าหรือระเบียบกฎเกณฑ์แตกต่างกัน ไปตามอาชีพของตน บุคคลในแต่ละอาชีพจึงมีบุคลิกภาพแตกต่างกันไป การอบรมในวัยนี้จึงเป็นวัยที่ค่อนข้างจะเป็นผู้ใหญ่แล้ว การขัดเกลาจึงอาจจะยากกว่าเด็ก เพราะเมื่อผ่านมาถึงระดับนี้แต่ละคนมีความนึกคิดเป็นแบบฉบับของตนเองอยู่ในใจแล้ว

๕) ตัวแทนทางศาสนา เป็นตัวแทนที่ขัดเกลาหรือแนะแนวทางให้คนยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อเป็นเป้าหมายในการกระทำ โดยเฉพาะศาสนาพุทธได้สอนให้คนเราไม่ตั้งอยู่ในความประมาท เพราะหลายสิ่งในโลกไม่มีความแน่นอนจึงต้องยึดมั่นในสิ่งที่ดีงาม มีศีลธรรม จริยธรรม และความประพฤติในทางที่ถูกที่ควร

๖) สื่อมวลชน สื่อมวลชนเหล่านี้มีหลายประเภท เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ นวนิยาย วรรณคดี เป็นต้น อิทธิพลของสื่อมวลชนนี้จะมีมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับภูมิหลังของครอบครัวว่าได้สอนลูกมาให้รู้จักเหตุและผลหรือเลือกเฟ้นข่าวสารต่างๆ ได้แก่ไหนหรือขึ้นอยู่กับเจตคติของแต่ละบุคคลต่อสิ่งที่ตนได้รับ^{๔๔}

อุบล เสถียรปภิรณกรณ์ ได้ให้ความหมายของการอบรมให้รู้ระเบียบสังคมว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลหนึ่ง ๆ มีความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่สังคมหนึ่ง ๆ มีอยู่ เช่น ทำให้คนที่อยู่ในสังคมไทยมีความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมแบบไทย ทำให้คนที่อยู่ในสังคมจีนมีความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมแบบจีน เป็นต้น และบุคคลหรือกลุ่มตัวแทนที่ให้การอบรมให้รู้ระเบียบสังคม มีดังนี้

๑) พ่อแม่ผู้ปกครอง อบรมเด็กด้วย ๒ วิธี คือ

- การอบรมโดยจงใจ ได้แก่ การสั่งสอนอบรมด้วยวาจาหรือการกระทำให้เด็กได้รู้ว่าการกระทำสิ่งใดถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการของสังคม การสั่งสอนอบรมโดยตรงนี้จะทำอย่างเข้มงวดกวดขันหรืออย่างเต็มใจให้เสรีภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจของพ่อแม่ว่าธรรมชาติของเด็กควรจะเป็นอย่างไร

- ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว เป็นแบบอย่างของระเบียบสังคมที่ให้แก่เด็กได้ โดยผู้ใหญ่ไม่รู้ตัว และมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กได้ไม่แพ้การสั่งสอนอบรมโดยจงใจ ความหมายของกริยาท่าทางต่าง ๆ ที่ประกอบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว การแสดงออกซึ่งอารมณ์ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ของชีวิตที่เด็กเห็นจากพ่อแม่ พี่น้อง การพยายามรู้และแก้ปัญหาของชีวิต หรือการพยายามหลีกเลี่ยงปัญหาที่ต้องแก้ไขต่าง ๆ นี้ จะเป็นตัวอย่างฝังจิตใจของเด็ก ซึ่งเด็กจะนำไปใช้ต่อไปกับคนอื่นได้

๒) กลุ่มเพื่อน ประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุและฐานะทางสังคมทัดเทียมกัน เมื่อเด็กได้แก่ กลุ่มเพื่อนเล่น ต่อมาได้แก่กลุ่มเพื่อนฝูงร่วมสังคมประเภทเดียวกัน เช่นกลุ่มเพื่อนนักกีฬาด้วยกัน กลุ่มเพื่อนร่วมชั้นเรียน กลุ่มเพื่อนรุ่นเดียวกัน เป็นต้น และในระยะเวลาที่ชีวิตเป็นผู้ใหญ่ตาม ๆ กันไปหมดแล้วเพื่อน ร่วมรุ่นก็ยังเป็นกลุ่มเพื่อนที่ร่วมสนุกสนานเฮฮากันได้อีกเหมือนเมื่อเด็กกลุ่มเพื่อนมีความสำคัญในการอบรมให้รู้ระเบียบสังคม ดังนี้

^{๔๔}สุพัตรา สุภาพ, “๗ วิธีความสุขยุคเศรษฐกิจตกสะเก็ด”, วารสารเพื่อคุณภาพ, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๖๔, (๒๕๓๗) : ๓๗ - ๔๕.

- กลุ่มเพื่อน ช่วยสอนให้รู้ระเบียบสังคมบางอย่างที่ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งใช้อำนาจบังคับสอนเราได้โดยตรง เช่น ระเบียบการเล่นเกมกีฬา ซึ่งอาศัยความต้องการอยากเล่นของเจ้าตัวเป็นหลักหากฝ่าฝืนก็จะถูกกีดกันไม่ให้เล่นด้วย

- กลุ่มเพื่อน ช่วยเป็นแรงหนุนให้กำลังใจในการทดลองเอาจริงเอาจังของผู้ใหญ่ และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ผู้ใหญ่กำหนดไว้อบรมให้รู้ระเบียบสังคมเพื่อสร้างสังคมในตัวตน (Social Self) และสร้างบุคลิกภาพของบุคคล (Social Personality)

๓) องค์กรทางสังคมที่ทำหน้าที่อบรมให้รู้ระเบียบสังคม มีดังนี้

๑) ครอบครัว (Family) เป็นองค์กรทางสังคมพื้นฐานที่สำคัญที่สุดต่อภาระหน้าที่ การอบรมให้รู้ ระเบียบสังคม เพราะเป็นหน่วยแรกที่ก่อตั้งนิสัย เจตคติ ความเชื่อและค่านิยม ฯลฯ ให้แก่บุคคล การเลี้ยงดูอบรมแต่แรกมีผลสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล นักจิตวิทยา ล้วนเห็นตรงกันว่าตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงระยะ ๗ ปีแรก เด็กสามารถซึมซับและลอกเลียนเอาอย่างได้ดี เด็กลอกเลียนบุคลิกภาพและลักษณะแวดล้อมในช่วงเวลานั้น ไว้ในตัวเด็กจนกลายเป็นอุปนิสัยและจิตสำนึก ความสัมพันธ์ระยะนี้เป็นความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ ความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกระยะแรกเกิดจนถึงอายุ ๓ ปี นั้นมีอิทธิพลต่อการสร้างบุคลิกภาพ โครงสร้างทางอารมณ์ และจิตใจของเด็กมาก เด็กที่เติบโตในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าขาดความใกล้ชิดอบอุ่นกับผู้คนมักมีบุคลิกเฉยเมย เก็บตัว รุนแรงต่อตัวเองและคนอื่น การทอดทิ้งเด็กเล็กทำให้เด็กขาดการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อสังคม ผลวิจัยทางจิตวิทยา พบว่า พฤติกรรมบางอย่างต้องให้เด็กเรียนรู้ในวัยต้น เช่น ความรักผู้อื่น การแบ่งปันกัน เป็นต้น

๒) กลุ่มเพื่อน (Peer Group) พบว่ากลุ่มเพื่อนป้องกันไม่ให้เด็กถูกดูถูกถิ่นจากการอบรมให้รู้ระเบียบสังคมของสังคมใหญ่ กลุ่มเพื่อนอบรมสังคมด้านของเด็ก เช่น ความเสมอภาค ความเป็นตัวเอง เอกสิทธิ์ทางอารมณ์ เด็กพบการเอาใจใส่ การยอมรับ และความตั้งใจดีจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งเป็นแนวทางในการเข้าสังคมเมื่อเติบโต กลุ่มเพื่อนเด็กมีหลายกลุ่มตามแต่เด็กจะเข้าไปร่วม เช่น เพื่อนบ้าน ละแวกบ้าน โรงเรียน สนามเด็กเล่น ฯลฯ แต่ละกลุ่มมีระบบ ระเบียบ ภาษา กิจกรรม ความเชื่อ และค่านิยมเฉพาะในกลุ่มที่ผู้เข้ากลุ่มยอมรับ โลกของกลุ่มเพื่อนจะแตกต่างจากโลกของผู้ใหญ่ วัฒนธรรมของกลุ่มมาจากการปฏิบัติตามพิธีการ กฎเกณฑ์ ความสนใจและความคิดเห็นของกลุ่ม

๓) กลุ่มปฐมภูมิในสังคม (Primary Group) กลุ่มปฐมภูมิเป็นกลุ่มแรกในการสร้างและพัฒนาธรรมชาติ อุดมคติ และศีลธรรมของบุคคล ผลของความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มเกิดการหล่อหลอมบุคคลให้เป็นหน่วยรวมและเป็นแบบเช่นเดียวกันกลุ่มสร้างความรู้สึกแบบเรา (We

Feeling) ที่มีเอกลักษณ์และอารมณ์ร่วมกัน กลุ่มปฐมภูมิ ได้แก่ ครอบครัว เพื่อนเล่น เพื่อนบ้าน ใกล้เคียง ฯลฯ

๔) สถานศึกษา (School) โรงเรียนเป็นหน่วยสังคมที่อบรมสั่งสอนระเบียบทางสังคมในวัยเรียนเด็กได้เรียนรู้การปรับตัว ได้รับการอบรมสั่งสอน ได้เห็นแบบอย่างทางสังคมจากเพื่อนร่วมชั้น ครู ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาอื่น ๆ บุคคลเริ่มพัฒนาความจริงรักภักดีและรู้จักสังคมกว้างขวางขึ้นตามลำดับ รับการสั่งสอนบรรทัดฐาน ค่านิยมที่สำคัญ แบบอย่างการดำเนินชีวิตทางสังคมและฝึกให้แสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสมในกลุ่มต่าง ๆ ต่อไป

๕) สื่อมวลชน (Mass Media) สื่อมวลชนเป็นองค์กรทางสังคมที่มีข้อมูลกว้างขวางหลากหลายทั้งสามารถสื่อสารถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม ธรรมเนียมประเพณีของสังคมได้ใกล้ชิดกับบุคคล บุคคลเรียนรู้หรือเลียนแบบชีวิตทางสังคมจากสื่อประเภทวิทยุ โทรทัศน์ วารสารสิ่งพิมพ์ ข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ ภาพยนตร์ ฯลฯ การวิจัยพบว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลในการพัฒนาบุคลิกภาพบุคคลและสังคม และนำความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาสู่สังคม ยิ่งในยุคนี้ที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารสื่อมวลชนมีอิทธิพลมากจนกลายเป็นฐานันดรสำคัญของสังคม

๖) กลุ่มทางสังคมที่ปะทะสังสรรค์ตลอดช่วงชีวิต การอบรมให้รู้ระเบียบสังคมเกิดตลอดช่วงชีวิตมนุษย์ กลุ่มในสถาบันทางสังคมล้วนแต่ร่วมกระบวนการนี้ทั้งสิ้น บุคคลเรียนรู้ทางสังคมใหม่จากกลุ่มต่าง ๆ เสมอ การอบรมให้รู้ระเบียบทางสังคมค่านิยม ความเชื่อ เจตคติ วิสัยทัศน์ต่าง ๆ ในตัวบุคคลให้บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสังคมเป็นส่วนหนึ่งของบุคคล บุคคลเป็นทั้งผู้สั่งสอนและถูกสั่งระเบียบทางสังคม กระบวนการนี้ดำเนินไปโดยผู้ร่วมกระบวนการอาจรู้หรือไม่รู้ตัวก็ได้และดำเนินไปตลอดทั้งชีวิตของมนุษย์^{๔๕}

หุดา จิตพิทักษ์ กล่าวว่า ในปัจจุบันนี้ นักวิชาการทั้งหลายยอมรับร่วมกันว่า การอบรมให้รู้ระเบียบสังคมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคล โดยเฉพาะทางด้านบุคลิกภาพและพฤติกรรม ซึ่งกลายเป็นแบบแผนที่เป็นลักษณะเด่นชัดจนมองเห็นความแตกต่างระหว่างคนกลุ่มหนึ่ง สังคมหนึ่งกับสังคมอื่น ๆ และความสำคัญของกระบวนการอบรมให้รู้ระเบียบสังคมนี้เองที่มีบทบาทอย่างสำคัญต่อบุคคล โดยเฉพาะในวัยต้นของชีวิตและในช่วงที่บุคคลเข้าสู่ความเป็นวัยรุ่น

^{๔๕}อุบล เสถียรปภิรณกรรม, การปรับตัวทางสังคมของนักเรียนไทย มุสลิมในวิทยาลัยครูยะลา, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘), หน้า ๑๔๐ - ๑๖๐.

ซึ่งเกิดขึ้นกับบุคคลทั้งในระดับที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว สำหรับเยาวชนนั้น กลุ่มต่าง ๆ ที่มีบทบาทสำคัญต่อการอบรมให้รู้ระเบียบสังคม ได้แก่ กลุ่มครอบครัว โรงเรียนและสื่อมวลชน^{๖๖}

จากความหมายของการอบรมให้รู้ระเบียบสังคมดังกล่าวข้างต้น ถือได้ว่าการสร้างและพัฒนาพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองเป็นการอบรมให้รู้ระเบียบของสังคมอย่างหนึ่ง จะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเอง

๒.๔.๒ วินัยทางสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา

ความเป็นมิตรกันสื่อความหมายได้ลึกซึ้งบ่งบอกถึงความจริงใจมีน้ำใจไม่ตรีต่อกันเป็นสิ่งที่มุ่งหวังของการอยู่ร่วมกันในสังคมเพราะความเป็นมิตรกันมีคุณประโยชน์อย่างมากต่อการดำเนินชีวิตตลอดชีวิตหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมความเป็นมิตรกันพอสรุปได้ดังนี้

๑) ธรรมคຸ້ມครองโลก ๒

การอยู่ร่วมกันของบุคคลการปฏิบัติต่อกันย่อมบังเกิดผลในสองประการคือผลในทางที่ดีกับผลในทางลบซึ่งผลที่ได้นี้เนื่องมาจากการที่ได้กระทำไว้ในใจด้วยความละเอียดและเกรงใจในการที่จะปฏิบัติต่อกันซึ่งเป็นสิ่งคຸ້ມครองใจไม่ให้ทำชั่วธรรมคຸ້ມครองโลกโลกในที่นี้คือโลกของความเป็นมิตรกันซึ่งจะต้องมีหลักธรรมหรือแนวปฏิบัติเพื่อรักษาคຸ້ມครองความเป็นมิตรกันไว้ให้เกิดการปฏิบัติต่อกันอย่างที่ดีควรจะเป็นคือ “การละเอียดเบาและเกรงกลัวบาปตามหลักธรรมคຸ້ມครองโลก ๒ ประการ” ดังนี้

๑) หิริ ความละเอียดเบา หมายถึง ความละเอียดใจในการปฏิบัติต่อกันในสิ่งที่ไม่ดี ผิดศีลธรรมทำให้ได้รับความรำคาญเดือดร้อนไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติต่อกันการมีหิริหรือความละเอียดใจจะช่วยปกป้องไม่ให้เกิดการทำลายน้ำใจกัน

๒) โอตตปปะ ความเกรงกลัวบาป หมายถึง เกรงกลัวต่อการกระทำอันไม่เหมาะสมที่จะเกิดขึ้นซึ่งมีผลกระทบต่อมิตรภาพระหว่างกันเพราะการไม่เกรงกลัวต่อความชั่วร้ายจึงทำให้เกิดการกระทำเช่นนี้เกิดขึ้น^{๖๗}

จากการศึกษาหลักธรรมที่ส่งเสริมให้เป็นมิตรกันเกี่ยวกับธรรมคຸ້ມครองโลกสรุปได้ว่าธรรมคຸ້ມครองโลกเป็นหลักธรรมที่จะรักษาความเป็นมิตรเอาไว้จากการกระทำไว้ในใจถึงความละเอียดและความเกรงกลัวในสิ่งที่ไม่ควรกระทำต่อมิตรด้วยกันซึ่งเป็นการรักษาน้ำใจกันทำให้

^{๖๖} ชูดา จิตพิทักษ์, พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสารมวลชน, ๒๕๒๕), หน้า ๑๐๖.

^{๖๗} อัง.ทุก. ๒๐/๒๕๕/๖๑.

เกิดความเคารพนับถือกันเชื่อใจกันซึ่งเป็นคุณธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดมิตรภาพระหว่างกันได้อย่างดี

๒) ฆราวาสธรรม ๔

พระพุทธเจ้าได้กำหนดหลักการปฏิบัติต่อกัน ในฐานะผู้ที่อยู่ร่วมครอบครัวเดียวกันทรงตระหนักถึงความใกล้ชิดกันของผู้ครองเรือนซึ่งอาจจะเกิดการกระทบกระทั่งกันได้ง่าย หลักธรรมสำหรับผู้ครองเรือนจึงได้มีการกำหนดขึ้นมาด้วย “ธรรม ๔ ประการ คือ สัจจะ ทมะ ชันติ จาคะ” ซึ่งเป็นหลักธรรมที่บุคคลนำมาใช้ในการครองเรือนและใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นช่วยฝึกตนให้มีจิตใจที่เข้มแข็งไม่หวั่นไหวในอารมณ์เมื่อเกิดความไม่พอใจสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นในการอยู่ร่วมกันซึ่งหลักธรรมข้อนี้จะทำให้บุคคลมีใจหนักแน่นอดทนเพื่อรักษามิตรภาพที่ดีต่อกันเอาไว้คือ

๑) สัจจะ ความจริง หมายถึง ความซื่อตรงความซื่อสัตย์ต่อกันดำรงมั่นในสัจจะพูดจริงทำจริงทำอะไรก็เป็นที่ยึดถือไว้วางใจได้สัจจะที่ทำให้เกิดภราดรภาพคือสัจจะที่เกิดขึ้นต่อบุคคลไม่โกหกหลอกลวงกันให้ความจริงใจแก่ผู้ที่อยู่ร่วมสังคมเดียวกัน

๒) ทมะ การข่มใจ หมายถึง การรู้จักข่มจิตข่มใจเพื่อการฝึกฝนปรับปรุงตนบังคับควบคุมตนเองให้ได้ให้มีเหตุมีผลในการกระทำกิจการงานต่างๆพิจารณาให้ดีแล้วถึงประโยชน์จึงลงมือกระทำเช่นการรู้จักควบคุมยับยั้งใจไม่กระทำตามอารมณ์ด้วยการขาดสติที่จะนำความเสื่อมเสียมาสู่ตนและผู้อื่น

๓) ชันติ ความอดทน หมายถึง ความเข้มแข็งของจิตใจอดทนต่อความยากลำบากอดทนต่อความไม่พอใจไม่หวั่นไหวในคำพูดหรือการกระทำที่บางครั้งอาจไม่ถูกใจเป็นการรักษาสัมพันธภาพอันดีระหว่างกันของบุคคลโดยไม่นำเอาความไม่พอใจนั้นมาเป็นสาระสำคัญของความเป็นมิตร

๔) จาคะ ความเสียสละ หมายถึง การสละความเห็นแก่ตัวโดยแบ่งปันให้แก่ผู้ที่สมควรได้รับอาจจะเป็นการให้ทางกายทางวาจาหรือทางใจให้ทางกำลังสติปัญญาให้ด้วยกำลังทรัพย์ทำให้เกิดความเป็นมิตรกัน^{๔๘}

กล่าวได้ว่าหลักธรรมที่ส่งเสริมให้เป็นมิตรกันเกี่ยวกับฆราวาสธรรมหลักธรรมดังกล่าวทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมิตรแนบแน่นยิ่งขึ้นเพราะความซึ้งในน้ำใจที่มีต่อกันและผูกพันกันซึ่งความเป็นพี่น้องนั้นย่อมต้องมีความเป็นมิตรเป็นฐานรองรับในการปฏิบัติต่อกัน

^{๔๘} บ.สุ. ๒๕/๓๑๑/๓๓๑.

๓) กัลยาณมิตรธรรม ๗

ปฏิสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อกันอันนับได้ว่าประเสริฐที่สุดในความเป็นมนุษย์ คือการมีความประพฤติที่ดีต่อผู้อื่นซึ่งองค์พระสัมพันธัญญามีความมุ่งหมายที่จะสรรค์สร้างบุคคลให้เป็นผู้ที่มีความรู้และความประพฤติดีเพื่อรับใช้สังคมโดยหลักการเช่นนี้ได้มีการนำมาประยุกต์ใช้เป็นปรัชญาทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในปัจจุบันเพื่อให้เกิดความสงบสุขของบุคคลในสังคม “กัลยาณมิตรธรรมคือคุณสมบัติของมิตรแท้เมื่อเข้าไปคบหาผู้ที่มีกัลยาณมิตรธรรมแล้วเป็นเหตุให้เกิดความดีงามความเจริญเกิดขึ้นแก่กันและกันส่งผลให้เกิดความรักความเคารพเป็นที่เป็นที่มั่นองกันกัลยาณมิตรธรรมมี ๗ ประการ” ดังนี้

๑) เป็นที่รักใคร่พอใจ หมายถึงเมื่อพบเห็นหรือเข้าไปหาแล้วเกิดความสบายใจ ขวนอยากเข้าไปปรึกษาสอบถามด้วยบุคลิกลักษณะกิจกรรมารยาทที่เป็นกันเองไม่ถึงด้วยความพอใจ รักใคร่เป็นเหตุให้เกิดความสนิทใจในมิตรภาพนำไปสู่ความเป็นพี่น้องกันได้

๒) เป็นที่เคารพ หมายถึงมีความประพฤติเหมาะสมเป็นที่เชื่อถือได้ให้ความรู้สึกที่อบอุ่นใจเป็นที่พึ่งพาอาศัยได้ให้ความปลอดภัยช่วยเหลือในคราวจำเป็น

๓) เป็นผู้ควรสรรเสริญ หมายถึงเป็นแบบอย่างที่ดีในความประพฤติควรแก่การให้ผู้อื่นถือเอาเป็นแบบอย่างในความรู้ความสามารถและคุณธรรมสมควรที่ได้รับคำยกย่องทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๔) เป็นผู้ฉลาดพูด หมายถึงเป็นผู้ที่ใช้วาจาให้เกิดประโยชน์ได้เป็นอย่างดีในการให้คำแนะนำการสนทนาปราศรัยรู้ว่าควรพูดอย่างไรจึงจะเหมาะสมแก่กาลสถานที่

๕) เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ หมายถึงอดทนต่อถ้อยคำที่ทำให้ไม่พอใจไม่ฉุนเฉียวพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาข้อเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์เพื่อพัฒนาปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้น

๖) สามารถพูดถ้อยคำที่ลึกซึ้ง หมายถึงการอธิบายข้อความหรือเรื่องราวให้เข้าใจได้ง่ายด้วยถ้อยคำที่ลึกซึ้งกินใจทำให้ผู้ที่ได้รับฟังรู้ชัดในเรื่องนั้นๆ

๗) ไม่ชักนำในทางที่ไม่ดี หมายถึงไม่แนะนำหรือนำพาให้ทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ผิดกฎหมายผิดจรรยาบรรณผิดศีลธรรมอันเป็นการสร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น^{๘๕}

จากการศึกษาหลักธรรมที่ส่งเสริมให้เป็นมิตรกันเกี่ยวกับกัลยาณมิตรธรรมสรุปได้ว่าความเป็นกัลยาณมิตรที่กล่าวมาทำให้เกิดการปฏิบัติต่อกันในสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อกันเอื้อเพื่อเกื้อกูลกันซึ่งอาจจะนับได้ว่ามีความสำคัญที่สุดต่อภราดรภาพคือทั้งทำให้เกิดภราดรภาพและทำให้ภราดรภาพนั้นคงอยู่ตลอดไปเพราะความเป็นกัลยาณมิตรนั้นเป็นสภาวะธรรมสูงสุดของบุคคลที่ทำ

^{๘๕} อ.สุ.ศตฺตก. ๒๓/๓๓/๓๒-๓๓.

ประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้อื่นได้อย่างบริสุทธิ์ใจเต็มตามความสามารถของผู้มีคุณธรรมนี้ ดังนั้น หลักธรรมที่ส่งเสริมความเป็นมิตรกันทั้งหมดที่กล่าวมานี้เชื่อได้ว่าสามารถทำให้เกิดความมีวินัยแก่กันได้เพราะตามที่ได้กล่าวไว้แล้วว่าความเป็นพี่น้องกันนั้นต้องมีพื้นฐานของความเป็นมิตรกันคือมีการปฏิบัติต่อกันตามแนวทางธรรมทั้งหมดที่กล่าวมา

๔) หลักธรรมที่ส่งเสริมให้ช่วยเหลือกัน

การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันเป็นลักษณะของความสมบูรณ์แบบทางสังคมที่ชี้ให้เห็นชัดว่าในสังคมนั้นทุกๆคนต่างก็มีความสำคัญต่อกันและกันอาจจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้เป็น การแสดงออกถึงมโนธรรมในจิตใจของบุคคลที่มีต่อการช่วยเหลือกันจึงเป็นการปฏิบัติของบุคคลที่แสดงออกมาให้เห็นถึงความมีน้ำใจต่อกันมีหลายลักษณะหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมให้เกิดการช่วยเหลือกันพอสรุปได้ดังนี้

๑) ปฏิสันถาร ๒

การพบปะกันในขั้นแรกก็ริยาว่าจะแสดงให้ทราบถึงความยินดีที่จะมีวิสาสะต่อกันหรือไม่เพราะเหตุนี้หลักธรรมที่เป็นเบื้องต้นของการช่วยเหลือกันเมื่อแรกพบจึงกล่าวได้ใน “ปฏิสันถารต่อกัน ๒ อย่าง” ด้วยการต้อนรับการรับรองทักทายปราศรัยเป็นสิ่งที่บุคคลในสังคมปฏิบัติต่อกันด้วยจรรยาบรรณที่ถือว่าเรียกว่าเป็นการช่วยเหลือกันในขั้นแรกของการพบกันมีดังนี้

๑) อามิสปฏิสันถาร หมายถึง การต้อนรับด้วยสิ่งของคือมรรยาทในการต้อนรับผู้มาเยือนที่เป็นวัตถุสิ่งของเช่นการให้สิ่งของของที่ระลึกของแปลกหายากในแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัยเพื่อเป็นของฝากด้วยความมีน้ำใจต่อกันเป็นการเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

๒) ธรรมปฏิสันถาร หมายถึง การต้อนรับด้วยธรรมคือการต้อนรับทักทายปราศรัยกันด้วยธรรมะเช่นสอบถามทุกข์สุขความเป็นมาว่าเป็นอย่างไรขาดตกบกพร่องอะไรพอที่จะช่วยเหลือกันได้บ้างหรือการสนทนาด้วยสิ่งที่ดีมีประโยชน์เช่นนำหลักธรรมะที่ควรแก่การปฏิบัติมาเล่าให้ผู้ที่มาเยี่ยมเยือนได้ฟังพอเป็นแนวทางเป็นต้น^{๕๐}

จากการศึกษาหลักธรรมที่ส่งเสริมให้ช่วยเหลือกันเกี่ยวกับปฏิสันถารที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการต้อนรับการรับรองเป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์ต่อกันว่ามีความสัมพันธ์ต่อกันมากหรือน้อยเพียงไรจะสะท้อนออกมาให้เห็นด้วยการช่วยเหลือกันซึ่งการต้อนรับกันมีหลายระดับ

^{๕๐} อ.ท.ท. ๒๐/๓๕๗/๑๐๕.

การต้อนรับกันของภิกษุในพระพุทธศาสนาเถรวาทมีข้อปฏิบัติที่เรียกว่าอาคันตุกวัตร^{๕๑} และ
อาวาสิกวัตรซึ่งเป็นการปฏิบัติของผู้ที่มาเยือนกับเจ้าของที่พักตามหลักการปฏิสันถาร

๕) สังคหัตถุ ๔

หลักการสงเคราะห์ที่พระพุทธเจ้าทรงนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการ
ช่วยเหลือกันและเห็นผล ได้ชัดเจนที่สุดคือสังคหัตถุ ๔ ประกอบด้วยธรรม ๔ ประการคือ “การให้
การพูดดีต่อกันการประพฤติประ โยชนต่อกันการทำตนอย่างสม่ำเสมอ”เป็นการเอื้อเพื่อแผ่ของ
บุคคลในสังคมอันเกิดจากการ ได้รู้จักกันหรือเห็นใจกันในสภาพความเป็นอยู่ที่ขาดแคลนเดือดร้อน
หรือขัดสนมีความต้องการในวัตรธรรมต่างๆสังคหะวัตถุ ๔ มีดังนี้

๑) ทาน การให้ทานในพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ในการบำเพ็ญธรรมช่วย
ให้ลดละความเห็นแก่ตัว ได้อย่างดีเลิศทานนั้นมีผลอย่างยิ่งต่อตนเองและผู้อื่นคือฝึกให้ตนเองเป็นผู้
เสียสละแก่ผู้อื่นซึ่งเมื่อผู้อื่นที่ได้รับของทานนั้นแล้วจะทำให้เกิดความสุขและคิดที่จะแผ่แผ่แก่ผู้อื่น
อีกต่อไปบุคคลที่สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมนั้นจะไม่มีใครความตระหนี่ในทานเลยเพราะมีความเห็นว่าการ
ทำให้ผู้อื่นเป็นสุขจากการให้ทานนั้นทำให้ตนเกิดปีติเอิบอ้อมใจในการให้นั้นทานใน
พระพุทธศาสนาจำแนกได้ดังนี้

อามิสทาน การให้ด้วยสิ่งของคือสิ่งของเครื่องใช้ที่มีความจำเป็นต่อผู้อื่น

ธรรมทาน การให้ธรรมหรือให้ความรู้และคำแนะนำสั่งสอนเพื่อประโยชน์แก่
ผู้อื่น^{๕๒}

ปาฏิบุคลิกทาน การให้โดยเจาะจงบุคคลคือกำหนดผู้รับให้ชัดเจนไป

สังฆทาน การให้ที่ไม่เจาะจงบุคคลคือการให้แก่ส่วนรวมหรือการให้เป็นของ
กลาง^{๕๓}

ทานในพระพุทธศาสนาทั้ง ๔ ข้อที่กล่าวมาเป็นการกระทำที่ทำให้ผู้ได้รับวัตถุ
ทานหรือธรรมทานนั้นพอใจซึ่งตัวผู้ให้ทานนั้นก็จะต้องมีความเต็มใจด้วยจึงจะเป็นการให้ทานที่
สมบูรณ์

๒) เปยยวัชชะ (ปิยวาจา) วาจาไพเราะ หมายถึง การพูดให้เป็นที่รักขาบซึ่งใจแก่
ผู้ได้ยินเพื่อให้เกิดความความรักใคร่สามัคคีกันเคารพนับถือกันตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อการชี้แจง

^{๕๑} สุชีพ ปุญญานุภาพ, พระไตรปิฎกฉบับประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๒๗๖.

^{๕๒} บ. อิติ. ๒๕/๒๗๘/๒๓๘-๒๓๙.

^{๕๓} อ.จ. นก. ๒๒/๓๓๐/๓๕๑-๓๕๒.

เหตุผลต่อการพิจารณาที่นับได้ว่าเป็นสิ่งที่บุคคลกระทำต่อกันมากที่สุดทำให้เข้าใจกันได้เป็นอย่างดีที่สุดหรือทำให้ขัดเคืองใจกันได้อย่างมากเช่นกันดังคำกล่าวที่ว่าอยู่คนเดียวให้ระวังความคิดอยู่กับญาติมิตรให้ระวังการพูดจาการพูดจาไพเราะย่อมนำความมีไมตรีให้เกิดขึ้นแก่กันและกัน

๓) อุตถจริยา การประพฤติประโยชน์ หมายถึง การชวนช่วยช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตลอดจนช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในศีลธรรมอันดีให้เกิดขึ้นแก่ผู้อื่น ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงส่งผลต่อความสัมพันธ์ของบุคคลให้แน่นแฟ้น

๔) สมานัตตยา ความมีตนเสมอ หมายถึง ทำตนเสมอต้นเสมอปลายปฏิบัติสม่ำเสมอในบุคคลทั้งหลายตลอดจนวางตัวให้เหมาะสมแก่ฐานะภาวะบุคคลเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมถูกต้องตามครรลองคลองธรรมไม่ลบหลู่หรือเพิกเฉยในกิจอันดีงามที่ตนเคยได้กระทำมาต่อผู้อื่นเช่นการทำความเคารพหรือการให้ความช่วยเหลืออย่างจริงใจเป็นต้น^{๕๔}

จากหลักธรรมที่ส่งเสริมให้ช่วยเหลือกันเกี่ยวกับสังคหะวัตถุ ดังกล่าวสรุปได้ว่าสังคหะวัตถุเป็นธรรมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลให้มีความสมัครสมานสามัคคีกันมีความเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น

๖) สาราณียธรรม ๖

หลักการอยู่ร่วมกันในพระพุทธศาสนาที่สร้างคุณประโยชน์แก่คนหมู่มากมีผลในทางปฏิบัติที่มุ่งเน้นความเป็นอยู่ของส่วนรวมสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมอันซึ่งหลักการดังกล่าวมีแนวทางเสมือนว่าทุกคนที่อยู่ร่วมกันเป็นคนๆเดียวกันเพราะข้อปฏิบัตินั้นได้ประจักษ์ชัดในการกระทำที่เป็นคุณแก่กัน “เป็นหลักธรรมที่เสนอข้อปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันของบุคคลเพื่อให้เป็นไปด้วยความสามัคคีปรองดองกันเอื้อเพื่อเผื่อแผ่และเห็นใจกันทำให้เกิดความระลึกถึงกันด้วยการที่ได้กระทำความดีต่อกันสาระสำคัญของสาราณียธรรมมี ๖ ประการ” ดังนี้

๑) เมตตากายกรรม หมายถึงการแสดงออกทางกายด้วยความเมตตาด้วยกิริยาอาการที่สุภาพเรียบร้อยอ่อนโยนบ่งบอกถึงความเคารพนอบน้อมต่อกันเป็นกันเองทั้งต่อหน้าและลับหลังกิริยาท่าทีอาการที่แสดงออกด้วยความเมตตาเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ที่พบเห็นเกิดความชื่นชมเชื่อถือเคารพนับถือต่อผู้ที่แสดงกิริยาอาการด้วยเมตตากายกรรม

๒) เมตตาวจีกรรม หมายถึงการแสดงออกทางวาจาด้วยความเมตตาด้วยคำพูดที่สุภาพน้ำเสียงที่ไพเราะชวนฟังบ่งบอกถึงความหวังดีแก่กันทั้งต่อหน้าและลับหลังเมตตาวจีกรรมนั้นเป็นคำพูดที่พูดออกมาด้วยความบริสุทธิ์ใจและชาญฉลาดในการกล่าววาจาที่เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้ที่ได้ยินได้ฟังทำให้ได้รับความรู้เป็นสิ่งเตือนใจสร้างแรงบันดาลใจในการกระทำความดีงาม

^{๕๔}ที่.ป.า. ๑๑/๑๔๐/๑๒๐-๑๒๑.

๓) เมตตาตาม โนกรรม หมายถึงการแสดงออกทางใจด้วยความเมตตาโดยตั้งใจปรารถนาดีต่อกันนึกคิดแต่ในสิ่งที่จะก่อประโยชน์ให้แก่กัน ไม่คิดเบียดเบียนมุ่งร้ายผู้อื่นเมตตาตาม โนกรรมมีความสำคัญต่อกิริยาอาการการกระทำต่างๆที่จะเกิดขึ้นเช่นการแสดงออกทางกายหรือการแสดงออกทางวาจาเพราะเมตตาตาม โนกรรมเป็นความตั้งใจที่จิตใจได้เตรียมการกระทำไว้แล้วจึงแสดงออกมาเป็นการกระทำหรือคำพูด

๔) สาธารณ โภคิ หมายถึงการแบ่งปันกัน ในสิ่งของที่ได้มา โดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อยก็ไม่หวงนำมาเฉลี่ยแบ่งกันให้ได้ใช้สอยบริโภคทั่วกันเรียกว่าสิ่งของที่ได้มานั้นเป็นของส่วนรวมหรือเป็นของกลางการใช้สิ่งของในพระพุทธศาสนาของภิกษุก็ใช้ตามหลักการนี้

๕) ศีลสามัญญตา หมายถึงมีศีลบริสุทธิเสมอกันคือไม่ล่วงเกินกันในทางกายหรือทางวาจามีความประพฤติดีงามต่อกันถูกต้องตามระเบียบวินัยของบ้านเมืองไม่ทำให้ตนเองเป็นที่รังเกียจแก่ผู้อื่นและสังคม

๖) ทิฏฐิสามัญญตา หมายถึงมีความเห็นชอบร่วมกันในความถูกต้องตามคลองธรรมหรือจารีตอันดีงามเข้าใจในการกระทำนั้นๆร่วมกันไม่ขัดแย้งหรือขัดขวางกันเห็นชอบว่าสิ่งนั้นถูกต้องดีแล้วและร่วมมือกันปฏิบัติกิจการงานนั้นๆ^{๕๔}

จากการศึกษาหลักธรรมที่ส่งเสริมให้ช่วยเหลือกันเกี่ยวกับสาราณียธรรม ๖ สรุปได้ว่าเป็นหลักธรรมที่ทำให้ผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคมมีความเห็นใจกันและมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันต่อหน้าและลับหลังได้ชื่อว่าเป็นธรรมที่จะนำไปให้เกิดความระลึกถึงกันสร้างสรรค์ให้เกิดความรักความเคารพการสงเคราะห์ห่อนุเคราะห์กันไม่ให้มีการทะเลาะวิวาทกันเสริมสร้างให้เกิดความสามัคคีในสังคม.

สรุปได้ว่า หลักธรรมที่ส่งเสริมการช่วยเหลือกันคือหลักการปฏิบัติต่อกันของบุคคลที่มีคุณธรรมตามหลักธรรมที่กล่าวมาการช่วยเหลือกันเป็นมโนธรรมที่มีอยู่ในส่วนลึกในจิตใจของบุคคลซึ่งเมื่อเกิดการปฏิบัติขึ้นมาจะทำให้เข้าใจว่ามนุษย์ทุกคนคือพี่น้องกันดังนั้นจากการศึกษาหลักธรรมที่กล่าวมาทั้งหมดนี้คือหลักการภาคทฤษฎีในพระพุทธศาสนาเถรวาทซึ่งเมื่อนำไปปฏิบัติจึงจะทำให้เกิดผลคือความเห็นใจกันความเป็นมิตรกันและการช่วยเหลือกันซึ่งเกิดจากความมีวินัยและมีความเกี่ยวเนื่องหนุนนำกันเป็นกระแสให้เกิดคุณธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกันฉันท์พี่น้องส่งผลให้เกิดสิ่งที่ดีงามขึ้นในสังคมคุณค่าของสังคมแต่ละสังคมเป็นเรื่องที่สำคัญมาก โดยเฉพาะสังคมมนุษย์ถ้าไม่เข้าใจจะไม่มีทางแก้ปัญหาสังคมได้เนื่องจากไม่สอดคล้องกับปัญหาที่แท้จริงที่ปรากฏในสังคมนั้นๆความมีระเบียบวินัยถือว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาสังคมมนุษย์ชาติอีก

^{๕๔} อ.จ.น.ก. ๒๒/๒๕๓/๒๖๖-๒๖๘.

ประการหนึ่งในการแก้ปัญหาสังคมปัจจุบันตามหลักพุทธธรรมหรือการใช้เสรีภาพตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมทางพุทธศาสนาหมายถึงบุคคลทุกคนไม่ว่าอยู่ระดับใดย่อมมีเสรีภาพเท่าเทียมกันในการประพฤติความดีความถูกต้องเที่ยงธรรมเพราะคุณธรรมและจริยธรรมเมื่อประพฤติได้แล้วความเดือดร้อนความทุกข์ความเสียหายย่อมไม่เกิดแก่ผู้ปฏิบัติหรือสังคมนั้นๆคุณธรรมจริยธรรมที่ว่านี้ยังส่งเสริมให้บุคคลเป็นมนุษย์สมบูรณ์กล่าวได้ว่าวินัยหรือศีลถือเป็นหลักความสำรวมระวังรักษากายวาจาให้เรียบร้อยไม่กระทำอะไรในทางที่ผิดทางกายทางวาจาทางใจมีความสำรวมระวังจนกลายเป็นปกตินิสัยทำให้ครองชีวิตด้วยความสงบเย็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือสงบจากเวรภัยอันตรายเพราะตนเองไม่ได้สร้างเหตุให้เกิดเวรภัยอันตรายวินัยที่บุคคลรักษาคือแล้วจึงมีความไม่เดือดร้อนใจเป็นผลฉะนั้นคนที่มีศีลก็คือคนที่มีกายวาจาใจเป็นปกติเรียบร้อยไม่ถูกกิเลสชักจูงให้ล่วงละเมิดสิกขาบทถูกระเบียบวินัยใหญ่น้อยตามควรแก่ภาวะของตนๆจะอยู่ที่ไหนจะไปที่ไหนก็สง่าภาคภูมิใจสังคมก็เกิดภาวะสันติสุขวินัยจึงเป็นหลักธรรมภาคปฏิบัติที่ทำให้เกิดความสุขที่แท้จริงในโลกมนุษย์ได้

๒.๕ สภาพพื้นที่ทำวิจัย

โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ ตั้งอยู่ หมู่ ๑ ถนนเลียบอ่างเก็บน้ำบางพระ ตำบลสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๓๘-๓๕๗๒๖๒ โทรสาร ๐๓๘-๓๕๗๒๖๒ เป็นโรงเรียนเอกชน สามัญศึกษาขั้นพื้นฐาน e-mail : bangpha@thai.com website: www.sammajivasil.net ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต ๓ ได้รับอนุญาตจัดตั้งเมื่อ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๐ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ๑ (๓ ขวบ) - มัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ ๓)

๒.๕.๑ ข้อมูลด้านการบริหาร

๑) ผู้แทนผู้รับใบอนุญาต	นายสารวิบูล งามโกมุต
วุฒิการศึกษาสูงสุด	มัธยมศึกษาปีที่ ๖
ดำรงตำแหน่ง	ตั้งแต่พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา ๓ ปี
๒) ผู้จัดการ	นางสาวเดือน เทศศิริ
วุฒิการศึกษาสูงสุด	ครุศาสตรบัณฑิต สาขา ประถมศึกษา
ดำรงตำแหน่ง	ตั้งแต่ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา ๓ ปี
๓) ผู้อำนวยการ	นางสาวอภิญญา สุขสะอาด
วุฒิการศึกษาสูงสุด	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขา ประวัติศาสตร์
ดำรงตำแหน่ง	ตั้งแต่มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๖ จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา ๖ ปี

๒.๕.๒ ประวัติโดยย่อ กำขวัญ และวัตถุประสงค์เฉพาะของสถานศึกษา

การก่อตั้ง โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ โดยคณะผู้ก่อตั้งคุณหลวงปริยญา โยควิบูลและเพื่อนดังนี้

- ๑) พระยาอมรฤทธิธำรง
- ๒) พระปวโรฬารวิทยา
- ๓) พระสงครามภักดี
- ๔) พระอร่ามรมชิต

โดยก่อตั้งที่กรุงเทพฯ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๔๔ ซอยพญานาค ถนนพญาไท แขวงถนนเพชรบุรี เขตราชเทวีก่อน ต่อมาคิดที่จะขยายการศึกษาโดยมีจุดหมายเพื่อเปิดโอกาสให้บุตรหลาน ชาวไร่ ชาวนา มาเรียน โดยยึดหลักพระพุทธศาสนาและวิชาชีพเพื่อนำไปประกอบอาชีพ โดยเริ่มเปิดสอนในหลักสูตรอาชีวศึกษาระทรวงศึกษาริการ และต่อมาก็ขอเปลี่ยนแปลงขอเปิดหลักสูตรสามัญ เมื่อ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๒๐ แต่เก็บค่าเล่าเรียนเพื่อเป็นทุนในการพัฒนางาน เพราะมูลนิธิมีทุนน้อย และพยายามพัฒนาปรับปรุงมาจนถึงปัจจุบัน

๒.๕.๓ วัตถุประสงค์ของการก่อตั้งโรงเรียนและการบริหารจัดการศึกษา

๑) เพื่อบำรุงส่งเสริมการศึกษา อุปการะบุคคลให้ได้รับการศึกษาโดยเน้นการอบรมปฏิบัติหลักศีล สมาธิ ปัญญา หิริ โอตตปปะ ตั้งแต่ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันและเป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นประจำเป็นนิสัย

๒) ให้การส่งเสริมสนับสนุนเด็กที่ด้อยโอกาส ขาดทุนทรัพย์ให้ได้รับการศึกษา แต่ผู้ที่มีโอกาสควรแบ่งปันผู้ที่ด้อยโอกาสเป็นการพึ่งพา เอื้อเฟื้อต่อกันโดยไม่แบ่งความมั่งมี ความยากจน

๒.๕.๔ วิสัยทัศน์สถานศึกษา

โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความสามารถทางวิชาการเต็มตามศักยภาพภายใต้คุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ มีระเบียบวินัย มีความรู้ มีความคิด มีทักษะกระบวนการ งานอาชีพ มีการดำรงชีวิตความเป็นอยู่อย่างไทย มีคุณธรรม นำความเก่งและพัฒนางานได้รับการพัฒนาจนเป็นที่ยอมรับของชุมชน

๒.๕.๕ พันธกิจและเป้าหมายสถานศึกษา

๑) พันธกิจ

๑) พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณธรรม ด้านวินัย ความซื่อสัตย์ ประหยัด รับผิดชอบ

๒) สร้างจิตสำนึกให้นิยมไทย อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ศิลปวัฒนธรรม
ท้องถิ่น

๓) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนปฏิบัติจริงจากแหล่ง
เรียนรู้ภายในโรงเรียนและชุมชน

๔) สนับสนุนการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนในการพัฒนาอาคารสถานที่ และ
สภาพแวดล้อม ในโรงเรียนให้มีบรรยากาศน่าเรียนรู้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

๕) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ

๖) พัฒนาสื่อ อุปกรณ์ อาคารสถานที่และเทคโนโลยี

๒) มาตรฐานการศึกษา/เป้าหมาย

๑) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

๒) นักเรียนมีความคิดอย่างเป็นระบบและสามารถแก้ปัญหาเชิงวิทยาศาสตร์ได้

๓) นักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ตามศักยภาพและนำไปใช้

ในชีวิตประจำวัน

๔) นักเรียนทุกคนมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี ปฏิบัติตนตามวิถีทางในระบบ
ประชาธิปไตยได้

๕) นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่โดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้
ในช่วงชั้นที่ ๒ - ๓ (ป.๔ - ม.๓)

๖) นักเรียนสามารถนำกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัด ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบังเกิดผลดีต่อตนเองและผู้อื่น^๖

สรุปได้ว่าโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ เป็น โรงเรียนที่เปิดโอกาสให้นุศร
หลานชาวไร่ ชาวนา มาเรียน โดยยึดหลักพระพุทธศาสนาและวิชาชีพเพื่อนำไปประกอบอาชีพ โดย
มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาการและด้านคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนความ
มีระเบียบวินัยทั้งส่วนตนเอง หน้าที่ และทางสังคม

^๖ ฝ่ายวิชาการ, “รายงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ
อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี”, ๒๕๕๓, (อัคราเนา)

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนในด้านวินัยส่วนตัว วินัยในหน้าที่และวินัยทางสังคม เพื่อใช้เป็นแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

ประหยัด ดีสัน ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการผิดระเบียบวินัยและแนวทางแก้ไขพฤติกรรม การผิดระเบียบวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม ปีการศึกษา ๒๕๔๑” พบว่า พฤติกรรมการผิดระเบียบวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม มีพฤติกรรมผิดระเบียบวินัย โดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ นักเรียนมาโรงเรียนสาย หลบหนีการเข้าแถวทำพิธีหน้าเสาธงส่งเสียงดังรบกวนคนอื่น พูดจาหยาบคาย ทำให้ผู้อื่นรำคาญ แต่งกายผิดระเบียบวินัยของโรงเรียน หนีโรงเรียนเป็นประจำ ต้มสุรา เบียร์ในสถานศึกษา เล่นการพนันในสถานศึกษา เที่ยวกลางคืนตามสถานเริงรมย์ ทะเลาะวิวาททำร้ายผู้อื่นด้วยอาวุธผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ นำยาเสพติดมาขายในสถานศึกษา มีอาการติดยาเสพติด ช่มชู้ รัคไถเงิน นักเรียนด้วยกัน ขโมยของของคนอื่น ทำลายสิ่งของสาธารณะ ทุจริตในการสอบ และพฤติกรรมส่อไปทางชู้สาวแนวทางแก้ไขปัญหาพฤติกรรมผิดระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม คือ โรงเรียนแจ้งแนวปฏิบัติให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ ขอความร่วมมือจากครูผู้สอนในรายวิชา ว่ากล่าว ตักเตือน ชี้แนะให้นักเรียนตระหนักถึงคุณสมบัติของผู้ดี มีมาตรการในการเช็คคาบเวลาเรียนอย่างจริงจัง โดยทำเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องให้เป็นรูปธรรม อบรม ตักเตือน ให้เห็นผลเสียของการเล่นการพนันให้มีมาตรการลงโทษอย่างชัดเจนจัดให้มีสารวัตรนักเรียนคอยตรวจตราอยู่ตลอดเวลา ปลุกฝังให้นักเรียนตระหนักถึงการเป็นเจ้าของร่วมกัน ควรหาข้อมูลศึกษาสภาพปัจจุบันของนักเรียนที่มีพฤติกรรมส่อไปทางชู้สาว^๑

จุไรรัตน์ แสนวัง ได้วิจัยเรื่อง “สาเหตุการประพฤติผิดระเบียบวินัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์และนักเรียนสังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดมหาสารคาม” พบว่า บุคลากรโดยส่วนรวม จำแนกตามสถานภาพเห็นว่า การประพฤติผิดระเบียบวินัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) เกิดจากสาเหตุ ๓ ด้าน คือ ด้านสุขภาพส่วนตัวของผู้ประพฤติผิดระเบียบวินัย ด้านกลุ่มเพื่อนและด้านสภาพแวดล้อมใน

^๑ประหยัด ดีสัน, “พฤติกรรมการผิดระเบียบวินัยและแนวทางแก้ไขของฝ่ายปกครองโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม ๒๕๔๑”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๒, ๒๒๔ หน้า.

สถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมทั่วไป เป็นสาเหตุการประพฤติดีดริระเบียบวินัยอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นผู้บริหารและอาจารย์ เห็นว่าเป็นสาเหตุอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านส่วนตัวของผู้ประพฤติดีดริระเบียบวินัย ด้านกลุ่มเพื่อน ด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ผู้บริหาร อาจารย์และนักเรียนเห็นว่าสาเหตุโดยรวมทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และอาจารย์เห็นว่าสาเหตุทั้ง ๔ ด้าน ทำให้นักเรียนประพฤติดีดริระเบียบวินัยมากกว่านักเรียน และผู้บริหารเห็นว่า ด้านกลุ่มเพื่อน ด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาและด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัวทำให้นักเรียนผิดระเบียบวินัยมากกว่านักเรียน^{๕๔}

พูนสวัสดิ์ นาคเสน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยสรุปได้ว่า บุคลากร โดยส่วนรวม จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน เห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียน โดยรวมและรายด้าน ทั้ง ๖ ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ด้านการตรงต่อเวลา และด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด ได้แก่ ด้านการแต่งกายและบุคลากรที่มีสถานภาพต่างกัน เห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียน โดยรวมและรายด้าน ๔ ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ผู้บริหารและกรรมการปกครองนักเรียน เห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติงาน โดยรวมด้านการตรงต่อเวลา ด้านความสะอาดและด้านการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และแนวปฏิบัติของ โรงเรียนมากกว่าครูผู้สอน และผู้บริหารเห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติด้านการแต่งกายมากกว่าครูผู้สอน นอกจากนี้บุคลากรในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน เห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียน โดยรวมและรายด้านทั้ง ๖ ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๕๕}

อัญชติ ดงเรืองศรี ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาผลการปรับพฤติกรรมก่อนขึ้นเรียน โดยใช้เทคนิคควบคุมตนเอง เทคนิคเบี่ยงรรถกร และเทคนิคเบี่ยงรรถกรควบคุมการเสริมแรงทางสังคม”

^{๕๔} จูไรรัตน์ แสนวัง, “สาเหตุการประพฤติดีดริระเบียบวินัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์และนักเรียน สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดมหาสารคาม”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๓, ๑๕๗ หน้า.

^{๕๕} พูนสวัสดิ์ นาคเสน, “การปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๔, ๑๒๘ หน้า.

พบว่า เทคนิคควบคุมตนเอง เทคนิคเบี่ยงรรถกร และเทคนิคเบี่ยงรรถกรควบคุมการเสริมแรงทางสังคมสามารถลดพฤติกรรมก่อกวน ชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏมหาสารคาม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนการปรับพฤติกรรมก่อกวนชั้นเรียน โดยเทคนิคควบคุมตนเอง เทคนิคทั้ง ๓ อย่างไม่ใช้ในการปรับพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ได้ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถและศักยภาพของเด็ก^{๑๑๑}

ปรีชา สังฆรัตน์ ได้วิจัยเรื่อง“การพัฒนากุศลากรเกี่ยวกับวิธีสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนคอนปอวิทยา อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู” ผลการศึกษาพบว่า ๑) ครูโรงเรียนคอนปอวิทยา มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องวินัยนักเรียนยิ่งขึ้น ให้ความหมาย วินัยในตนเองได้ว่า วินัยเป็นความสามารถอันเกิดจากตัวบุคคลนั่นเอง, ๒) ครูโรงเรียนคอนปอวิทยา มีความรู้ ความเข้าใจในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพิ่มขึ้น, ๓) ครูโรงเรียนคอนปอวิทยา มีความรู้ ความสามารถ ในการจัดทำชุดฝึกอบรมวินัย นักเรียน โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพิ่มขึ้น หลังจากเข้าประชุมเชิงปฏิบัติการและได้รับการนิเทศภายใน และสามารถปรับปรุงชุดฝึกอบรมวินัยนักเรียนใช้ในการเรียนการสอนในห้องเรียนได้^{๑๑๒}

พิสิทธิ์ หอมสมบัติ ได้วิจัยเรื่อง“การพัฒนาวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านคอนยู กิ่งอำเภอนาเขียว จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการศึกษาพบว่า การที่จะพัฒนาวินัยนักเรียนให้ได้ผลอย่างจริงจังนั้น โรงเรียนจะต้องเห็นความสำคัญ มีแนวโน้มนที่ชัดเจน บุคลากรจะต้องมีตระหนักในปัญหา ทำคนให้เป็นแบบอย่าง จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาวินัยนักเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ตามที่กำหนดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ให้เกิดความเคยชินจนกลายเป็นวินัยในตนเอง โดยการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดี และกระบวนการเรียนรู้อื่น ๆ ให้เอื้อต่อการพัฒนาวินัย

^{๑๑๑} อัญชติ กงเรืองศรี, “การศึกษาผลการปรับพฤติกรรมก่อกวนชั้นเรียน โดยใช้เทคนิคควบคุมตนเอง เทคนิคเบี่ยงรรถกรและเทคนิคเบี่ยงรรถกรควบคุมการเสริมแรงทางสังคม”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๕, ๒๐๕ หน้า.

^{๑๑๒} ปรีชา สังฆรัตน์, “การพัฒนากุศลากรเกี่ยวกับวิธีการสร้างเสริมวินัยนักเรียน โรงเรียนคอนปอวิทยา อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๖, ๒๑๘ หน้า.

นักเรียน ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน แนวทางจากผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนางานอื่น ๆ และการพัฒนาวินัยนักเรียนในสถานศึกษาอื่น ๆ ได้^{๑๒}

วิไล หินคำ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนหนองบัวไชยวารพิทยาสรรพ์ อำเภอหนองคู จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัย พบว่า “นักเรียน ขาดวินัยด้านการตรงเวลา คือมาโรงเรียนสาย จำนวน ๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๓๒ และนักเรียน ไม่มีวินัยในการรักษาความสะอาดจำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๒๕ ส่งผลให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอน กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จึงได้ประชุมร่วมกันกับทุกฝ่ายเพื่อหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนโดยในวงรอบที่ ๑ ได้จัดกิจกรรม ๓ กิจกรรม คือ กิจกรรมการอบรมหน้าเสาธง โดยครูเวรประจำวัน การสอนสอดแทรกในบทเรียนรายวิชาต่าง ๆ ทุกระดับชั้น และการแบ่งเขตพื้นที่รับผิดชอบทำความสะอาดบริเวณ โรงเรียน ผลการพัฒนาในวงรอบที่ ๑. พบว่าทำให้นักเรียนมีวินัยและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นมาก โดยการมาโรงเรียนทันเวลา ส่งงานตรงเวลา แต่ยังมีปัญหาในด้านความสะอาด ยังมีนักเรียนอีกบางส่วนที่ยังไม่ตระหนักและเห็นความสำคัญของการประพฤติตนให้อยู่ในระเบียบของทางโรงเรียน จึงได้จัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา ในวงรอบที่ ๒. โดยได้กำหนดกิจกรรม ๒ กิจกรรม คือ กิจกรรมการจัดสัปดาห์แห่งความสะอาดของการแต่งกายและความสะอาดของห้องเรียน และกิจกรรมการจัดประกวดเขตพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งเมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมแล้ว ผลปรากฏว่า นักเรียนมีการพัฒนาวินัยด้านการรักษาความสะอาดดีขึ้นอย่างมาก คือนักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดของร่างกายและชุดนักเรียน รู้จักรักษาความสะอาดของห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องเรียน ตลอดจนบริเวณโรงเรียน โดยการไม่ทิ้งเศษกระดาษลงพื้น และยังช่วยกันทำความสะอาดเขตพื้นที่รับผิดชอบด้วยความสามัคคี และตระหนักในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยจิตสำนึกของตนเอง และส่งผลให้นักเรียนมาโรงเรียนตรงเวลาเพื่อที่มาทำความสะอาดในเขตพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบ เพื่อจะได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดเขตพื้นที่รับผิดชอบสรุปได้ว่า การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนหนองบัวไชยวารพิทยาสรรพ์ ทำให้นักเรียนมีวินัยด้านการตรงต่อเวลา และวินัยด้านการรักษาความ

^{๑๒}พิสิทธิ์ หอมสมบัติ, “การพัฒนาวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านคอนยู กิ่งอำเภอนาเขิน จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๖, ๑๘๗หน้า.

สะอาดดีขึ้น ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้อย่างชัดเจน^{๑๑๓}

สุรจิตร์ ชันธวิชัย ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง โรงเรียนไชยวานวิทยา อำเภอไชยวาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุวครธานี เขต ๓” ผลการศึกษา ค้นพบว่า การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง โรงเรียนไชยวานวิทยาก่อนการดำเนินการพัฒนานั้นพบว่าครูผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง แผน โครงการ และกิจกรรมจัดขึ้นขาดความชัดเจน ไม่ต่อเนื่องทำให้นักเรียนขาดวินัยในตนเองหลายด้าน ด้านที่พบปัญหาและมีความต้องการพัฒนาในระดับมาก คือ ด้านการรักษาความสะอาดด้านการตรงต่อเวลาด้านการแต่งกาย กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงได้ดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการนิเทศภายใน หลังจากได้ดำเนินการพัฒนาทั้ง ๓ กลยุทธ์ในวงรอบที่ ๑. ผลปรากฏว่า กลุ่มผู้เข้าร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจสามารถเขียนแผนโครงการและกิจกรรมรวมทั้งการจัดกิจกรรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองครอบคลุมทั้ง ๓ ด้าน นักเรียนมีวินัยด้านการรักษาความสะอาดดีขึ้น โรงเรียนสะอาดร่มรื่นน่าอยู่ นักเรียนรักโรงเรียน ด้านการตรงต่อเวลานักเรียนมาโรงเรียนทันเวลา การปฏิบัติงานพื้นที่รับผิดชอบ การประกอบพิธีหน้าเสาธงมีความ กระตือรือร้นในการปฏิบัติงานส่วนด้านการแต่งกาย พบว่านักเรียนยังแต่งกายไม่ถูกระเบียบของทางโรงเรียนอยู่ค่อนข้างมากดังนั้นกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงได้ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในวงรอบที่ ๒. โดยใช้กลยุทธ์นิเทศภายในและจัดกิจกรรมตามวงรอบที่ ๑. เพิ่มระยะเวลาในการนิเทศติดตามใช้หลักกัลยาณมิตรนิเทศมีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนประชุมนักเรียนแกนนำ เพื่อประสานความร่วมมือผลปรากฏว่า นักเรียนแต่งกายถูกระเบียบของโรงเรียนและมีความเหมาะสมมากขึ้นเป็นที่น่าสนใจ^{๑๑๔}

สมนึก ดอบขุนทด ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียน โศกเริงรัมย์ศิลปาคาร อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ” พบว่า

^{๑๑๓}วิไล หินคำ, “การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนหนองบัวไชยวารพิทยาสรรพ์ อำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๗, ๑๓๐ หน้า.

^{๑๑๔}สุรจิตร์ ชันธวิชัย, “การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง โรงเรียนไชยวานวิทยา อำเภอไชยวาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุวครธานี เขต ๓”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๗, ๑๕๖ หน้า.

ครูประจำชั้น และครูเวร ขาดการแนะแนวเกี่ยวกับวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายตามระเบียบของโรงเรียน การทำงานไม่เป็นระบบ การเรียนการสอนไม่สอดคล้องเรื่องระเบียบวินัยนักเรียนมาไม่ทันเวลาทำความสะอาด มาไม่ทันเวลาเข้าแถวเคารพธงชาติ เข้าเรียนไม่ตรงเวลา หนีเรียน นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการมีวินัยด้านการร่วมรักษาความสะอาดอาคารสถานที่ที่นักเรียนไม่เห็นคุณค่าของทรัพย์สินสมบัติส่วนรวม มีการทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน ไม่เก็บรักษาอุปกรณ์กีฬาหลังจากใช้แล้ว

เมื่อดำเนินการพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนโคกเจ็ริงรัมย์ศิลปาคาร อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ในวงรอบที่ ๑. ใช้กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติตามคู่มือการพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ให้เป็นคนตรงต่อเวลา และเข้าร่วมกิจกรรมตามที่โรงเรียนกำหนดสม่ำเสมอ วินัยด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ในการร่วมรักษาความสะอาดของอาคารสถานที่ และการรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน นักเรียนทุกชั้นร่วมกันทำความสะอาดปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงาน คือ มีนักเรียนบางส่วนแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบเป็นครั้งคราวและมาไม่ทันเข้าแถวหน้าเสาธง ไม่เข้าร่วมกิจกรรมรักษาความสะอาดของอาคารสถานที่ ทำความสะอาดห้องเรียน ไม่ปฏิบัติตามระเบียบมีการทำลายทรัพย์สินสมบัติของทางโรงเรียน ทั้งเศษกระดาษไม่เป็นที่ พื้นที่บริเวณโรงเรียนกว้างมาก ทำให้การกำกับดูแลไม่ทั่วถึง ในวงรอบที่ ๒. ได้ปรับกลยุทธ์โดยใช้กิจกรรมการนิเทศการปฏิบัติการ พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบต่อตนเองแต่งกายได้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ด้านการตรงต่อเวลามาทันโรงเรียน เข้าเรียนตรงเวลามาเรียนสม่ำเสมอ ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนที่รับผิดชอบ นักเรียนร่วมรักษาความสะอาดห้องเรียน และอาคารสถานที่ได้เป็นระเบียบเรียบร้อยและรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนเป็นอย่างดี แต่ยังมีกลุ่มเป้าหมายบางส่วนที่ยังไม่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน โดยไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรมเข้าแถวหน้าเสาธงและกิจกรรมรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน^{๑๑๔}

พระอธิการ บวรศักดิ์จุกฤษณ์ (ตันปิรัช) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ปัญหาความมีระเบียบวินัยของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีอุดมวิทยาอำเภอสิรินธร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต ๓” พบว่าการที่โรงเรียนจะดำเนินการปลูกฝังให้นักเรียนมีวินัยในตนเองมีคุณธรรมจริยธรรมหรือพัฒนาให้ดีขึ้นเป็นเรื่องยุ่งยากโดยทั่วไปกลายเป็นประเด็นสร้าง

^{๑๑๔} สมนึก คอบขุนทด, “การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนโคกเจ็ริงรัมย์ศิลปาคาร อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๗, ๑๐๖ หน้า.

ปัญหาให้กับสังคมเป็นอย่างมาก การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาวิสัยนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีอุดมวิทยา อำเภอสิรินธร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต ๓ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาครูประจำชั้นครูฝ่ายปกครองคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน ๓๘รูป/คน โดยศึกษา ๓ ด้านคือด้านการแต่งกายด้านความประพฤติความรับผิดชอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้ ๑) บุคลากรโดยรวมเห็นว่าปัญหาวิสัยนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีอุดมวิทยา โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง ๓ ด้านอยู่ในระดับน้อยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ด้านความรับผิดชอบด้านความประพฤติและด้านการแต่งกาย โดยมีรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้านคือนักเรียนไม่รู้จักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ นักเรียนพูดจาไม่สุภาพพูดก้าวร้าวหยาบคายและนักเรียนไม่รักษาความสะอาดและไม่ตัดเล็บมือเล็บเท้า ๒) ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาวิสัยนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีอุดมวิทยา ด้านความรับผิดชอบคือจัดกลุ่มนักเรียนให้ปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้านความประพฤติคืออบรมส่งเสริมการพูดภาษาที่สุภาพด้านการแต่งกายคือส่งเสริมและให้รางวัลนักเรียนที่รักษาความสะอาดร่างกาย^{๑๑๑}

ณัฐพล นารายณ์ ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านกุดแคน โนนมันปลา ถึงอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย” พบว่ากลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญในการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จึงได้พัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโดยใช้กลยุทธ์ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศแบบมีส่วนร่วม พบว่ากลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนมีความรู้ความเข้าใจและได้ร่วมมือกันดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ๑) ได้กำหนดคณบายเกี่ยวกับการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ดังนี้ “เร่งเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ด้านกิริยามารยาท ด้านการรักษาความสะอาดร่างกาย ๒) ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน สรุปผลการดำเนินงานพบว่า

^{๑๑๑} พระอธิการบวรศักดิ์ จุกกรมโม, “ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาวิสัยนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีอุดมวิทยา อำเภอสิรินธร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต ๓”, สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี), ๒๕๕๐, ๖๒ หน้า.

บุคลากรมีความตั้งใจและเสียสละในการปฏิบัติงานส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ๑) ด้านกิจกรรมร่ายทรมีการปรับพฤติกรรม โดยใช้คำพูดที่เหมาะสมในโอกาสต่าง ๆ ๒) ด้านการรักษาความสะอาดร่างกาย มีการปรับพฤติกรรม โดยดูแลผม เล็บ แขน ขา และฟันได้สะอาด^{๑๑๑}

สิริยา พรมรัตน์ ได้ทำวิจัยเรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนนักเรียนโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนารามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต ๑” ผลการวิจัยพบว่า ๑) คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนารามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต ๑ โดยภาพรวมและทุกด้านมีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือความกตัญญูกตเวทีด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้านความซื่อสัตย์สุจริตด้านความเมตตากรุณาด้านวินัยความรับผิดชอบและด้านความประหยัดและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า, ๒) ผู้ปกครองที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนารามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่อุบลราชธานีเขต ๑ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน, ๓) ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนารามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่อุบลราชธานีเขต ๑ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าความเมตตากรุณาและด้านความประหยัดและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านวินัยความรับผิดชอบต่อส่วนรวมด้านความซื่อสัตย์สุจริตด้านความกตัญญูกตเวทีและด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมไม่แตกต่างกัน, ๔) ผู้ปกครองมีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนารามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่อุบลราชธานีเขต ๑ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๑^{๑๑๒}

^{๑๑๑} ฐรพล นารุญ, “การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านกุดแคน โนนมันปลา กิ่งอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๕๐, ๑๖๐ หน้า.

^{๑๑๒} สิริยา พรมรัตน์, “คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนนักเรียนโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนารามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต ๑”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี), ๒๕๕๑, ๑๖๓ หน้า.

พระบุญทัน จารุวณฺโณ (กณาลักษณ์) ได้ทำวิจัยเรื่อง“การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์เทศบาลตำบลนิคมลำไค้ น้อย อำเภอสิรินครจังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์เทศบาลตำบลนิคมลำไค้ น้อยอำเภอสิรินครจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการละเว้น อบายมุขด้านความมีสัมมาคารวะอยู่ในระดับมากส่วนด้านความมีวินัยในตนเองและด้านความเมตตากรุณาอยู่ในระดับปานกลาง, ๒) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์เทศบาลตำบลนิคมลำไค้ น้อยอำเภอสิรินครจังหวัดอุบลราชธานีที่มีเพศอายุระดับการศึกษาเกรดเฉลี่ยและอาชีพผู้ปกครองต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมความมีวินัยของนักเรียน โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน ไม่แตกต่างกันแต่ด้านอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ ๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์เทศบาลตำบลนิคมลำไค้ น้อยอำเภอสิรินครจังหวัดอุบลราชธานีที่สำคัญได้แก่นักเรียนควรสุภาพเรียบร้อยไม่นำอาหารมารับประทานขณะครูสอนเวลาผู้ใหญ่เดินผ่าน ไ้่มตัวลงทำความเคารพมีความเอ็นดูสัตว์ไม่ทำร้ายสัตว์และไม่เสพสิ่งเสพติดของมีนเมา^{๑๑๑}

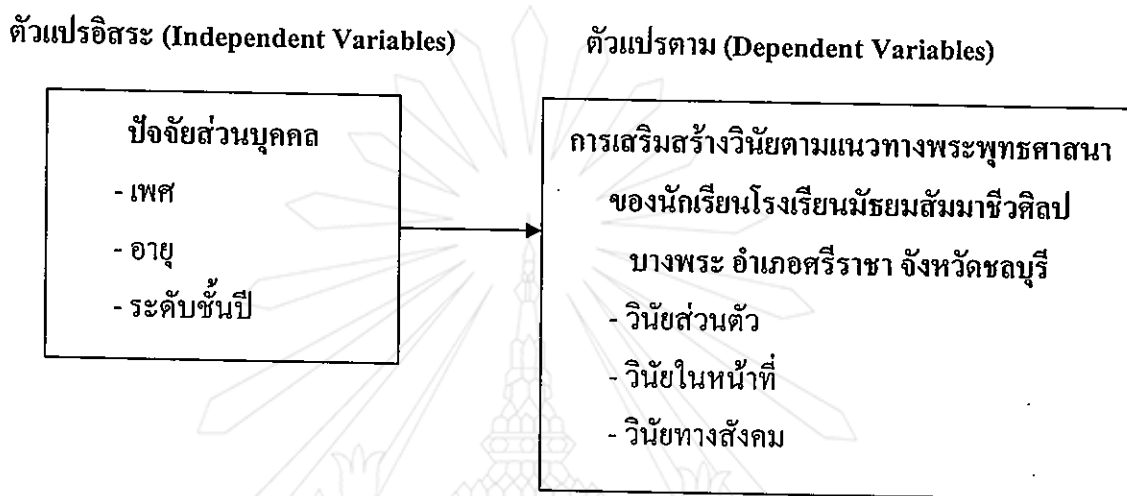
สรุปได้ว่าผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ และความมีระเบียบวินัยตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้นำมาใช้ในการรองรับการทำวิจัย โดยการบูรณาการวินัยนักเรียนเข้ากับวินัยชาวพุทธทั้งในส่วนวินัยในตนเอง วินัยในหน้าที่ และวินัยทางสังคม เพื่อนำไปเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยแก่นักเรียนต่อไป

๒.๓) สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนมาบูรณาการเข้ากับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยแบ่งออกเป็น ๓ ด้านคือ ด้าน

^{๑๑๑}พระบุญทัน จารุวณฺโณ (กณาลักษณ์), “การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์เทศบาลตำบลนิคมลำไค้ น้อยอำเภอสิรินครจังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔, ๑๔๒ หน้า.

วินัยส่วนตัว ใช้แนวคิดของวิวาหวัน มุลสถาน,^{๑๑๑}กรรณา กิจขยัน^{๑๑๒} และของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)^{๑๑๓} ด้านวินัยในหน้าที่ ใช้แนวคิดของพนัส หันนาคินทร์^{๑๑๔}หลักสี่ปฐริสธรรม^{๑๑๕} และหลักทิส ๖^{๑๑๕} และด้านวินัยทางสังคมใช้แนวคิดของอุบล เสถียรปภิรณกรรม^{๑๑๖}หลักกัลยาณมิตรธรรม^{๑๑๗}และหลักสารานียธรรม ๖^{๑๑๘} มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการทำวิจัย ดังนี้

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

^{๑๑๑}วิวาหวัน มุลสถาน, “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและควมมีวินัยในตนเอง”, *ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, อ่างแล้ว, หน้า ๓๓.

^{๑๑๒}กรรณา กิจขยัน, “ความสัมพันธ์ระหว่างควมมีวินัยแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายใน ภายนอกตนและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี”, *ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, อ่างแล้ว, หน้า ๒๑.

^{๑๑๓}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), *ธรรมนุญชีวิต*, อ่างแล้ว, หน้า ๒๒-๒๓.

^{๑๑๔}พนัส หันนาคินทร์, *สร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศีกษาปีที่ ๖*, อ่างแล้ว, หน้า ๓๘.

^{๑๑๕}ที.ปา. ๑๑/๓๓/๑๒๔๕.

^{๑๑๕}ที.ปา. ๑๑/๑๕๘-๒๐๔/๒๐๒-๒๐๖.

^{๑๑๖}อุบล เสถียรปภิรณกรรม, *การปรับตัวทางสังคมของนักเรียนไทย มุสลิมในวิทยาลัยครู ยะลา*, อ่างแล้ว, หน้า ๑๔๐-๑๖๐.

^{๑๑๗}อ.จ.สตุดก. ๒๓/๓๓/๓๒-๓๓.

^{๑๑๘}อ.จ.ณุก. ๒๒/๒๘๓/๒๖๗-๒๖๘.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี” นี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ ประชากร
- ๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๓ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
- ๓.๔ วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวัดค่าตัวแปร
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน ๕๒ คน^๑

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ๑ ชุด โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๓ ข้อ ลักษณะของคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ ๒ การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด ซึ่งประกอบด้วย ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านวินัยส่วนตัว, ๒) ด้านวินัยในหน้าที่ และ ๓) ด้านวินัยทางสังคม

^๑“บัญชีรายชื่อนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี (ป.๐๓) พ.ศ. ๒๕๕๕”, (อัตถำเนา).

รวมทั้งสิ้นมีจำนวน ๒๔ ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๕ ระดับ โดยกำหนดค่าระดับการเสริมสร้างวินัย ดังต่อไปนี้

มีการเสริมสร้างวินัยทุกครั้ง	มีค่าเท่ากับ	๕
มีการเสริมสร้างวินัยเกือบทุกครั้ง	มีค่าเท่ากับ	๔
มีการเสริมสร้างวินัยเป็นบางครั้ง	มีค่าเท่ากับ	๓
มีการเสริมสร้างวินัยนาน ๆ ครั้ง	มีค่าเท่ากับ	๒
ไม่เคยการเสริมสร้างวินัย	มีค่าเท่ากับ	๑

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียน

๓.๓ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

๓.๓.๑ ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๓.๓.๒ สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัยโดยใช้คำถาม ๒ ประเภท คือ แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด

๓.๓.๓ นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

๓.๓.๔ นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่าน คือ

๑. ดร. วิญญู กิณะเสน

วุฒิการศึกษา

Ph.D. (Buddhist Studies)

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์บรรยายพิเศษมหาวิทาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม

๒. ดร. ไชยมุก เหล่าพิพัฒนา

วุฒิการศึกษา	Ph.D. (Buddhist Studies)
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์บรรยายพิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม

๓. ดร. กิตติมา วณิชรานันท์

วุฒิการศึกษา	Ph.D. (Buddhist Studies)
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์บรรยายพิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม

โดยให้ตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความถูกต้องตรงตามเนื้อหา

๓.๓.๕ นำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC) ตามสูตรดังนี้^๒

สูตร	IOC	=	$\frac{\sum x}{N}$
เมื่อ	IOC		แทนดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
	$\sum X$		แทนผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ
	N		แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ
โดยที่	+ ๑		แน่ใจว่าสอดคล้อง
	๐		ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง
	- ๑		แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ ๐.๖๖ ขึ้นไป จากข้อคำถามทั้งหมดจำนวน ๒๔ ข้อ ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC อยู่ในช่วง ๐.๖๖ - ๑.๐๐

๓.๓.๖ ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

^๒ธีระศักดิ์ อุ้นอารมณฺ์เลิศ, เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา, (นครปฐม: ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๘), หน้า ๖๕.

๓.๓.๗ เมื่อผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความถูกต้องเสร็จแล้วจึงนำไปใช้กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ นักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนวัดโปทาราม จำนวน ๓๐ คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา(@-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)^๖ ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ ๐.๘๓

๓.๓.๘ นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๔.๑ ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสัมมาชีวิตศิลปบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่เพื่อการวิจัยและในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในช่วงชั้นที่ ๓

๓.๔.๒ ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มประชากรตอบ

๓.๔.๓ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนด้วยตนเอง

๓.๔.๔ เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้วจำนวน ๕๒ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ จึงตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูล

๓.๔.๕ นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

๓.๕ การวัดค่าตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดการวัดค่าตัวแปรจากเกณฑ์การคิดคะแนนจากแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยใช้เกณฑ์วัด ดังนี้^๗

^๖กัลยา วานิชย์บัญชา, สถิติสำหรับงานวิจัย,(กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘) หน้า ๓๕.

^๗ณรงค์ โพธิ์พุกยานันท์, ระเบียบวิธีวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : ดวงแก้ว, ๒๕๔๖), หน้า ๘๗.

จำนวนระดับสูงสุด - จำนวนระดับต่ำสุด		$= ๕ - ๑ =$	๔	$= ๐.๘๐$
จำนวนระดับทั้งหมด		๕	๕	
ระดับความมีวินัย	ระดับคะแนน		ช่วงค่าเฉลี่ย	
ทุกครั้ง	๕		๔.๒๑ - ๕.๐๐	
เกือบทุกครั้ง	๔		๓.๔๑ - ๔.๒๐	
เป็นบางครั้ง	๓		๒.๖๑ - ๓.๔๐	
นาน ๆ ครั้ง	๒		๑.๘๑ - ๒.๖๐	
ไม่เคย	๑		๑.๐๐ - ๑.๘๐	

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการ โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสังคมศาสตร์มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๖.๑ วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๓.๖.๒ วิเคราะห์การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัจจมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

๓.๖.๓ วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัจจมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยใช้การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ มีสถิติที่ใช้ในการทำวิจัย ดังนี้

๓.๗.๑ สถิติการบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

๓.๗.๓ สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

๑. การหาค่าร้อยละ (Percentage)^๕

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

P = ค่าร้อยละ

X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

๒. การหาค่าเฉลี่ย (Mean)^๖

$$\mu = \frac{\sum fx}{N}$$

μ = ค่าเฉลี่ย

$\sum fx$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

๓. การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)^๗

$$\sigma = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

σ = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$\sum fx$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

N = จำนวนประชากร

^๕นิภา เมธชาวิชัย, วิทยาการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒๘.

^๖สงศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗), หน้า ๕๕.

^๗ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียน โรงเรียนมัธยม สัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ไว้ ๓ ประการ คือ

๑) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียน โรงเรียนมัธยม สัมมาชีวศิลป์บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี

๒) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัย ตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัด ชลบุรี

ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน โรงเรียน มัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ จังหวัดชลบุรี ซึ่งได้ประชากร จำนวน ๕๒ คน ด้วยแล้วนำแบบสอบถาม มาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ สำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการ เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

μ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

σ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

N แทน จำนวนกลุ่มประชากร

๔.๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ป้อนข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และระดับชั้นปี ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ ๒ การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ป้อนข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยนี้ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อ.ศรีราชา จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีคุณลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลคือ เพศ อายุ และระดับชั้นปี ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๒๐	๓๘.๕๐
หญิง	๓๒	๖๑.๕๐
รวม	๕๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่านักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๕๐ ส่วนเพศชาย จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๕๐

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
๑๓ ปีลงมา	๑๗	๓๒.๗๐
๑๔ ปี	๒๗	๕๑.๙๐
๑๔ ปีขึ้นไป	๘	๑๕.๔๐
รวม	๕๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีอายุ ๑๔ ปี จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๙๐ รองลงมา มีอายุ ๑๓ ปีลงมา จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗๐ และน้อยที่สุดคือ มีอายุ ๑๔ ปีขึ้นไป จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๐

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๑๖	๓๐.๘๐
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๒๑	๔๐.๔๐
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๑๕	๒๘.๘๐
รวม	๕๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๔๐ รองลงมา มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๘๐ และน้อยที่สุดมีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๘๐

ตอนที่ ๒ การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี

การศึกษาวิเคราะห์การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ใน ๓ ด้านได้แก่ ๑. ด้านวินัยส่วนตัว ๒. ด้านวินัยในหน้าที่ และ ๓. ด้านวินัยทางสังคม แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปราบกฏตั้งตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการแปลผลการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน

ข้อความ	μ	σ	แปลผล
๑. ด้านวินัยส่วนตัว	๔.๐๖	๐.๕๓	เกือบทุกครั้ง
๒. ด้านวินัยในหน้าที่	๔.๔๐	๐.๔๕	ทุกครั้ง
๓. ด้านวินัยทางสังคม	๔.๒๕	๐.๔๗	ทุกครั้ง
รวม	๔.๒๔	๐.๔๒	ทุกครั้ง

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี มีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า นักเรียนมีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านวินัยในหน้าที่ อยู่ในระดับทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๔๐ รองลงมา คือ ด้านวินัยทางสังคม อยู่ในระดับทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๕ และน้อยที่สุด คือ ด้านวินัยส่วนตัว อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๐๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการแปลผลการเสริมสร้าง
 วินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์
 บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านวินัยส่วนตัว

ด้านส่วนตัว	μ	σ	แปลผล
๑. นักเรียนมีความตั้งใจเรียน โดยไม่นำขนม / อาหารมารับประทานในชั้นเรียน	๔.๔๔	๐.๘๗	ทุกครั้ง
๒. นักเรียนไม่พูดคุยเสียงดังในขณะที่คุณครู กำลังสอน	๓.๘๓	๐.๖๑	เกือบทุกครั้ง
๓. นักเรียนเข้าชั้นเรียนตามกำหนดเวลาอย่าง สม่ำเสมอ	๔.๕๐	๐.๗๐	ทุกครั้ง
๔. นักเรียนส่งการบ้านหรืองานที่ได้รับ มอบหมายตามกำหนดเวลาอย่างสม่ำเสมอ	๓.๗๕	๐.๖๓	เกือบทุกครั้ง
๕. นักเรียนสอบถามคุณครูทันทีเมื่อมีเรื่องไม่ เข้าใจในการเรียน	๓.๔๖	๐.๕๓	เกือบทุกครั้ง
๖. นักเรียนร่วมทำกิจกรรมในวันสำคัญทาง ศาสนา	๔.๖๓	๐.๗๑	ทุกครั้ง
๗. นักเรียนเมตตาจิตไม่กล้าฆ่าสัตว์เพราะกลัว บาป	๓.๖๕	๐.๘๑	เกือบทุกครั้ง
๘. นักเรียนไม่หยิ่งของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต	๔.๑๕	๑.๐๑	เกือบทุกครั้ง
รวม	๔.๐๖	๐.๕๓	เกือบทุกครั้ง

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี มีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านวินัยส่วนตัวโดยรวม อยู่ใน ระดับเกือบทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๐๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมาก ไปหาน้อย พบว่า ข้อ ๖ มีนักเรียนร่วมทำกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา อยู่ในระดับทุกครั้ง โดยมี ค่าเฉลี่ย ๔.๖๓ รองลงมา คือ ข้อ ๓ นักเรียนเข้าชั้นเรียนตามกำหนดเวลาอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับ ทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ และน้อยที่สุด คือ ข้อ ๕ นักเรียนสอบถามครุทันทีเมื่อมีเรื่องไม่เข้าใจ ในการเรียน อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๔๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการแปลผลการเสริมสร้าง
วินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวะศิลป์ บางพระ
อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านวินัยในหน้าที่

ด้านวินัยในหน้าที่	μ	σ	แปลผล
๑. นักเรียนได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด	๔.๕๘	๐.๖๖	ทุกครั้ง
๒. นักเรียนมาถึงโรงเรียนก่อนเวลา ๐๘.๐๐ น.	๔.๗๗	๐.๕๔	ทุกครั้ง
๓. นักเรียนแต่งกายตามกฎระเบียบของโรงเรียนทุกครั้งที่มาเรียน	๔.๗๗	๐.๔๖	ทุกครั้ง
๔. นักเรียนเป็นที่ยอมรับของเพื่อนนักเรียนและครู	๔.๒๗	๐.๗๕	ทุกครั้ง
๕. นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีน้ำใจกับครูและเพื่อนเสมอ	๔.๓๘	๐.๗๑	ทุกครั้ง
๖. นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านผู้ปกครอง โดยไม่ต้องมีการมอบหมาย	๔.๒๕	๐.๖๓	ทุกครั้ง
๗. นักเรียนใช้จ่ายเงินที่ได้รับอย่างประหยัดและรู้จักการเก็บออม	๔.๒๗	๐.๖๘	ทุกครั้ง
๘. นักเรียนเป็นผู้ที่มีกิริยามารยาทดีกับทุกคน เช่น ไม่พูดหยาบคาย เป็นต้น	๓.๘๘	๐.๗๕	เกือบทุกครั้ง
รวม	๔.๔๐	๐.๔๕	ทุกครั้ง

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวะศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านวินัยในหน้าที่ โดยรวม อยู่ในระดับทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๔๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ ๒ นักเรียนมาถึงโรงเรียนก่อนเวลา ๐๘.๐๐ น. อยู่ในระดับทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๗๗ รองลงมา คือ ข้อ ๑ นักเรียนได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด อยู่ในระดับทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๕๘ และน้อยที่สุด คือ ข้อ ๘ นักเรียนเป็นผู้มีกิริยามารยาทดีกับทุกคน เช่น ไม่พูดหยาบคาย เป็นต้น อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๘๘ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการแปลผลการเสริมสร้าง
วินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวะศิลป์
บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านวินัยทางสังคม

ด้านวินัยทางสังคม	μ	σ	แปลผล
๑. นักเรียนแสดงออกถึงความเป็นผู้หวังดีต่อ ผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ	๔.๑๗	๐.๖๔	เกือบทุกครั้ง
๒. นักเรียนช่วยสอดส่องดูแลไม่ให้ใครทำลาย ของส่วนรวม เพราะเป็นสมบัติที่คนรุ่นก่อน ช่วยกันรักษาไว้	๔.๓๓	๐.๖๔	ทุกครั้ง
๓. นักเรียนให้เกียรติและยอมรับความคิดเห็น ของคนอื่น	๔.๓๑	๐.๗๕	ทุกครั้ง
๔. เมื่อไปฟังธรรมที่วัดนักเรียนตั้งใจฟังและ ไม่พูดคุยกัน	๓.๕๓	๐.๕๐	เกือบทุกครั้ง
๕. นักเรียนเป็นผู้ที่ให้คำปรึกษาแก่เพื่อนได้ดี ในขณะที่เพื่อนมีปัญหา	๔.๐๐	๐.๘๔	ทุกครั้ง
๖. นักเรียนซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม	๔.๒๕	๐.๘๐	ทุกครั้ง
๗. นักเรียนกราบพระพุทธรูปทุกครั้งเมื่อมาที่ วัดด้วยกิริยาสำรวม	๔.๕๖	๐.๖๕	ทุกครั้ง
๘. นักเรียนมีความประพฤติที่ดีต่อกันถูกต้อง ตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ไม่ทำให้ ตนเองเป็นที่รังเกียจแก่ผู้อื่นและสังคม	๔.๔๐	๐.๗๗	ทุกครั้ง
รวม	๔.๒๕	๐.๔๗	ทุกครั้ง

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวะศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา
จังหวัดชลบุรี มีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านวินัยทางสังคม โดยรวม อยู่ใน
ระดับทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไป
หาน้อย พบว่า ข้อ ๗ นักเรียนกราบพระพุทธรูปทุกครั้งเมื่อมาที่วัดด้วยกิริยาสำรวม อยู่ในระดับทุก
ครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๕๖ รองลงมา คือ ข้อ ๘ นักเรียนมีความประพฤติที่ดีต่อกัน ถูกต้องตาม
ระเบียบวินัยของโรงเรียน ไม่ทำให้ตนเองเป็นที่รังเกียจแก่ผู้อื่นและสังคม อยู่ในระดับทุกครั้ง โดยมี
ค่าเฉลี่ย ๔.๔๐ และน้อยที่สุด คือ ข้อ ๔ เมื่อไปฟังธรรมที่วัดนักเรียนตั้งใจฟังและไม่พูดคุยกัน อยู่
ในระดับเกือบทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๕๓ ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ จังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเข้าศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดนอก จังหวัดชลบุรี โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปราบกฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๘ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ ด้านวินัยส่วนตัว

ปัญหา	ความถี่	แนวทางแก้ไขปัญหา	ความถี่
๑. นักเรียนส่งการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายให้ทำไม่ทันตามกำหนดเวลาเป็นบางครั้ง	๑๒	๑. นักเรียนควรสร้างวินัยให้กับตนเองเพื่อนักเรียนจะได้มีวินัยในการปฏิบัติต่องานที่ได้รับมอบได้ตรงต่อเวลา	๕
๒. นักเรียนขาดวินัยในตนเองในบางครั้งด้วยการหยิบของผู้อื่นใช้โดยไม่ได้ขออนุญาต	๕	๒. นักเรียนควรสร้างวินัยให้กับตนเองด้วยการขออนุญาตก่อนหยิบของผู้อื่นทุกครั้ง	๗
รวม	๒๑	รวม	๑๒

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า นักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน ๒๑ คน ได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านวินัยส่วนตัว มากที่สุด คือ นักเรียนส่งการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายให้ทำไม่ทันตามกำหนดเวลาเป็นบางครั้ง นักเรียนจึงควรสร้างวินัยให้กับตนเองเพื่อให้นักเรียนจะได้มีวินัย ในการปฏิบัติต่องานที่ได้รับมอบได้ตรงต่อเวลา และรองลงมา คือ นักเรียนขาดวินัยในตนเองในบางครั้งด้วยการหยิบของผู้อื่นใช้โดยไม่ได้ขออนุญาต นักเรียนจึงควรเสริมสร้างวินัยให้กับตนเอง ด้วยการขออนุญาตทุกครั้งที่ยืมของของผู้อื่น เพื่อให้นักเรียนจะได้เสริมสร้างวินัยให้กับตนเองให้ดียิ่งขึ้น

ตารางที่ ๔.๕ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทาง
พระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ
ด้านวินัยในหน้าที่

ปัญหา	ความถี่	แนวทางแก้ไขปัญหา	ความถี่
๑. นักเรียนใช้คำพูดไม่เหมาะสมกับเพื่อนนักเรียนในบางครั้ง	๑๐	๑. นักเรียนต้องระวังในการใช้คำพูดกับเพื่อนให้มากขึ้น	๘
๒. นักเรียนมีจิตอาสาในการช่วยงานของส่วนรวมในบางครั้งน้อยเกินไป ทำให้งานนั้นล่าช้า	๕	๒. นักเรียนควรสร้างวินัยในสังคมให้มีจิตอาสา เพื่อที่จะได้ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายไม่ล่าช้า	๓
รวม	๑๕	รวม	๑๕

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า นักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน ๑๕ คน ได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านวินัยในหน้าที่ มากที่สุดคือ นักเรียนใช้คำพูดไม่เหมาะสมกับเพื่อนนักเรียนในบางครั้ง นักเรียนจึงควรสร้างวินัยในหน้าที่ โดยนักเรียนต้องระวังการใช้คำพูดกับเพื่อนให้มากขึ้น และรองลงมา คือ นักเรียนมีจิตอาสาในการช่วยงานของส่วนรวมในบางครั้งน้อยเกินไป ทำให้งานที่ได้รับมอบหมายให้ทำนั้นล่าช้า นักเรียนจึงควรสร้างวินัยในหน้าที่ โดยนักเรียนควรสร้างจิตอาสาให้เกิดในจิตสำนึกว่ามีหน้าที่ทำงานที่ได้รับมอบหมายจะได้สำเร็จลุล่วงไม่ให้ล่าช้าจนเกิดความเสียหาย

ตารางที่ ๔.๑๐ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทาง
พระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ
ด้านวินัยทางสังคม

ปัญหา	ความถี่	แนวทางแก้ไขปัญหา	ความถี่
๑. นักเรียนให้คำปรึกษากับเพื่อน ในบางครั้งอาจเป็นผลเสีย	๑๑	๑. นักเรียนควรให้เพื่อนปรึกษาปัญหา กับคุณครู ประชัณมากกว่าให้ คำปรึกษาเอง	๗
๒. นักเรียนพูดคุยกันบางครั้ง ในขณะที่ฟังธรรม	๕	๒. นักเรียนควรทำจิตใจให้สงบใน ขณะที่ฟังธรรม ควรงดเว้นการ พูดคุย	๖
รวม	๒๐	รวม	๑๓

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า นักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา
จังหวัดชลบุรี จำนวน ๒๐ คน ได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเสริมสร้าง
วินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านวินัยทางสังคม มากที่สุดคือนักเรียนให้คำปรึกษากับเพื่อนใน
บางครั้งอาจเป็นผลเสีย นักเรียนจึงควรเสริมสร้างวินัยในสังคมให้ด้วยให้เพื่อนปรึกษาปัญหากับคุณครู
ประจำชั้นแทน และรองลงมา คือ นักเรียนพูดคุยกันบางครั้งในขณะที่ฟังธรรม นักเรียนจึงหาควร
เสริมสร้างวินัยคือ ควรทำจิตใจให้สงบในขณะที่ฟังธรรม ควรงดเว้นการพูดคุยเป็นการเสริมสร้าง
วินัยทางสังคม

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนมัธยม สัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี” ปัจจุบันสังคมไทยหรือสังคมโลกกำลัง ประสบปัญหา เพราะคนในชาติขาดระเบียบวินัย ทำให้เกิดความสับสนวุ่นวาย วิธีที่จะช่วยให้ สังคมไทยสงบได้ คือ การสร้างวินัยให้กับสังคม รากฐานของวินัยเริ่มที่การมีวินัยในตนเอง ฉะนั้น วินัยในตนเองเป็นสิ่งช่วยพัฒนาให้ทุกคนอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างสงบสุข และวินัยในตนเองยังช่วย ในเรื่องของการแสวงหาความรู้ ชุมชนเจริญมั่นคง โดยอาศัยพลเมืองที่กระทำความดี ผู้นำทางที่ดี คือ พ่อแม่ ผู้ปกครองและครูใน โรงเรียน ดังนั้นจึงควรปลูกฝังระเบียบวินัย ตั้งแต่เด็ก ๆ จึงนำพุทธ บัญญัติเกี่ยวกับระเบียบ และวิธีดำเนินกิจการหน้าที่ของภิกษุสงฆ์และภิกษุณีเป็นเครื่องจัดระเบียบ สำหรับวินัยแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ วินัยของบรรพชิต และวินัยของคฤหัสถ์ วินัยของคฤหัสถ์จะไม่ เข้มงวด เหมือนของพระภิกษุสงฆ์ โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ เปิดสอนตั้งแต่ระดับ อนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ประสบปัญหานักเรียนขาดระเบียบวินัย เช่น นักเรียนมาเรียนไม่ทัน เข้าแถวช่วงเช้า ไม่เข้าแถวซื้ออาหาร แต่งกายไม่ถูกระเบียบ ขาด ลา มา สาย อยู่เป็นประจำ ซึ่งเป็น ปัญหาในการเรียนการสอน ผู้วิจัยมีความสนใจในเรื่องของการเสริมสร้างวินัยตามแนว พระพุทธศาสนาของโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ จึงกำหนดวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ เพื่อศึกษา เสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา และเพื่อศึกษาของเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนว ทางการแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนมัธยม สัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี

ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนด กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน ๕๒ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยตามข้อค้นพบ (Fact Findings) ได้ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๕๐ มีอายุ ๑๔ ปี จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๙๐ มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๔๐

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ มีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๔ และจำแนกในแต่ละด้าน โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีดังต่อไปนี้

๑) ด้านวินัยส่วนตัว พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ จังหวัดชลบุรี มีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๐๖

๒) ด้านวินัยในหน้าที่ พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ จังหวัดชลบุรี มีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๔๐

๓) ด้านวินัยทางสังคม พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ จังหวัดชลบุรี มีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับทุกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๕

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เรียงลำดับ ดังนี้

๑) ด้านวินัยส่วนตัว ได้แก่ นักเรียนขาดวินัยในตนเอง เช่น นอนตื่นสาย ทำให้ไปโรงเรียนไม่ทัน บางกิจกรรมนักเรียนจึงไม่ได้ปฏิบัติ รับประทานอาหารในขณะที่เรียนหนังสือ จึงควรแก้ไขด้วยการสร้างวินัยให้กับตนเองเพื่อนักเรียนจะได้มีวินัยในการปฏิบัติภารกิจของตนได้ตรงต่อเวลา

๒) ด้านวินัยในหน้าที่ ได้แก่ นักเรียนขาดวินัยในหน้าที่คือ ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ครูมอบหมาย ทำให้งานไม่สำเร็จลุล่วงตามเวลา จึงควรแก้ไขด้วยการสร้างวินัยในหน้าที่เพื่องานที่นักเรียนได้รับมอบหมายจะได้สำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์

๓) ด้านวินัยทางสังคม ได้แก่ นักเรียนไม่มีจิตอาสาในการช่วยงานของส่วนรวม ใช้คำพูดไม่เหมาะสมในบางครั้ง จึงควรแก้ไขเสริมสร้างนักเรียนให้มีจิตอาสา และระวังการใช้คำพูดให้มากขึ้น

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

๕.๒.๑ การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี มีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับทุกครั้ง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชาจังหวัดชลบุรี ซึ่งอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ในสมเด็จพระสังฆราช มุ่งเน้นที่จะให้นักเรียนมีความสามารถทางวิชาการเต็มตามศักยภาพภายใต้คุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ มีระเบียบวินัย มีความรู้ มีความคิด มีการเสริมสร้างวินัย เพื่อเป็นผู้ที่มีลักษณะอันพึงประสงค์ทางด้านวินัยส่วนตัว วินัยในหน้าที่ และวินัยทางสังคม เป็นไปตามคำขวัญของโรงเรียน คุณธรรมเด่น เน้นวินัย ใฝ่ศึกษา จึงทำให้นักเรียนมีการเสริมสร้างวินัยอยู่ในระดับทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องประเภทของความมีระเบียบวินัยของ รุจิรัฐ สุสาระ และคณะ ได้แบ่งระเบียบวินัยออกเป็น ๓ ประเภท ซึ่งแต่ละประเภทต่างก็มีแนวทางแตกต่างกันออกไป ดังนี้ คือ ๑) ระเบียบวินัยส่วนตัว หมายถึง กฎเกณฑ์ แนวปฏิบัติ หรือคติประจำใจ ๒) ระเบียบวินัยในหน้าที่ หมายถึง กฎเกณฑ์หรือแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่การงาน ๓) ระเบียบวินัยทางสังคม หมายถึง แนวปฏิบัติอันที่ทุกคนในสังคมยึดถือปฏิบัติเหมือนกัน และสอดคล้องกับการวิจัยของ พูนสวัสดิ์ นาคเสน เรื่อง “การปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี” พบว่า โรงเรียนมีการส่งเสริมวินัยนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวินัยในหน้าที่ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับทุกครั้ง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่านักเรียนมีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ซึ่งถือว่า การรู้จักวินัยในหน้าที่คือ รู้จักกฎระเบียบของสังคมที่เราอยู่ และห้ามมิให้ละเมิด ควรปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับวินัยในหน้าที่ ดังที่ พันธ์ หันนาดิษฐ์ และคณะ ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติตนให้มีระเบียบวินัยไว้ ๓ ข้อดังนี้คือ ๑) ต้องรู้จักกฎระเบียบของสังคมที่เราอยู่เป็นอย่างดี เพื่อจะได้ไม่ละเมิดกฎหมาย ๒) ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบนั้นอย่างเคร่งครัด ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๓) ฝึกปฏิบัติตามกฎระเบียบจนคิดเป็นนิสัย และสอดคล้องกับการวิจัยของ วิไล หินคำ เรื่อง “การพัฒนาคำณินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนหนองบัวไชยวารพิทยาสรรพ์ อำเภอนองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์” พบว่า นักเรียนมีวินัยและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านวินัยส่วนตัว ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับเกือบ

ทุกครั้ง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่านักเรียนมีการพูดคุยกันในขณะที่ครูทำการสอน นักเรียนส่งการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายช้ากว่ากำหนดในบ้างครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของวินัยในตนเอง ดังที่ กุลยา ตันติผลาชีวะ กล่าวว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ให้เป็นไปตามความตั้งใจและนำตนเองไปในทางที่ถูกต้อง อย่างมีเหตุผลและสอดคล้องกับการวิจัยของ ประหยัด ดีสัน เรื่อง “พฤติกรรมการผิดระเบียบวินัยและแนวทาง แก้ไขพฤติกรรม การผิดระเบียบวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม ปีการศึกษา ๒๕๕๑” พบว่า พฤติกรรมของการผิดระเบียบวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

๕.๒.๒ การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยม สัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกเป็นรายด้าน

๑) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านวินัยส่วนตัว พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ มีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านวินัยส่วนตัว ซึ่งมีค่าแปลผล โดยรวมอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้ เนื่องจากนักเรียนมีการเสริมสร้างวินัยส่วนตัว เพื่อนำไปสู่การมีระเบียบ แบบแผนตามที่มีการกำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของวินัยในตนเอง ดังที่ ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ ได้ให้ความหมายคำว่า วินัยในตนเอง หมายถึง คุณลักษณะทางจิตหรือจิตลักษณะ และพฤติกรรมที่นำไปสู่การปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือข้อตกลงเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม โดยไม่ต้องไปรับการควบคุมดูแลจากผู้อื่น เนื่องจากสามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองตามที่มุ่งหวังไว้ได้ โดยพฤติกรรมที่นำไปสู่ความมีวินัยนั้น หมายถึง การกระทำที่ควรได้รับการส่งเสริม เพื่อนำไปสู่ความมีวินัย หมายถึง คุณลักษณะทางจิตที่ควรได้รับการส่งเสริม เพื่อนำไปสู่การมีวินัยในตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา สังฆรัตน์ เรื่อง “การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับวิธีสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนตอนปอวิทยา อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู” พบว่า วินัยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๖ นักเรียนร่วมทำกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งแปลค่าแปลผล อยู่ในระดับทุกครั้ง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่านักเรียนมีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยถือว่าวินัยเป็นข้อบัญญัติ เป็นข้อบังคับ เป็นกฎเกณฑ์ที่ควรประพฤติปฏิบัติ สำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา และจิตใจของมนุษย์ จึงทำให้นักเรียนมีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับวินัยในตนเองตามแนวทางพระพุทธศาสนา ดังที่ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้สรุปเกี่ยวกับความมีวินัย

ในตนเองไว้ว่า การปฏิบัติตนเพื่อพัฒนานั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพราะมนุษย์เรามีความรู้ความสามารถมาก แต่การแสดงออกทางกาย วาจา และใจนั้น อาจจะไม่ค่อยจะสัมพันธ์กันเท่าไรนักอันสืบเนื่องมาจากความคิดเห็นต่าง ๆ แต่ละคนที่แสดงออกมาก็คนละความคิด ด้วยเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงทรงวางหลักการปฏิบัติไว้ให้คฤหัสถ์หรืออุบาสก อุบาสิกา ได้ประพฤติปฏิบัติกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระบุญทัน จารุวณฺโณ (กมลลักษณ์) เรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์เทศบาลตำบลนิคมลำไค้ อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี” พบว่า การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ ๕ นักเรียนสอบถามคุณครูทันทีเมื่อมีเรื่องไม่เข้าใจในการเรียน ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้ก็ปรายได้ว่านักเรียนมีการเสริมสร้างวินัยด้านส่วนตัวเมื่อมีข้อสงสัย ข้อขัดข้อง ต้องสอบถามทันที เพราะมีความเชื่อว่าครูสามารถให้คำแนะนำแนะแนวทางด้านการเรียน ได้ดี จึงทำให้นักเรียนมีการเสริมสร้างวินัยด้านส่วนตัวอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครูในการพัฒนานักเรียน ดังที่ กาญจนา หาสิตะพันธ์ ได้กล่าวถึง บทบาทของครูในการพัฒนาวินัยในตนเองดังนี้ ๑) สร้างความสามัคคีในห้องเรียนให้ทุกคนมีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมและยอมรับเสียสละเพื่อหมู่คณะ ๒) สร้างความรู้สึกให้เด็กเห็นว่าตนมีความสำคัญต่อหมู่คณะ ๓) จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศเต็มไปด้วยความเคารพและเชื่อฟังกัน และพยายามสร้างความเป็นกันเองภายในห้องเรียน ๔) ครูควรใช้วิธีแนะแนวทางให้แก่เด็กนักเรียน ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าครูเชื่อในคุณค่าของนักเรียน นอกจากนี้ควรสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นในตัวเด็กด้วย ๕) ครูให้สิทธิ์เด็กทุกคนเท่ากัน นอกจากนี้การเตรียมการสอนและกิจกรรมควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ๖) พยายามศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อนำไปเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาทางวินัย ครูควรพิจารณาเหตุการณ์ที่ละเหตุการณ์เมื่อมีการกระทำผิดทางวินัย ควรพิจารณาความต้องการและประวัติชีวิตของเด็กที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด จะไม่มีการลงโทษเพื่อเป็นตัวอย่างแก่กลุ่ม แต่จะให้มีการเรียนรู้เพื่อเป็นตัวอย่างแก่กลุ่ม แต่จะให้มีการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่กระทำผิดนั้น ๗) ครูควรศึกษาพฤติกรรมของเด็กตามวิทยาศาสตร์ หาเหตุผลของพฤติกรรมและวิธีเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รวมทั้งการหัดให้เด็กรับผิดชอบในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ๘) ครูช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลของมาตรฐานและกฎต่าง ๆ ควรให้เด็กได้เห็นผลของพฤติกรรมของตน ครูบอกขอบเขตกว้าง ๆ ของพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อจากนั้นให้เด็กช่วยวางกฎเอง ๙) ครูช่วยเด็กให้เข้าใจต้นตอของพฤติกรรมของตนและของผู้อื่น ตลอดจนหาทางที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้ง ๑๐) ไม่ควรใช้การห้ามเป็นเครื่องอบรมทางวินัย ควร

ให้วิธีช่วยๆ ให้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา สังฆรัตน์ เรื่อง “การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับวิธีสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนคอนปอวิทยา อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู” พบว่า ครูมีความเข้าใจในกิจการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก

๒) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านวินัยหน้าที่ พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ มีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านวินัยในหน้าที่ ซึ่งมีค่าแปลผล โดยรวมอยู่ในระดับทุกครั้ง ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่านักเรียนมีการเสริมสร้างวินัยในหน้าที่ เพื่อนักเรียนได้รู้จักการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด เป็นที่ยอมรับของเพื่อน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจและเป็นผู้มีกิจกรรมารยาทดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับด้านวินัยหน้าที่ ดังที่ สุชา จันทรธอม และสุรางค์ จันทรธอม กล่าวว่า วิธีปลูกฝังวินัยหรือการรู้จักบังคับตนเองให้แก่เด็กควรจะมีลักษณะ วางกฎเกณฑ์ในโอกาสอันเหมาะสม ต้องเข้าใจถึงความสามารถของเด็กและช่วยให้เขาได้เรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสิทธิ์ หอมสมบัติ เรื่อง “การพัฒนาวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านดอนยู กิ่งอำเภอนาเขี้ยว จังหวัดอุบลราชธานี” พบว่า การที่จะพัฒนาวินัยนักเรียนให้ได้ผลอย่างจริงจังนั้น โรงเรียนจะต้องเห็นความสำคัญ มีแนวโน้มให้ชัดเจน บุคลากรจะต้องมีตระหนักในปัญหา ทำตนให้เป็นแบบอย่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๒ นักเรียนมาถึงโรงเรียนก่อนเวลา ๐๘.๐๐ น. ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับทุกครั้ง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นเพื่อจะมาถึงโรงเรียนก่อนเวลา ๐๘.๐๐ น. เพื่อปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน จึงทำให้นักเรียนมีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับทุกครั้ง ดังที่ ภรณา กิจขยัน ได้สรุปเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองไว้ว่า บุคคลที่มีวินัยแห่งตนจะมีคุณลักษณะและพฤติกรรม ดังนี้ ๑) มีความรับผิดชอบ ๒) เชื้อมั่นในตนเอง ๓) มีความรู้สึกรับผิดชอบ ๔) มีความตั้งใจจริงใจคอมั่นคง ๕) กล้าคิด กล้าทำ กล้าพูด ๖) มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และไม่เกรงใจ โดยปราศจากเหตุผล ๗) ไม่กังวลใจ ๘) มีลักษณะความเป็นผู้นำ ๙) มีความอดทน ๑๐) มีความซื่อสัตย์ และจริงใจมีเหตุผลซึ่งสอดคล้องกับการมีวินัยส่วนตัวภรณา กิจขยัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระบุญทัน จารุณุโณ (กมลลักษณะ) เรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์เทศบาลตำบลนิคมท่าโค่น้อย อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี” พบว่า การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ ๘ นักเรียนเป็นผู้มีกิจกรรมายาหัดกับทุกคน เช่น ไม่พูดหยาบคาย เป็นต้น ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่านักเรียนมีความเห็นว่าการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ควรเป็นผู้มีกิจกรรมายาหัด เป็นผู้ซึ่งรู้จักการปฏิบัติตน จึงทำให้นักเรียนมีการเสริมสร้างวินัยในหน้าที่ อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับ พันธ ทัศนคติ และคณะ ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติตนให้มีระเบียบวินัยไว้ ๓ ข้อ ดังนี้ คือ ๑) ต้องรู้จักกฎระเบียบของสังคมที่เราอยู่เป็นอย่างดี เพื่อจะได้ไม่ละเมิดกฎหมาย ๒) ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบนั้นอย่างเคร่งครัด ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๓) ฝึกปฏิบัติตามกฎระเบียบจนคิดเป็นนิสัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐวุฒิ นารายณ์ เรื่อง “การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านกุดแคน โนนมันปลา กิ่งอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย” ผลการวิจัย พบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านกิจกรรมายาหัด มีการปรับเปลี่ยนมารยาท โดยใช้คำพูดที่เหมาะสมใน โอกาสต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก

๓) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านวินัยทางสังคม พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมสามมาชีวิตศิลป์ บางพระ มีการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านวินัยทางสังคม ซึ่งมีค่าแปลผล โดยรวมอยู่ในระดับทุกครั้ง ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่านักเรียนมีความคิดว่าการแสดงออกถึงความมีน้ำใจ การช่วยเหลือสาธารณชนสมบัติ การให้เกียรติผู้อื่น ความซื่อสัตย์ การร่วมทำกิจกรรมทางศาสนา และการประพฤติดต่อกับผู้อื่นถือเป็น ระเบียบที่สำคัญต่อสังคม จึงทำให้นักเรียนมีการเสริมสร้างวินัยทางสังคมอยู่ในระดับทุกครั้ง ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการอบรมให้รู้ระเบียบสังคม ดังที่ สุพัตรา สุภาพ ได้ให้ความหมาย ของการอบรมให้รู้ระเบียบของสังคมว่า เป็นกระบวนการทั้งทางตรงและทางอ้อมของมนุษย์ใน สังคมหนึ่ง ๆ เพื่อที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริยา พรหมรัตน์ เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตาม ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนารามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุบลราชธานี เขต ๑” พบว่า คุณธรรมจริยธรรมตามความคิดเห็นของผู้ปกครองโดยรวมอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๗ นักเรียนกราบพระพุทธรูปทุกครั้งเมื่อมาที่วัดด้วย กิริยาสำรวม ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับทุกครั้ง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่านักเรียนมีความคิดว่าวินัยทาง สังคมเกิดขึ้นได้ด้วยการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครองเป็นผู้อบรมเบื้องต้น จากนั้นเกิดจากการอบรม จากบุคคลรอบข้าง จึงทำให้นักเรียนมีการเสริมสร้างวินัย อยู่ในระดับทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมให้รู้ระเบียบวินัยสังคม ดังที่ อุบล เสถียรปภิรณกรณ์ ได้ให้ความหมาย ของการอบรมให้รู้ระเบียบสังคมว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลหนึ่ง ๆ มีความรู้สึกรู้จักคิดและ

พฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่สังคมหนึ่ง ๆ มีอยู่ และไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ จูไรรัตน์ แสนวัง เรื่อง “สาเหตุการประพฤติดีกระเบียบบวินัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช) ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์และนักเรียนสังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดมหาสารคาม” พบว่า ผู้ประพฤติดีกระเบียบบวินัย ด้านกลุ่มเพื่อนในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลางโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ ๔ เมื่อไปฟังธรรมที่วัดนักเรียนตั้งใจฟังและไม่พูดคุยกัน ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่านักเรียนมีความคิดว่าระเบียบทางสังคมเป็นบทบาทสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว จึงทำให้นักเรียนมีการเสริมสร้างวินัย อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการอบรมวินัยทางสังคม ดังที่ ชูดา จิตพิทักษ์ กล่าวว่า การอบรมให้รู้ระเบียบสังคมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคล และความสำคัญนี้เองที่มีบทบาทอย่างสำคัญต่อบุคคล โดยเฉพาะในวัยต้นของชีวิตและในช่วงที่บุคคลเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งเกิดขึ้นกับบุคคลทั้งในระดับที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระบุญทัน จารุบุญโณ (กณาลักษณ์) เรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์เทศบาลตำบลนิคมคำ โคนน้อย อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี” พบว่า การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์เทศบาลตำบลนิคมคำ โคนน้อย อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี มีสัมมาคาระ อยู่ในระดับมาก

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วสามารถสรุปผลโดยแบ่งเป็น ๒ ระดับ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

ผลการศึกษากการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสามมาชีวศิลป์ บางพระ ซึ่งมีค่าแปลผล โดยรวมอยู่ในระดับทุกครั้ง ดังนั้นนักเรียนโรงเรียนมัธยมสามมาชีวศิลป์ บางพระ จึงควรรักษามาตรฐานไว้และมีการเสริมวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ในด้านวินัยส่วนตัว ด้านวินัยในหน้าที่ และวินัยทางสังคม โดยปฏิบัติตนตามคติพจน์ของโรงเรียน คือ ศีลธรรม นำปัญญา พากาฬสุจริต ยึดมั่นตั้งใจ ใฝ่เรียน เพียรหาความรู้ ควบคู่ศีลธรรม

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวินัยในหน้าที่ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับทุกครั้ง ดังนั้นนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ จึงควรรักษามาตรฐานให้ดีขึ้นต่อไป โดยการปฏิบัติตามหน้าที่ที่ครูมอบหมายให้ เพื่องานที่ได้รับมอบหมายจะได้สำเร็จลุล่วง ไม่มีงานค้างค้ำ และมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นไป

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านวินัยส่วนตัว ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ดังนั้นนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ จึงควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ดีขึ้น โดยจัดการปฏิบัติภารกิจของตนให้ทันกับเวลา ไม่ทำผิดกฎของห้องเรียน เช่น แอบรับประทานขนมในห้องเรียน เพื่อเป็นให้เกียรติคุณครูผู้สอน และตนเอง

และแบ่งเป็นรายด้านในการเสนอแนะเชิงนโยบายตามลำดับ ดังนี้

๑) จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ ๑ คือ ด้านวินัยส่วนตัว พบว่า มีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ดังนั้น นักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ จึงควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป โดยการปฏิบัติตนเองให้มีระเบียบ มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ให้มีงานค้างค้ำ เพื่อเสริมสร้างความมีวินัยส่วนตัวให้ดียิ่งขึ้นไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ ๖ นักเรียนร่วมทำกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับทุกครั้ง ดังนั้น นักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ จึงควรรักษามาตรฐานให้ดีขึ้นต่อไป โดยการจัดกิจกรรมสอดแทรกทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อนักเรียนจะได้มีส่วนร่วมคิด และร่วมปฏิบัติกิจกรรมเป็นการเสริมสร้างวินัยส่วนตัวให้ดียิ่งขึ้นไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ ๕ นักเรียนมีเมตตาจิตไม่กล้าฆ่าสัตว์ เพราะกลัวบาป ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ดังนั้นนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ จึงควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป โดยการสอนให้นักศึกษาตั้งอยู่ในความดี และสอนนักศึกษาให้เกรงกลัวต่อการทำบาปอกุศล เพื่อนักเรียนจะได้รู้ถึงผลของการกระทำเป็นการสร้างวินัยส่วนตัวให้ดียิ่งขึ้นไป

๒) จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ ๒ คือ ด้านหน้าที่ พบว่า มีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับทุกครั้ง ดังนั้นนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ จึงควรรักษามาตรฐานให้ดีขึ้นต่อไป โดยการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ด้วยการมาโรงเรียนก่อน ๐๘.๐๐ นาฬิกา แต่งกายตามระเบียบของโรงเรียน มีใจเอื้อเฟื้อต่อครูและเพื่อน เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ช่วยเหลือกิจการงานทั้งที่บ้านและโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ประหยัด มัธยัสถ์ และเก็บออม เป็นนิสัย เพื่อเป็นเสริมสร้างวินัยในหน้าที่ให้กับนักเรียนตลอดเวลา

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ ๒ นักเรียนมาถึงโรงเรียนก่อนเวลา๐๘.๐๐ นาฬิกา ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับทุกครั้ง ดังนั้นนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ จึงควรรักษามาตรฐานให้ดีต่อไป โดยการปฏิบัติตนให้เป็นผู้ตรงต่อเวลาและแต่งกายได้ถูกต้องเหมาะสมอีกทั้งเป็นการให้เกียรติกับสถานที่และตนเอง เพื่อเป็นการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านวินัยในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ ๘ นักเรียนเป็นผู้มีกิจกรรมมาหาทุกคน เช่นไม่พูดหยาบคาย เป็นต้น ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ดังนั้นนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ จึงควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ดีต่อไป โดยการสอนแทรกเนื้อหา กิจกรรมมาหาที่นักเรียนพึงประพฤติกและปฏิบัติในช่วงโมงเรียนทุกครั้ง เพื่อเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านวินัยในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นไป

๓) จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ ๓ คือ ด้านวินัยทางสังคม พบว่า มีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับทุกครั้ง ดังนั้นนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ จึงควรรักษามาตรฐานให้ดีต่อไป โดยการช่วยสอดส่องดูแลสมบัติส่วนรวมให้คงสภาพใช้ได้ ไม่ชำรุดเสียหาย ให้คำปรึกษาที่ดีต่อเพื่อน ให้เกียรติตนเองและผู้อื่น มีกิจกรรมมาหาสารวม เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบที่สังคมตั้งไว้ และเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นทั่วไป เพื่อเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ด้านวินัยทางสังคมให้ดียิ่งขึ้นไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ ๑ นักเรียนกราบพระพุทธรูปทุกครั้งเมื่อมาที่วัดด้วยกิริยาสำรวม ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับทุกครั้ง ดังนั้นนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ ดังนั้นนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ จึงควรรักษามาตรฐานให้ดีต่อไป โดยการเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างในเรื่องการประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการเสริมสร้างวินัยทางสังคมให้ดียิ่งขึ้นไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ ๔ เมื่อไปฟังธรรมที่วัดนักเรียนตั้งใจฟังและไม่พูดคุยกัน ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ดังนั้นนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ จึงควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ดีต่อ โดยประพฤติปฏิบัติเป็นผู้สำรวมทั้งกาย วาจาและใจ เพื่อเป็นการเสริมสร้างวินัยทางสังคมให้ดียิ่งขึ้นไป

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังนี้

๑) ควรศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมนักเรียนให้กล้าแสดงความคิดเห็นเรื่องการเรียนรู้ธรรมศึกษาตามแนวทางพระพุทธศาสนา”

๒) ควรศึกษาเรื่อง “การเสริมสร้างวินัยนักเรียนให้เป็นผู้มีกิริยา มารยาทที่ดีตามแนวทางพระพุทธศาสนา”

๓) ควรศึกษาเรื่อง “การปฏิบัติตนของนักเรียนเมื่อไปฟังธรรมที่วัด ตามแนวทางพระพุทธศาสนา”

๔) ควรศึกษาเรื่อง “การเสริมสร้างวินัยนักเรียนให้เป็นผู้ตรงต่อเวลา และรู้จักหน้าที่ของตนเอง ตามแนวทางพระพุทธศาสนา”

บรรณานุกรม

ข้อมูลปฐมภูมิ

การศาสนา, กรม. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม ๔, ๑๑, ๑๔, ๑๗, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๕, ๓๐, ๓๕, ๔๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข้อมูลทุติยภูมิ

๑) หนังสือทั่วไป

กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๐.

กรมสามัญศึกษา, เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๕. กรุงเทพมหานคร : กรมสามัญศึกษา, ๒๕๔๐.

กรมวิชาการ. การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๒.

กาญจนา หาลิตะพันธ์. การควบคุมตนเองในชุมชนทางวิชาการกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๖.

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับที่ ๒๒ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา, ๒๕๔๔.

ฉันทนา ภาคบงกช. “เอกสารประกอบการสอนวิชา ป.๖. ๕๓๑ กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย”. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๕.

นิภา เมธชาวิชัย. วิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๓.

ชูดา จิตพิทักษ์. พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสารมวลชน, ๒๕๒๕.

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. คุณธรรมและจริยธรรม หลักการและวิธีการพัฒนาจริยศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๒.

เซาว์ มณีวงษ์. การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บูรพาสาส์น, ม.ป.ป.

ณรงค์ โพธิ์พฤคนันท์. ระเบียบวิธีวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ดวงแก้ว, ๒๕๔๖.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม ๒จิตวิทยาและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๔.

- ทองหล่อ วงษ์ธรรม, รองศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญา ๒๐๑ พุทธศาสน์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์, ๒๕๓๘.
- ธรรมรส โชติคุณุชร. การบริหารแบบมีส่วนร่วม. ในประมวลสารชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, ๒๕๔๐.
- ธีรศักดิ์ อุ่ณอารมณ์เลิศ. เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๕.
- ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต. แนวคิดการเรียนรู้กับการเรียนการสอนในประมวลสาระชุด วิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิทยวิธีทางการสอน หน้าที่ ๔. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, ๒๕๓๒.
- ปรีชา ธรรมา. วินัยแห่งตน. สารานุกรมศึกษาศาสตร์, ๒๕๔๕.
- ปภาณี จิตวัฒนา. มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕
- พนัส หันนาคินทร์. สร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม่ด, ๒๕๔๒.
- พระเทพดิลก (ระแบบ จิตญา โณ). พระธรรมวินัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). กรรมและนรกสวรรค์สำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๓๘.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๓๘.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). เพื่ออนาคตของการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๕.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). ธรรมานุญชีวิต. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). นิติศาสตร์แนวพุทธ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๔๔.

- พ.สถิตววรรณ (พิจิตร จิตตวณฺโณ). อุดมมงคลในพระพุทธศาสนา เล่ม ๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๔๗.
- ปิ่น มุกกันท์. พันเอก มงคลชีวิต. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์หามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- ประสาร ทองภักดี. พันโท กฎหมายมหาชนตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์หามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. วิสุทธิธรรมรคแปล ภาค๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์หามกุฏราชวิทยาลัย : ๒๕๔๐.
- รุจิรี ภู่อาระและคณะ. แบบเรียนแนวหน้า ชุดพัฒนากระบวนการหลักสูตรใหม่ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ๖. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ม.ป.ป.
- โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี ๑. คู่มือจัดกิจกรรมที่ปรีกษานักเรียน. อุตรธานี : โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี, ๒๕๔๒.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐.
- วลีษา เพชรสุวรรณ. คู่มือการเขียนการสอน กลุ่มวิชาการงานและอาชีพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ม.ป.ป.
- วิจิตร อาชวะกุล. เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอ เอสพริ้นตังเฮาส์. ๒๕๓๘.
- วินัย พัฒนรัฐ และคณะ. แบบเรียนแนวหน้า ชุดพัฒนากระบวนการหลักสูตรใหม่ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ๖. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ม.ป.ป.
- สมเกียรติ ปดิษฐพร และคณะ. แบบฝึกหัดพัฒนาความคิด ส๐๔๕ พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, พ.ศ. ๒๕๔๐.
- สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมโร). มงคลยอดชีวิต. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๕.
- สวัสดิ์ ปทุมราช และคณะ. หนังสือเรียนแบบเบ็ดเสร็จกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย สทน. ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ. ม.ป.ป
- สุชา จันทร์เอม. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔.
- สุชา จันทร์เอมและสุรางค์ จันทร์เอม. จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพมหานคร : แพรววิทยา, ๒๕๑๖.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. พระไตรปิฎกฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์หามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- สงศรี ชมภูวงศ์. การวิจัย. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ผลการสัมมนาระดมความคิดการส่งเสริมสถาบัน
ครอบครัวให้มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้. กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๔๐.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. คู่มือและสื่อสารการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียน
การสอนในระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สังกัดงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๑.

หวน พิณรุฬห์. การบริหารโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๕.

อุบล เสถียรปภีรณกรณ์. การปรับตัวทางสังคมของนักเรียนไทย มุสลิมในวิทยาลัยครูยะลา.
กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘.

๒) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

กรรณา กิจขยัน. “ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายใน ภายนอกคนและ
คุณธรรมแห่งพลเมืองดี”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๑๗.

จู่ไรรัตน์ แสนวัง. “สาเหตุการประพฤติดีประเวียบวินัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
(ปวช.) ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์และนักเรียน สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัด
มหาสารคาม”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, ๒๕๔๓.

ณัฐพล นารฎร์. “การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนในตนเองของนักเรียนโรงเรียน
บ้านกุดแคน โนนมันปลา กิ่งอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย”. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐.

ธนู วุฒิเกียรติไพบูลย์. “การศึกษาการประพฤติดีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตาม
ทัศนคติของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาใน
จังหวัดนครราชสีมา”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๒.

บุญทัน จารุวรรณ (กมลลักษณ์), พระ. “การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของ
นักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์ เทศบาลตำบลนิคมลำโดมน้อย อำเภอสิ
รินธร จังหวัดอุบลราชธานีประหยัด ดิฉัน. “พฤติกรรมการณ์ประเวียบวินัยและแนว
ทางแก้ไขของฝ่ายปกครองโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด

- นกรพนม ๒๕๔๑". วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๒.
- บวรศักดิ์ จุกชุมโม, พระอธิการ. "ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาวินัยนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีอุดมวิทยา อำเภอสิรินธร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๓". วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ๒๕๕๐.
- ปรีชา สังฆรัตน์. "การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมวินัยนักเรียนโรงเรียนคอนปอวิทยา อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู". วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๖.
- พิสิทธิ์ หอมสมบัติ. "การพัฒนาวินัยนักเรียนโรงเรียนบ้านคอนยู กิ่งอำเภอนาเย็น จังหวัดอุบลราชธานี". วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๖.
- พูนสวัสดิ์ นาคเสน. "การปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี". วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๔.
- วิวัฒน์ มูลสถาน. "ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีวินัยในตนเอง". วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๒.
- วิไล หินคำ. "การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนหนองบัวไชยวารพิทยาสรรพ์ อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์". วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๗.
- สมนึก คอบขุนทด. "การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนโคกเจริญมัธยมศึกษาศึกษา อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ". วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๗.
- สิริยา พรรัตน์. "คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน นักเรียนโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๑". วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๑.

- สุรจิตร ชันชวิชัย. “การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง โรงเรียนไชยวานวิทยา อำเภอไชยวาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต ๓”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๗.
- อัญชลี คงเรืองศรี. “การศึกษาผลการปรับพฤติกรรมก่อนวัยเรียนโดยใช้เทคนิคควบคุมตนเอง เทคนิคเบี่ยงรรถรและเทคนิคเบี่ยงรรถรควบคุมการเสริมแรงทางสังคม”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ๒๕๔๕.

๓) เอกสารอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

- กัลยา ตันติผลาชีวะ. “การฝึกวินัยเด็ก”, วารสารการศึกษาปฐมวัย, (เดือนเมษายน ๒๕๔๒): ๖๐
- ปรีชา ธรรมา “วินัยแห่งตน”, สารานุกรมศึกษาศาสตร์, (๒๕๔๕) : ๓๓.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน, แนะแนว, ปีที่ ๑๘. ฉบับที่ ๑๕๔ (กุมภาพันธ์ – มีนาคม ๒๕๒๗)
- ฝ่ายวิชาการ. “รายงานการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมสัจมาชีวะศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี”. ๒๕๕๓. (เอกสารอัดสำเนา)
- ฝ่ายวิชาการ. “บัญชีรายชื่อนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนมัธยมสัจมาชีวะศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี (ป.๐๓)” .๒๕๕๓. (อัดสำเนา)
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. จะสร้างวินัยให้เด็กยอมรับได้อย่างไร, วารสารแนะแนว, ปีที่ ๓๑. ฉบับที่ ๑๖๗
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. เทคนิคการปกครองนักเรียน. สารพัฒนาหลักสูตร, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๘๑. (กุมภาพันธ์ – มีนาคม ๒๕๔๐) : ๓๐- ๓๔.
- การณี กุรุรัตน์. การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรีสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๗. เอกสารอัดสำเนา
- วนิดา เสวกครุฑทร. วินัย : ปัญหาเก่าแก่ที่ยังแก้ไม่ได้, สารพัฒนาหลักสูตร, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๘๑ (มีนาคม – เมษายน ๒๕๓๗) : ๗๒ – ๗๓.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. “การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูความเชื่ออำนาจภายในตน และความคิดเกี่ยวกับตนเองของเด็กในเมืองและชนบท” รายงานวิจัย ฉบับที่ ๕๗. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๕.
- สุพัตรา สุภาพ. “๗ วิธีความสุขยุคเศรษฐกิจตกสะเก็ด” วารสารเพื่อคุณภาพ, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๖๔, (๒๕๓๗) : ๓๗ – ๔๕.

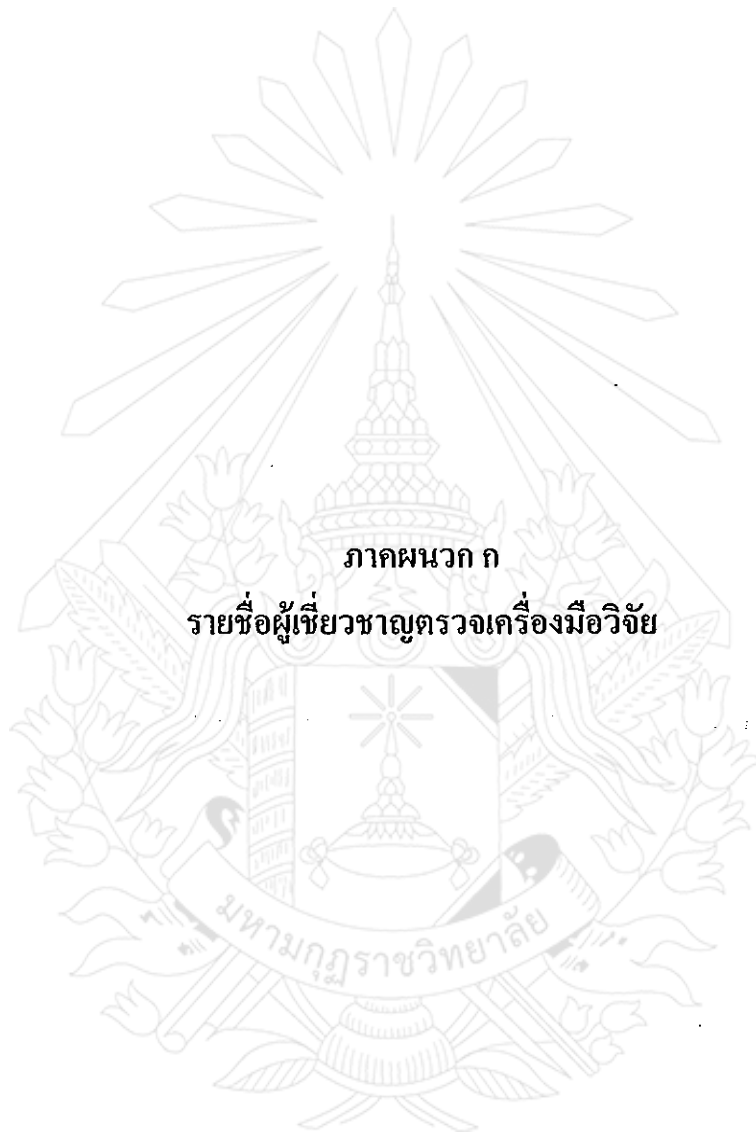
อรรถพ อุ้นจะนำ. รายงานโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและเสริมสร้างวินัยนักเรียน
โรงเรียนเกาะคาวิทยาคม อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. ลำปาง : โรงเรียนเกาะคาวิทยาคม,
๒๕๔๑.

ภาคผนวก

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

๑. ดร. วิญญู กิณะเสนา

วุฒิการศึกษา Ph.D. (Buddhist Studies)

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์บรรยายพิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม

๒. ดร. ไช้มุก เหล่าพิพัฒนา

วุฒิการศึกษา Ph.D. (Buddhist Studies)

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์บรรยายพิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

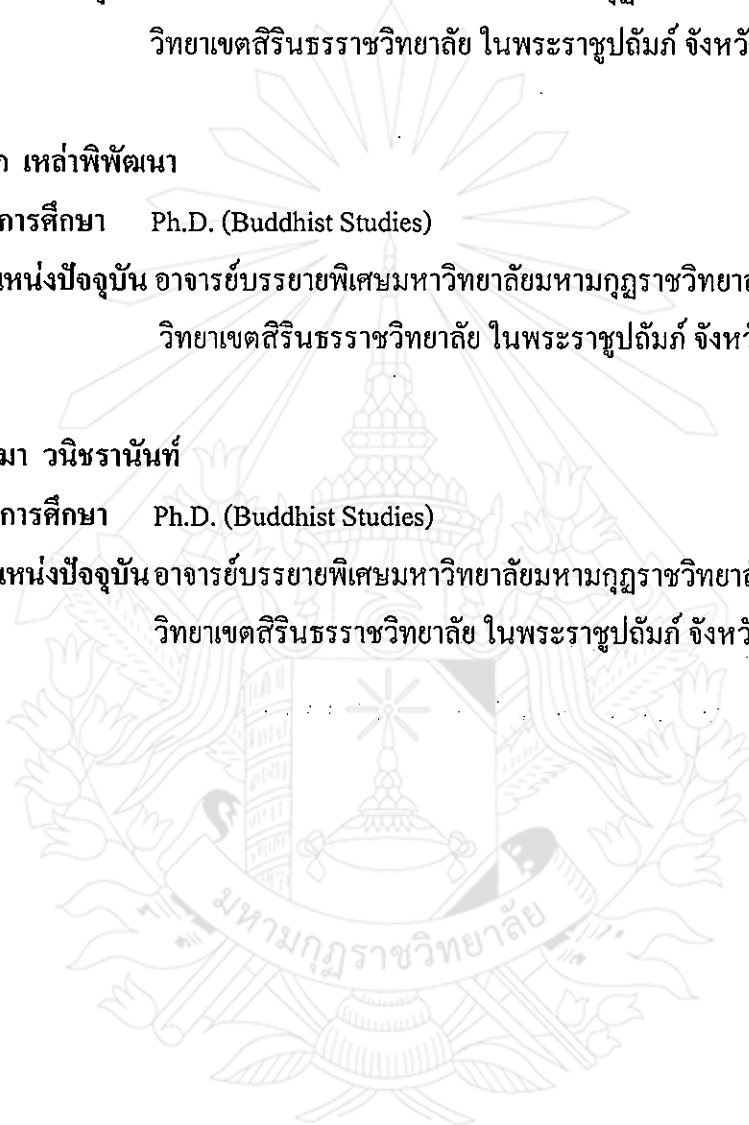
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดชลบุรี

๓. ดร. กิตติมา วณิชรานันท์

วุฒิการศึกษา Ph.D. (Buddhist Studies)

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์บรรยายพิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดชลบุรี

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์

มหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๘ ต.อ้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๖๐
โทร.๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓, ๐-๒๔๒๕-๑๒๔๒ FAX ๐-๒๔๒๕-๑๒๔๑

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๘) / ๖๐๑๔

๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตโปทาราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย นางสาวอัมพร นาคโสมกุล นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา รุ่นที่ ๗/๒๕๕๔ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี พระครูศรีปริยัติคุณาภรณ์ ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระมหาธีรชัย ปุณฺณชิวโว ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์เพื่อแจกแบบสอบถามแก่นักเรียน จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อทดลองเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรธรรมโสภณ, ผศ.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์สิรินธรราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่อ ๑๒๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
 ๒๖ หมู่ ๘ ต.อ้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๖๐
 โทร.๐-๒๔๒๙-๑๖๖๓, ๐-๒๔๒๙-๑๖๔๒ FAX ๐-๒๔๒๙-๑๖๔๑

ที่ ศร ๖๐๑๑ (๒.๘) / ๖๐๑๔

๗ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล
 เจริญพร ผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ
 สิ่งส่งมาด้วย แบบสอบถาม

ด้วย นางสาวอัมพร นาคโสมกุล นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา รุ่นที่ ๗/๒๕๕๕ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี” โดยมี พระครูศรีปริยัติคุณากรณ์ ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระมหาธีรชัย ปุณฺณชีโว ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จึงขอความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน เพื่อนำไปประกอบการดำเนินการวิจัย

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

อ.อ.ส.ด.

อ.ท.ก.ด. ส.ส.๓.๑.

อ.อ.๒๖ อ.ม.ร.

โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย

(Signature)

(พระครูสุนทรธรรมโสภณ, ผศ.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์สิรินธรราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๙-๑๖๖๓ ต่อ ๑๒๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๗ ต.อ้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๖๐
โทร.๐-๒๔๒๙-๑๖๖๓, ๐-๒๔๒๙-๑๒๔๒ FAX ๐-๒๔๒๙-๑๒๔๑

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๘) / ว ๐๑๔

๘ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร.วิญญู กิณะเสน

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวอัมพร นาคโสมกุล นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา รุ่นที่ ๗/๒๕๕๕ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี พระครูศรีปริยัติคุณากรณ์ ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระมหาธีรชัย ปุณฺณชีโว ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยดังกล่าวแก่นักศึกษา

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรธรรมโสภณ, ผศ.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์สิรินธรราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๙-๑๖๖๓ ต่อ ๑๒๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๗ ต.อ้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๖๐
โทร.๐-๒๔๒๙-๑๖๖๓. ๐-๒๔๒๙-๑๒๔๒ FAX ๐-๒๔๒๙-๑๒๔๑

ที่ ศร ๖๐๑๑ (๒.๘) / ๖๐๑๔

๘ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย
เจริญพร ดร.ไข่มุก เหล่าพิพัฒนา
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวอัมพร นาคโสมกุล นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา รุ่นที่ ๑/๒๕๕๕ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวิตศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี พระครูศรีปริยัติคุณาภรณ์ ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระมหาธีรชัย ปุณฺณชีโว ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยดังกล่าวแก่นักศึกษา

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรธรรมโสภณ, ผศ.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์สิรินธรราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๙-๑๖๖๓ ต่อ ๑๒๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๘ ต.อ้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๖๐
โทร.๐-๒๔๒๙-๑๖๖๓, ๐-๒๔๒๙-๑๒๔๒ FAX ๐-๒๔๒๙-๑๒๔๑

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๘) / ว ๐๑๔

๘ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร.กิตติมา วณิชรานันท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวอัมพร นาคโสมกุล นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา รุ่นที่ ๗/๒๕๕๔ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี พระครูศรีปริยัติคุณากรณ์ ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และพระมหาธีรชัย ปุณฺณชีโว ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยดังกล่าวแก่นักศึกษา.

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรธรรมโสภณ, ผศ.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์สิรินธรราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๙-๑๖๖๓ ต่อ ๑๒๐

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหามกุฏราชวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์
บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ()
หรือเติมคำลงในช่องว่าง ซึ่งข้อมูลที่ได้จะปกปิดเป็นความลับ แต่จะนำมาวิเคราะห์ในภาพรวม เพื่อนำ
ผลงานวิจัยไปแก้ไขปรับปรุงการเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียน
โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ให้ดียิ่งขึ้นไป

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียน โรงเรียนมัธยม
สัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัยตาม
แนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัด
ชลบุรี

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

เลขที่แบบสอบถาม

สำหรับผู้วิจัย

๑ ๒ ๓

๑. เพศ

๑. () เพศชาย

๒. () เพศหญิง

๔

๒. อายุ

๑. () ๑๓ ปีลงมา

๒. () ๑๔ ปี

๕

๓. () ๑๔ ปีขึ้นไป

๓. ระดับชั้นเรียน

๑. () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๒. () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

๖

๓. () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ตอนที่ ๒ การเสริมสร้างวินัยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมา
ชีวศิลป์ บางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการเสริมสร้างวินัย					สำหรับ ผู้วิจัย
		ทุก ครั้ง	เกือบ ทุก ครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่ เคย	
๑. ด้านวินัยส่วนตัว							
๑	นักเรียนมีความตั้งใจเรียน โดยไม่นำขนม/อาหารมารับประทานในชั้นเรียน						๑) ☐
๒	นักเรียนไม่พูดคุยเสียงดังในขณะที่คุณครูกำลังสอน						๒) ☐
๓	นักเรียนเข้าชั้นเรียนตามกำหนดเวลาอย่างสม่ำเสมอ						๓) ☐
๔	นักเรียนส่งการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายตามกำหนดเวลาอย่างสม่ำเสมอ						๑๐) ☐
๕	นักเรียนสอบถามคุณครูทันทีเมื่อมีเรื่องไม่เข้าใจในการเรียน						๑๑) ☐
๖	นักเรียนร่วมทำกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา						๑๒) ☐
๗	นักเรียนเมตตาจิตไม่กล้าฆ่าสัตว์เพราะกลัวบาป						๑๓) ☐
๘	นักเรียนไม่หิบบของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต						๑๔) ☐
๒. ด้านวินัยในหน้าที่							
๑	นักเรียนได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด						๑๕) ☐
๒	นักเรียนมาถึงโรงเรียนก่อนเวลา ๐๘.๐๐ น.						๑๖) ☐
๓	นักเรียนแต่งกายตามกฎระเบียบของโรงเรียนทุกครั้งที่มาเรียน						๑๗) ☐
๔	นักเรียนเป็นที่ยอมรับของเพื่อนนักเรียนและครู						๑๘) ☐
๕	นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีน้ำใจกับครูและเพื่อนเสมอ						๑๙) ☐

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการเสริมสร้างวินัย					สำหรับ ผู้วิจัย
		ทุก ครั้ง	เกือบ ทุก ครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่ เคย	
๖	นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านผู้ปกครองได้เสมอ โดยไม่ต้องมีการมอบหมาย						๒๐ ☐
๗	นักเรียนใช้จ่ายเงินที่ได้รับอย่างประหยัดและรู้จักการเก็บออม						๒๑ ☐
๘	นักเรียนเป็นผู้ที่มีกิจกรรมรยาที่ดีกับทุกคน เช่น ไม่พูดหยาบคาย เป็นต้น						๒๒ ☐
๓. ด้านวินัยทางสังคม							
๑	นักเรียนแสดงออกถึงความเป็นผู้หวังดีต่อผู้อื่นทั้งทางกายวาจาใจ						๒๓ ☐
๒	นักเรียนช่วยสอดส่องดูแลไม่ให้ใครทำลายของส่วนรวม เพราะเป็นสมบัติที่คนรุ่นก่อนช่วยกันรักษาไว้						๒๔ ☐
๓	นักเรียนให้เกียรติและยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น						๒๕ ☐
๔	เมื่อไปฟังธรรมที่วัดนักเรียนตั้งใจฟังและไม่พูดคุยกัน						๒๖ ☐
๕	นักเรียนเป็นผู้ที่ให้คำปรึกษากับเพื่อนได้ดีในเวลาที่เพื่อนมีปัญหา						๒๗ ☐
๖	นักเรียนซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม						๒๘ ☐
๗	นักเรียนกราบพระพุทธรูปทุกครั้งเมื่อมาที่วัดด้วยกิริยาสำรวม						๒๘ ☐
๘	นักเรียนมีความประพฤติที่ดีต่อกันถูกต้องตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ไม่ทำให้ตนเองเป็นที่รังเกียจแก่ผู้อื่นและสังคม						๓๐ ☐

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างวินัยตามแนวทาง
พระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา
จังหวัดชลบุรี

๑) ด้านวินัยส่วนตัว

ปัญหา.....

แนวทางแก้ไขปัญหา.....

๒) ด้านวินัยในหน้าที่

ปัญหา.....

แนวทางแก้ไขปัญหา.....

๓) ด้านวินัยทางสังคม

ปัญหา.....

แนวทางแก้ไขปัญหา.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

อัมพร ศุภศาสตร์เศรษฐี

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนธรรมชาติศึกษาของครูประจำการและครูพระสอน
ศีลธรรมโรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน ($\sum R$)	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	หมายเหตุ
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓			
๑. ด้านการวางแผน						
๑	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๒. ด้านกระบวนการสอน						
๑	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๓. ด้านวิธีการสอน						
๑	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	๐	+๑	๒	๐.๖๗	นำไปใช้ได้
๔. ด้านประเมินการสอน						
๑	+๑	+๑	๐	๒	๐.๖๗	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้

ภาคผนวก จ
ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา ของครอนบาค

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค
(Cronbrch)Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item Total Correlation	Alpha if ItemDeleted
A1	84.000	285.8621	-.1682	.9408
A2	81.7667	256.3920	.7577	.9312
A3	82.0333	259.8954	.6182	.9331
A4	81.5667	258.1161	.6263	.9330
A5	81.9333	257.6506	.6696	.9324
A6	81.7667	254.8747	.6562	.9325
A7	81.8667	254.3264	.6017	.9336
A8	83.8000	283.4759	-.0630	.9402
B1	81.3667	255.7575	.8066	.9307
B2	81.7000	251.5966	.7201	.9314
B3	81.8667	257.2230	.6488	.9326
B4	81.7000	260.1483	.6549	.9327
B5	81.9000	262.9207	.5988	.9335
B6	81.7667	260.2540	.7487	.9318
B7	81.6333	275.7575	.1107	.9420
B8	81.5667	260.4609	.7210	.9321
C1	82.1333	254.3264	.6501	.9326
C2	81.6667	257.6092	.6737	.9323
C3	81.8333	263.2471	.5146	.9346
C4	81.7333	264.2713	.5848	.9337
C5	81.7667	257.2885	.6822	.9322
C6	82.0333	256.5851	.6958	.9320
C7	81.7000	253.5276	.8697	.9297
C8	81.9333	241.6506	.8016	.9299
Reliability Coefficients	N of Cases = 30.0	N of Items = 24	Alpha = .9361	

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-สกุล : นางสาวอัมพร ศุภศาสตร์เศรษฐี
- วัน เดือน ปี เกิด : วันพุธที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๒
- ภูมิลำเนา : ๒๕๐ ถนนสันติเกษม ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี
จังหวัดชลบุรี
- ที่อยู่ปัจจุบัน : โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัด
ชลบุรี
- วุฒิการศึกษา
- พ.ศ. ๒๕๓๖ : ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา
- พ.ศ. ๒๕๕๑ : ธรรมศึกษาชั้นตรี สำนักเรียน วัดราษฎร์ศรัทธา
- พ.ศ. ๒๕๕๒ : ธรรมศึกษาชั้นโท สำนักเรียน วัดราษฎร์ศรัทธา
- พ.ศ. ๒๕๕๓ : ธรรมศึกษาชั้นเอก สำนักเรียน วัดราษฎร์ศรัทธา
- ประสบการณ์การทำงาน
- พ.ศ. ๒๕๔๕ - ปัจจุบัน : เป็นครูประจำการ โรงเรียนมัธยมสัมมาชีวศิลป์ บางพระ
อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี

